

Broj: X-KR/06/236
Sarajevo, 06.11.2008. godine

U IME BOSNE I HERCEGOVINE

Sud Bosne i Hercegovine, u vijeću sastavljenom od sudije Staniše Gluhajića, kao predsjednika vijeća, sudija Merje Halme-Korhonen i Georges Reniersa, kao članova vijeća, u krivičnom predmetu protiv optuženog Zdravka Božića i drugih, zbog krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom a) d) e) i k) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu KZ BiH), u vezi sa članom 180. stav 1. KZ BiH, a sve u vezi sa članom 29 KZ BiH, povodom optužnice Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj KT-RZ-132/06 od 13.12.2006. godine, potvrđene dana 21.12.2006. godine, koja je izmijenjena na glavnom pretresu dana 25.09.2008. godine, nakon održanog usmenog, glavnog i javnog pretresa, sa kojeg je u jednom dijelu bila isključena javnost, u prisustvu optuženih, njihovih branilaca, te tužioca Tužilaštva Bosne i Hercegovine, donio je i dana 06.11.2008. godine javno objavio sljedeću

P R E S U D U

OPTUŽENI: BLAGOJEVIĆ MLADEN, rođen 22.03.1971. godine u Bratuncu, sin Radisava i majke Milosave rođ. Obaškić, oženjen, otac jednog mladb. djeteta, pismen, po nacionalnosti ..., porijeklom iz ..., državljanin ..., JMB ..., služio vojsku SFRJ u Beogradu od 1990. god. do 1991. god, prethodno osuđivan ..., stigao u BiH 15.11. 2006. godine; trenutno u pritvoru po rješenju ovog suda

I

K R I V J E

Što je:

Kao dio širokog i sistematskog napada vojske i policije Republike Srpske, usmjerenog protiv civilnog bošnjačkog stanovništva, na području zaštićene zone UN – enklava Srebrenica, u periodu od 11. do 18.07.1995.godine, znajući za takav napad, kao pripadnik voda Vojne policije Bratunačke lake pješadijske brigade, vršio progon civilnog bošnjačkog stanovništva na političkoj, nacionalnoj, etničkoj, kulturnoj i vjerskoj osnovi, i to vršeći druga nečovječna djela, tako što je:

1. U noći između 13. i 14. jula, 1995. godine, u Osnovnoj školi „Vuk Karadžić“ (sada poznatoj kao škola „Branko Radičević“) u Bratuncu, opština Bratunac, kada se u

toj školi nalazilo više stotina civila muškaraca bošnjačke nacionalnosti, jedan od muškaraca bošnjačke nacionalnosti se pojavio na prozoru prostorije škole, nakon čega je uperio mitraljez broving, montiran na pintzgauer, prema ovom prozoru na kojem se pojavio muškarac Bošnjak i iz istog otvorio vatru ciljajući u pravcu ovog muškarca i ostale muškarce Bošnjake u istoj prostoriji, kojom prilikom su meci pogodili prozor i zid oko prozora škole.

Dakle, kao dio širokog i sistematskog napada usmjerenog protiv civilnog bošnjačkog stanovništva, znajući za takav napad, izvršio progon civilnog stanovništva na nacionalnoj, etničkoj i vjerskoj osnovi, vršeci druga nečovječna djela

Čime je ,

počinio krivično djelo - Zločini protiv čovječnosti - iz člana 172. st. 1. tačka h) u vezi sa tačkom k) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, a u vezi sa članom 180. stav 1. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine.

pa ga Sud na osnovu odredbe člana 285. ZKP-a BiH, uz primjenu odredbi iz članova 39, 42, 48. i 49. KZ BiH

O S U Đ U J E

NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 7 (SEDAM) GODINA

Optuženom se u skladu sa članom 56. KZ BiH u izrečenu kaznu uračunava vrijeme provedeno u pritvoru po rješenjima ovog Suda, počev od 15.11.2006. godine, pa nadalje.

Optuženi se u smislu člana 188. stav 4. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine oslobađa obaveze da nadoknadi troškove krivičnog postupka i paušala koji u cjelini padaju na teret budžetskih sredstava suda.

II

Na osnovu člana 284. stav 1. tačka c) ZKP BiH, optuženi **Blagojević Mladen** sa podacima kao u dispozitivu ove presude, kao i optuženi:

2. BOŽIĆ ZDRAVKO, rođen 03.05.1964. godine u Lašvi, opština Zenica, sin Trive i majke Milice, rođ. Bencun, ... po nacionalnosti, neoženjen, završio srednju školu,

slabog materijalnog stanja, služio vojsku 1992. godine, osuđivan ..., po kojoj se svaka osuda služi istovremeno, a zatim je deportovan iz Sjedinjenih Američkih Država i stigao u BiH 30.06.2006. godine, nalazio se u pritvoru po rješenju ovog suda

3. ZARIĆ ŽELJKO, rođen 03.10. 1973. godine u Slapašnici, opština Bratunac, sin Radojka i majke Milenije rođ. Jokić, po zanimanju radnik, nezaposlen, državljanin BiH, po nacionalnosti ..., JMB ..., broj lične karte .... izdata od strane MUP-a RS, Bratunac, nastanjen u ..., ..., bez podataka o osuđivanosti, nalazio se u pritvoru po rješenju ovog suda, i

4. ŽIVANOVIĆ ZORAN, zvani „Snajper“, rođen 29.08.1972. god. u Ljuboviji, sin Jevte i majke Milosave rođ. Vuksić, po zanimanju automehaničar, nezaposlen, državljanin ..., po nacionalnosti ..., nastanjen u ..., JMB: ..., br. lične karte ..., izdata od strane MUP-a RS, Bratunac, bez podataka o osuđivanosti, nalazio se u pritvoru po rješenju ovog suda

OSLOBADAJU SE OD OPTUŽBI

Da su ,

Božić Zdravko, Blagojević Mladen, Zarić Željko i Živanović Zoran, zajedno:

1. U noći između 13. i 14.07.1995. godine, u Osnovnoj školi “Vuk Karadžić” (sada poznatoj pod nazivom Škola “Branko Radičević”) u Bratuncu, opština Bratunac, Božić Zdravko, Blagojević Mladen, Zarić Željko i Živanović Zoran su stražarili, vršili kontrolu ili obezbjeđivali privremene pritvorske prostorije u i oko škole, koristeći silu i prijetnje da će upotrijebiti silu kako bi držali u pritvoru 2.000 do 3.000 nenaoružanih civila (muškaraca) Bošnjaka, unutar škole i u školskim objektima, a radi se o pritvorenicima koji su bili zarobljeni iz kolone muškaraca Bošnjaka koja je bježala pred napadom na srebreničku enklavu, ili koji su bili odvojeni u Potočarima od žena i djece bošnjačke nacionalnosti, te prevezeni u Bratunac, čime su im spriječili slobodu kretanja, te ih lišili slobode.

2. U noći između 13. i 14.07.1995. godine, u Osnovnoj školi “Vuk Karadžić” (sada poznatoj pod nazivom Škola „Branko Radičević“) u Bratuncu, opština Bratunac, dok su vršili obezbjeđenje škole i područja oko škole, Božić Zdravko, Blagojević Mladen, Zarić Željko i Živanović Zoran su učestvovali u maltretiranju, premlaćivanju, okrutnom postupanju i radnjama koje izazivaju strah koje su počinili drugi pripadnici VRS i MUP-a RS snaga bosanskih Srba koji su pritvorili 2.000 do 3.000 nenaoružanih civila, muškaraca bošnjačke nacionalnosti u školi i bližoj okolini.

3. Dana 14.07.1995. godine, u Osnovnoj školi „Vuk Karadžić“ (sada poznatoj pod nazivom „Branko Radičević“) u Bratuncu, opština Bratunac, Božić Zdravko,

Blagojević Mladen, Zarić Željko i Živanović Zoran, učestvovali su u obezbjeđenju škole sa namjerom da spriječe bijeg nezakonito pritvorenih civila Bošnjaka muškaraca, tako što su stražarili van i oko zgrade, kada su neidentifikovani pripadnici MUP-a RS, s namjerom da ubiju, pucali iz svojih pištolja na pet (5) neidentifikovanih pritvorenih civila Bošnjaka muškaraca koji su pokušali pobjeći iz pritvora u školskoj zgradi, čime su iste lišili života.

4. Dana 14.07.1995. godine, u Osnovnoj školi “Vuk Karadžić” (sada poznatoj pod nazivom “Branko Radičević”) u Bratuncu, opština Bratunac, Božić Zdravko, Blagojević Mladen, Zarić Željko i Živanović Zoran, učestvovali su u obezbjeđenju škole sa namjerom da spriječe bijeg nezakonito pritvorenih civila, Bošnjaka muškaraca, tako što su stražarili van i oko zgrade kada su neidentifikovani pripadnici VRS pucali iz automatskog oružja i nezakonito ubili jednog neidentifikovanog pritvorenog civila, muškarca bošnjačke nacionalnosti, koji je pokušao pobjeći iz pritvora u zgradi škole, te ga tom prilikom lišili života.

5. Dana 14.07.1995. godine u Bratuncu, opština Bratunac, Božić Zdravko, Blagojević Mladen, Zarić Željko i Živanović Zoran, obezbjeđivali su prostor oko Osnovne škole “Vuk Karadžić” (sada poznate pod nazivom “Branko Radičević”), dok su muškarci bošnjačke nacionalnosti bili prisiljeni od strane pripadnika VRS i MUP-a RS da napuste zgradu škole, a Živanović Zoran, čekajući prijevoz i znajući da će ovi civili, muškarci bošnjačke nacionalnosti, biti prevezeni do drugih prostorija koje su služile kao privremeni pritvor, u i oko opštine Zvornik, tj. van srebreničke enklave, a zatim su obezbijedili pratnju za prijevoz, te iskrcali navedena lica na mjestu predviđenom za pritvor, pri čemu su učestvovali u prisilnom premještanju pritvorenika.

6. Dana 14.07.1995. godine, u školi Grbavci, u Orahovcu, opština Zvornik, Božić Zdravko, Blagojević Mladen, Zarić Željko i Živanović Zoran su, nakon što su obezbijedili pratnju za prijevoz pritvorenika Bošnjaka iz Bratunca stražarili, vršili kontrolu i obezbjeđivali školsku salu za fiskulturu i kompleks školskog igrališta gdje se nalazilo između 1.000 i 2.500 nenaoružanih civila, muškaraca bošnjačke nacionalnosti, koji su tu dovezeni iz privremenih pritvorskih prostorija i mjesta u Bratuncu dana 14.07.1995. godine ili približno tog datuma, čime su spriječili slobodu kretanja navedenih lica i iste lišili slobode.

7. Dana 14.07.1995. godine, u školi Grbavci u Orahovcu, opština Zvornik, Božić Zdravko, Blagojević Mladen, Zarić Željko i Živanović Zoran su učestvovali u maltretiranju, premlaćivanju, okrutnom postupanju i radnjama koje izazivaju strah, koje su počinili drugi pripadnici VRS i MUP-a RS snaga bosanskih Srba koji su pritvorili 1.000 do 2.500 nenaoružanih civila, muškaraca bošnjačke nacionalnosti u školi i bližoj okolini.

Božić Zdravko, Zarić Željko i Živanović Zoran zajedno:

8. U noći između 13. i 14. jula, 1995. godine, u Osnovnoj školi „Vuk Karadžić“ (sada poznatoj kao škola „Branko Radičević“) u Bratuncu, opština Bratunac, kada se u toj

školi nalazilo više stotina muškaraca bošnjačke nacionalnosti, jedan od muškaraca bošnjačke nacionalnosti se pojavio na prozoru prostorije na prvom spratu, nakon čega je Blagojević Mladen u namjeri da ubije uperio mitraljez broving, montiran na pintzgauer, prema prozoru na kojem se pojavio muškarac Bošnjak i iz istog otvorio vatru ciljajući u ovog muškarca i ostale muškarce Bošnjake u istoj prostoriji, koji hici su ušli u prostoriju kroz prozor dok je Zarić Željko držao svoju pušku na gotovu i usmjerenu prema prozoru, a Božić Zdravko i Živanović Zoran su bili naoružani automatskim puškama i stajali u neposrednoj blizini tog Pinzgauera.

Božić Zdravko i Blagojević Mladen, zajedno:

9. U noći između 13. i 14.07.1995. godine, u Osnovnoj školi "Vuk Karadžić" (sada poznatoj kao „Branko Radičević“) u Bratuncu, opština Bratunac, neidentifikovani vojnici VRS prisilno su odveli najmanje pet (5) nenaoružanih civila Bošnjaka muškaraca, iz škole gdje su isti bili pritvoreni od strane snaga bosanskih Srba, te ih poredali kod škole u red za strijeljanje, pri čemu su Božić Zdravko, Blagojević Mladen i šest (6) drugih neidentifikovanih pripadnika VP pucali i ubili ove neidentifikovane muškarce bošnjačke nacionalnosti iz automatskog naoružanja, čime su iste lišili života.

Blagojević Mladen i Zarić Željko, zajedno:

10. Dana 14.07.1995. godine, u školi „Grbavci“, u Orahovcu, opština Zvornik, dok su Blagojević Mladen i Zarić Željko stražarili, vršili kontrolu, obezbjeđivali školsku fiskulturnu salu i kompleks školskog igrališta gdje se nalazilo između 1.000 i 2.500 nenaoružanih civila, muškaraca bošnjačke nacionalnosti koji su tu dovezeni iz privremenih pritvorskih prostorija iz mjesta u Bratuncu otprilike 14.07.1995. godine, te spriječili slobodu kretanja navedenih lica i iste lišili slobode, tačnije, Zarić Željko i Blagojević Mladen koristili su silu kako bi prisilili pritvorenike da ostanu u školskoj fiskulturnoj sali, gdje je prilikom upotrebe sile ispaljen hitac iz automatskog oružja koje je imao Zarić Željko ili Blagojević Mladen, što je uzrokovalo ranjavanje osobe koja je stajala sa strane.

Zarić Željko i Živanović Zoran, zajedno:

11. U noći između 13. i 14.07.1995.godine, u Osnovnoj školi „Vuk Karadžić“ (sada poznatoj pod nazivom „Branko Radičević“) u Bratuncu, opština Bratunac, gdje je u školi i neposrednoj blizini škole bilo pritvoreno između 2.000 i 3.000 muškaraca, Zarić Željko i Živanović Zoran su ušli u zgradu škole gdje su bili pritvoreni civili, muškarci bošnjačke nacionalnosti i pucali iz svog automatskog oružja na pritvorenike.

12. Dana 14.07.1995. godine, u školi „Grbavci“ u Orahovcu, opština Zvornik, Zarić Željko i Živanović Zoran su izdvojili tri (3) nenaoružana civila, muškarca bošnjačke nacionalnosti iz grupe ljudi koji su bili pritvoreni u školi „Grbavci“ i u neposrednoj blizini, te ih natjerali da odu na posebno mjesto, a zatim pucali na ta tri (3) neidentifikovana Bošnjaka muškarca iz svog automatskog oružja, čime su iste lišili života.

Živanović Zoran, sam:

13. Dana 12. i 13.07.1995. godine u Potočarima, Živanović Zoran je učestvovao u organizovanom, nečovječnom i agresivnom postupku odvajanja muškaraca bošnjačke nacionalnosti od žena i djece bošnjačke nacionalnosti, te je upotrebom sile i pod prijetnjom upotrebe sile natjerao žene i djecu bošnjačke nacionalnosti da uđu u autobuse znajući da će isti biti prebačeni izvan enklave Srebrenica na teritorij pod kontrolom bošnjačkih snaga.

Čime bi ,

počinili krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkama a), d), e) i k) istog člana KZ BiH, a sve u vezi sa članovima 21., 29. i 180. stav 1. KZ BiH.

Optuženi se u smislu člana 189. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine oslobađaju obaveze da nadoknade troškove krivičnog postupka i paušala koji u cjelini padaju na teret budžetskih sredstava suda.

O b r a z l o ž e n j e:

Optužnicom Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: KT-RZ-132/06 od 13.12.2006. godine, potvrđenom dana 21.12.2006. godine, Božić Zdravko, Blagojević Mladen, Zarić Željko i Živanović Zoran, optuženi su da su, radnjama pobliže opisanim u tačkama 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 i 13 optužnice, počinili krivično djelo Zločin protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkama a), d), e) i k) KZ BiH, u vezi sa članom 21., 29. KZ BiH, a sve u vezi sa članom 180. stav 1. KZ BiH.

Dana 25.09.2008. godine tužilac je na glavnom pretresu izmijenio optužnicu na način što je tačku 8. potvrđene optužnice zamijenio novom tačkom 8a. u kojoj stoji da su optuženi Božić Zdravko, Blagojević Mladen, Zarić Željko i Živanović Zoran zajedno „u noći između 13. i 14. jula, 1995. godine, u Osnovnoj školi „Vuk Karadžić“ (sada poznatoj kao škola „Branko Radičević“) u Bratuncu, opština Bratunac, kada se u toj školi nalazilo više muškaraca bošnjačke nacionalnosti, jedan od muškaraca bošnjačke nacionalnosti se pojavio na prozoru prostorije na prvom spratu, nakon čega je, u namjeri da ubiju Blagojević Mladen uperio mitraljez broving, montiran na pintzgauer, prema prozoru na kojem se pojavio muškarac Bošnjak i iz istog otvorio vatru ciljajući u ovog muškarca i ostale muškarce Bošnjake u istoj prostoriji, koji su hici ušli u prostoriju kroz prozor i udarili u zid oko samog prozora, dok je Zarić Željko držao svoju pušku na gotovs i usmjerenu prema istom prozoru, a Božić Zdravko i Živanović Zoran su bili naoružani automatskim puškama i stajali u neposrednoj blizini tog Pinzgauera“, dok je tačku 13 brisao. Sud je

prihvatio izmjenjenu optužnicu cijeneći da se ne radi o novoj optužnici, te da nema potrebe da se izmjenjena optužnica potvrđuje iz razloga što nije izmjenjen ni subjektivni ni objektivni identitet optužnice i kao takva može se mijenjati. Kod tako izmjenjene optužnice tužilac je ostao do kraja glavnog pretresa.

Sud je dana 24.01.2007. godine održao ročište za izjašnjenje o krivnji optuženih Božić Zdravka, Blagojević Mladena, Zarić Željka i Živanović Zorana. Kako su u tom periodu svi optuženi stupili u štrajk glađu nisu se pojavili na ročištu. Sud je pozvao vještaka Senada Peštu i vještaka Mariju Kaučić-Komšić koji su iznijeli svoj nalaz i mišljenje o zdravstvenom stanju optuženih. Sudija za prethodno saslušanje je konstatovao da je sud nekoliko puta pozivao optužene na ročište za izjašnjenje o krivnji, te upozoravao iste na posljedice izostanka, što je učinjeno i za ročište održano na dan 24.01.2007.god. S obzirom da se optuženi nisu ni tada odazvali na poziv suda, sud je održao ročište smatrajući da su optuženi uredno pozvani, te da su se dobrovoljno odrekli prava da prisustvuju ročištu za izjašnjenje o krivici, tako da se ne radi o odsustvu optuženih. Imajući u vidu da niko u postupku ne može blokirati rad suda, a u interesu pravde i ekonomičnosti postupka, u smislu člana 229. ZKP BiH, Sud je bez prisustva optuženih, a u prisustvu njihovih branilaca, konstatovao da svi optuženi negiraju krivicu.

Tokom glavnog pretresa optuženi su ponovo stupili u štrajk glađu, te se iz tog razloga nisu pojavili na nastavku glavnog pretresa koji je održan 12.09.2007. godine. Sud je konstatovao da je od strane sudske policije stigla službena zabilješka u kojoj je navedeno da su optuženi odbili da se pojave na zakazano ročište pošto su stupili u štrajk glađu. Sud je donio odluku da se pretres odloži, nakon čega je pismeno obavjestio sve optužene da će se sljedeće ročište održati bez njihovog prisustva ukoliko zbog štrajka glađu ne dođu na zakazano ročište, s tim da će na pretresu biti njihovi branioci, a da optuženi u svakom trenutku mogu pristupiti na glavni pretres. Zbog štrajka glađu optuženi nisu pristupili na nastavke glavnog pretresa koji su održani 19.09.2007. god., 27.09.2007. god. i 1.10.2007. god., pa je Sud donio odluku da pretrese održi bez prisustva uredno pozvanih optuženih, uz konstataciju da optuženi odbijaju da prisustvuju zakazanim ročištima, te se na taj način svjesno odriču prava koje im pripadaju po Zakonu. Za svo vrijeme trajanja štrajka glađu ekspertski tim vještaka je obavljao preglede zdravstvenog stanja optuženih i dostavljao sudu izvještaj u kojim je navedeno da su optuženi orjentisani u vremenu i prostoru i da su sposobni da prate tok suđenja.

U toku cijelog postupka, Sud je vodio računa o zaštiti identiteta svjedoka, a posebno svjedoka sa mjerama zaštite „PW-1“, „PW-2“, „PW-3“ i „PW-4“, tako što se u presudi ne spominju puna imena i prezimena ovih svjedoka, nego samo pseudonimi, dok se potpuni podaci o navedenim svjedocima nalaze u spisu, koji je također pod posebnom zaštitom. U pogledu mjera zaštite za iste svjedoke, sud je na ročištu održanom 23.08.2007. godine djelimično prihvatio prijedlog odbrane za ukidanje zaštitnih mjera i to samo u odnosu na mjere koje se odnose na distorziju glasa, tako da je glas ostao neizmjenjen, a u odnosu na sve ostale mjere zaštite Sud je donio odluku da mjere zaštite ostaju kako je to i prethodno odlučeno.

Javnost je bila djelimično isključena na ročištu održanom dana 09.11.2007. godine, za vrijeme razmatranja prijedloga za isključenje javnosti i dijela svjedočenja svjedoka Tužilaštva Murisa Brkića. Naime, Tužilaštvo je predložilo Sudu da se isključi javnost u vrijeme pokazivanja fotografije na kojoj se nalazi zaštićeni svjedok PW-1, a iz razloga što bi na taj način bio otkriven identitet ovog zaštićenog svjedoka. Vijeće je donijelo odluku da isključi javnost na osnovu člana 235. ZKP BiH, radi zaštite interesa i identiteta zaštićenog svjedoka PW-1 kojem je prethodno dodjeljen pseudonim, kao i druge mjere zaštite u skladu sa Zakonom o zaštiti svjedoka.

Izvedeni dokazi

U toku dokaznog postupka Tužilaštvo je izvelo sljedeće dokaze:

Po prijedlogu Tužilaštva BiH, u svojstvu svjedoka saslušani su: Mevludin Orić, Desimir Đukanović, Milan Gvozdrenović, Milan Ilić, Ljubomir Beatović, Mile Janjić, Nikola Popović, Slobodan Mijatović, Milovan Đokić, Mile Babić i Muris Brkić, kao i svjedoci sa mjerama zaštite, pod pseudonima „PW-1“, „PW-2“, „PW-3“ i „PW-4“.

U toku glavnog pretresa, svoj nalaz i mišljenje u svojstvu vještaka Tužilaštva BiH dao je Richard Butler.

Nadalje, u toku glavnog pretresa, Sud je izvršio uvid u sljedeće dokaze koje je Tužilaštvo BiH dostavilo: video snimak sastavljen od strane Reutersa i RTS koji je prihvaćen u predmetu Haškog tribunala poznat pod nazivom “Srebrenica” juli 1995. godine sa transkriptima na domaćem jeziku i na engleskom jeziku, zajedno sa pismom Tužilaštva MKSJ; fotografija grada Bratunca iz zraka sa lokacijama osnovne škole, policijske stanice, hotela Fontana, kao i putokaza u pravcu Konjević Polja, Potočara i Ljubovije u Srbiji; fotografija grada Bratunca iz zraka sa jasnijim prikazom gradskog središta i OŠ Branko Radičević; Dopis Registrara Haškog tribunala od 14. 9. 2005. godine sa CD na kome se nalaze dokazi iz predmeta Blagojević, CD sa dnevnim izvještajima UNPROFOR-a u periodu juli 1995. godine, za područje sektor sjeveroistok; foto-dokumentacija broj 17-14/1-7-36/06 koju je sačinila Državna agencija za istrage i zaštitu, na kojoj se nalaze OŠ Branko Radičević, gradski stadion, parking prostor, PS - Bratunac, Hotel Fontana i SŠC Bratunac od 31.10.2006. godine; crtež lica mjesta broj 17-14/1-7-36/06, koji je sačinila Državna agencija za istrage i zaštitu sa objektima „Ukrasna keramika“, „Ciglana“, gradski stadion, OŠ Branko Radičević, parking prostor, PS- Bratunac, Hotel Fontana i SŠC Bratunac od 31.10.2006. godine; foto-dokumentacija broj 17-14/1-7-36-1/06 koju je sačinila Državna agencija za istrage i zaštitu sa objektima u vlasništvu firmi „Ukrasna keramika“ i „Ciglana“ Bratunac od 31.10.2006. godine; crtež lica mjesta broj 17-14/1-7-36-1/06 koji je sačinila Državna agencija za istrage i zaštitu sa objektima firme „Ukrasna keramika“ i „Ciglana“, ul. Bratunačkih Brigada, od 31.10.2006. godine; foto dokumentacija broj 17-14/1-7-36-2/06 koju je sačinila Državna agencija za istrage i zaštitu sa Žutim most i objektima u Potočarima od 31.10.2006. godine; crtež lica mjesta - broj 1714/1-7-36-2/06, koji je sačinila Državna agencija za istrage i zaštitu sa

zgradama i prostorom oko OŠ Branko Radičević u ulici Dositeja Obradovića, od 31.10.2006. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Desimira Đukanovića, sastavljen od strane Državne agencije za istrage i zaštitu br. 17-04/2-04-2-329/07 od 20.3.2007. godine, sa prevodom na engleski jezik; Službena zabilješka o pokazivanju lica mijesta sa kojih su pokupljena tijela ubijenih, sastavljena od Državne agencije za istrage i zaštitu, br. 17-04/2-04-2-97/07 od 21.3.2007. godine, sa prevodom na engleski jezik; Izvještaj Državne agencije za istrage i zaštitu, br. 17-04/2-04-2-646-64/06-BK od 26.3.2007. godine, sa prevodom na engleski jezik; Zapisnik o saslušanju svjedoka Desimira Đukanovića, sastavljen u Tužilaštvu BiH br. KT-RZ-132/06 od 28.3.2007. godine, sa prevodom na engleski jezik; CD na kome se nalazi zapisnik broj KT-RZ-132/06 od 28.03.2007. godine o ispitivanju svjedoka Desimira Đukanovića, sastavljen u PS Bratunac od strane Državne agencija za istrage i zaštitu; transkript o saslušanju svjedoka Desimira Đukanovića, br. KT-RZ-132/06 od 28.3.2007. godine, sa prevodom na engleski jezik; Zapisnik o saslušanju svjedoka Desimira Đukanovića, sastavljen u Tužilaštvu BiH, br. KT-RZ-132/06 od 23.3.2007. godine, sa prevodom na engleski jezik; Zapisnik o saslušanju svjedoka Milana Gvozdrenovića, sastavljen od strane Državne agencije za istrage i zaštitu, br. 17-04/2-04-2-559/06 od 25.9.2006. godine, na engleskom jeziku, sa prevodom na bosanski/srpski/hrvatski jezik; Zapisnik o saslušanju svjedoka Milana Gvozdrenovića, sastavljen od strane Državne agencije za istrage i zaštitu, br. 17-04/2-04-2-559/06 od 25.9.2006. godine; fotografija Bratunca iz zraka na kojoj je svjedok Milan Gvozdrenović označio OŠ Branko Radičević i ulicu u kojoj su bili parkirani autobusi i kamioni; fotografija desne strane OŠ Branko Radičević koju je prepoznao svjedok Milan Gvozdrenović; fotografija ulaza i lijeve strane OŠ Branko Radičević; fotografija ceste ispred bivše baze UN-a u Potočarima; fotografija bivše baze UN-a u Potočarima; Zapisnik o saslušanju svjedoka Ilić Milana, sastavljen od strane Državne agencije za istrage i zaštitu, br. 17-04/2-04-2-188/06 od 11.9.2006. godine, sa prevodom na engleski jezik; Zapisnik o saslušanju svjedoka Ilić Milana, sastavljen u Tužilaštvu BiH, br. KT-RZ-132/06 od 12.2.2007. godine, sa prevodom na engleski jezik; fotografija grada Bratunca iz zraka od 12.2.2007. godine koja je predočavana svjedoku Ilić Milanu na kojoj je svjedok označio OŠ Branko Radičević, ulicu koja vodi do škole gdje su bili parkirani autobusi i kamioni, dom zdravlja i pekaru; fotografija parkinga ispred Remontnog zavoda Bratunac; fotografija br. 0216-4885 na kojoj je svjedok Mile Janjić prepoznao jednu osobu; fotografija Bratunca iz zraka na kojoj je svjedok Mile Janjić prepoznao i označio kuću u kojoj je živio, put kojim se kretao kritične večeri, mjesto gdje su bili autobusi; fotografija ulaza u OŠ Branko Radičević koju je prepoznao svjedok Mile Janjić i na kojoj je označio mjesto gdje je bio pincgauer; fotografija ceste ispred ulaza u OŠ Branko Radičević; fotografija ulaza u dvorište škole u Orahovcu, koju je prepoznao svjedok Popović Nikola; fotografija škole i spofske dvorane u Orahovcu koju je prepoznao svjedok Popović Nikola; fotografija spofske dvorane i škole u Orahovcu, br. 0046-1633-0046-1633; fotografija ulaza u sportsku dvoranu škole Orahovcu; Zapisnik o prikupljanju izjave od lica Popović Nikole, sastavljen u Ministarstvu unutrašnjih poslova RS, br. 12-1-7/02-230-495/03 od 28.8.2003. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Slobodana Mijatovića, sastavljen od strane Državne agencije za istrage i zaštitu, broj: 17-04/2-04-2-526/06 od 8.9.2006. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Slobodana Mijatovića, sastavljen u Tužilaštvu BiH, broj KT-RZ-132/06 od 29.11.2006. godine;

Fotografija grada Bratunca iz zraka koja je predočavana svjedoku Mijatović Slobodana na kojoj je obilježena OŠ Branko Radičević i ulica gdje su bili smješteni autobusi; fotografija ulaza u OŠ Branko Radičević koja je predočavana svjedoku Mijatović Slobodanu na kojoj je svjedok označio mjesto gdje je bio pincgauer; fotografija ceste ispred ulaza u OŠ Branko Radičević; fotografija koja je predočavana svjedoku Mijatović Slobodanu na kojoj je označena ulica koja vodi prema igralištu i kojom je svjedok prolazio; kopija izvoda iz dnevnog izvještaja dežurnog Vojne policije Bratunačke brigade za dan 11.7.1995. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Đokić Milovana, sastavljen od strane Državne agencije za istrage i zaštitu, broj 17-15/3-1-04-188 od 26.9.2006. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Đokić Milovana, sastavljen u Tužilaštvu BiH, broj KT-RZ-132/06 od 28.11.2006. godine; fotografija ulaza i lijeve strane OŠ Branko Radičević; skica OŠ Branko Radičević i školskog igrališta razmjere 1:500; fotografija ceste ispred ulaza u OŠ Branko Radičević; Odluka o imunitetu broj KT-RZ/132/06 od 29.08.2007. godine za svjedoka PW2, Sporazum o imunitetu broj KT-RZ/132/06 od 29.08.2007. godine za svjedoka PW2; fotografija ulice u Bratuncu predočavana svjedoku PW2; fotografija ulaza u OŠ Branko Radičević predočavana svjedoku PW-2; fotografija parka ispred OŠ Branko Radičević; Zapisnik o saslušanju svjedoka PW-2, broj 17-04/2-04-2-525/06 od 08.09.2008. godine; Odluka o imunitetu broj KT-RZ/132/06 za svjedoka PW-3; Rješenje o imunitetu broj KT-RZ/132/06 za svjedoka PW-1; fotografija prozora na OŠ Branko Radičević na koje ukazuje svjedok PW-3; fotografija škole i sportske dvorane u Orahovcu, koja je predočavana svjedoku PW-1; fotografija sportske dvorane u Orahovcu, koja je predočavana svjedoku PW-1; fotografija zelene površine i kuće na kojoj je svjedok PW-1 pokazao masovnu grobnicu; fotografija drumskog puta koji vodi ka masovnoj grobnici Budak koji je prepoznao svjedok PW-1; fotografija Potočara iz zraka sa jasno označenim pravcem u kojem su bili okrenuti autobusi; fotografija dva objekta u Potočarima u kojima su držani bošnjaci; fotografija grupe ljudi iza ograde u Potočarima; Zapisnik o saslušanju svjedoka PW-4 od 28.11.2006. godine, sastavljen od strane Državne agencije za istrage i zaštitu; Zapisnik o saslušanju svjedoka PW-4, sastavljen u Tužilaštvu BiH, broj KT-RZ-132/06 od 06.12.2006. godine; Naredba o primjeni međunarodnog ratnog prava u vojsci Srpske Republike Bosne i Hercegovine, objavljena u „Sl. glasnik srpskog naroda u BiH” broj 9. od 13.6.1992. godine, sa prevodom na engleski jezik; Smjernice za određivanje kriterijuma za krivično gonjenje izdate od strane Vojnog tužilaštva pri Glavnom štabu Vojske Republike Srpske, broj 00814377, sa prevodom na engleski jezik; propisi o primjeni pravila međunarodnog ratnog prava u oružanim snagama SFRJ, izdati od strane Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu, broj PrU-2, sa prevodom na engleski jezik; Naredba Predsjednika Republike Srpske, broj 01-1118/95 od 16.6.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; „Postupanje sa ratnim zarobljenicima”, dokument izdat od strane Komande Drinskog korpusa, broj Y 0002548, od 15.7.1993. godine; „Kako postupati za ratnim zarobljenicima”, instrukcije Komande Lpbr Bratunac, broj 04-987-2/93 od 17.7.1993. godine sa prevodom na engleski jezik; „Rukovođenje i komandovanje vojnom policijom”, dokument izdat od strane Federalnog sekretarijata za narodnu odbranu, Ub2/3, broj 02072092 sa prevodom na engleski jezik; Instrukcija o rukovođenju i komandovanju bezbjedonosno-obavještajnim organima VRS, izdata od strane Generalštaba VRS, broj 18/20-414/94, od 24.10.1994. godine, sa prevodom na engleski jezik; Direktiva za

naredna dejstva VRS, izdata od strane Glavnog štaba VRS, broj 02/5-210 od 19.11.1992. godine sa prevodom na engleski jezik; „Osnovne karakteristike međunarodne vojno-političke situacije”, dokument izdat od strane Vrhovne komande OS Republike Srpske, broj 2/2-11 od 8.3.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Direktiva za dalja dejstva op.br 7/1, izdata od strane Glavnog štaba VRS, broj 02/2-15 od 31.3.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Zapovest za aktivna b/d Op.br.1, izdata od strane Komande Drinskog korpusa, broj 04/156-2 od 2.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Naređenje za produženje napada Op. Br.04/95, izdato od strane Drinskog korpusa, broj 06.07.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Zapovijest za aktivna b/d Op.br. 1, izdata od strane Komande 1. bratunačke lpbr, broj 439-2 od 5.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Redovni borbeni izvještaj, sastavljen od strane Komande 1. Bratunačke brigade lpbr, broj 03-253-96 od 6.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Redovni borbeni izvještaj, sastavljen od strane Komande 1. Bratunačke brigade lpbr, broj 03-253-97 od 7.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Redovni borbeni izvještaj, sastavljen od strane Komande 1. Bratunačke brigade lpbr, broj 03-253-98 od 8.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; naređenje; izdato od strane Komande 1. Bratunačke lpbr, broj 04/254-58 od 10.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Redovni borbeni izvještaj, sastavljen od strane Komande 1. Bratunačke brigade lpbr, broj 03-253-99 od 9.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Redovni borbeni izvještaj, sastavljen od strane Komande 1. Bratunačke brigade lpbr, broj 03-253-100 od 10.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Redovni borbeni izvještaj, sastavljen od strane Komande 1. Bratunačke brigade lpbr, broj 03-253-101 od 11.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Molba, sastavljena od strane Komande 1. Bratunačke brigade lpbr, broj 03-253-102-1 od 12.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Naredba, izdata od strane Glavnog štaba VRS, broj 03/31/13-3/154 od 12.7.1995. godine; Zahtjev za mobilizaciju autobusa, izdat od strane Ministarstva odbrane Republike Srpske, Sekretarijat Zvornik, broj 02-21-3638/95 od 12.7.1995. godine; Zahtjev za mobilizaciju autobusa, izdat od strane Ministarstva odbrane Republike Srpske, Sekretarijat Bijeljina, broj 02-21-3640/95 od 13.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Naredba, izdata od strane Ministarstva odbrane Republike Srpske, Odsjek Zvornik, broj 02-78/95/95 od 12.7.1995, sa prevodom na engleski jezik; Naredba, izdata od strane Ministarstva odbrane Republike Srpske, Odsjek Zvornik, broj 02-79/95 od 12.7.1995, sa prevodom na engleski jezik; Izvještaj o mobilizaciji vozila, sastavljen od strane Ministarstva odbrane Republike Srpske, Sekretarijat M.O. Zvornik broj 79/95 od 13.7.1995. godine; Naredba, izdata od strane Ministarstva odbrane Republike Srpske, Sekretarijat Sarajevo, broj 01-21-011-198/95 od 13.7.1995. godine; Naredba, izdata od strane Ministarstva odbrane Republike Srpske, Sekretarijat Zvornik, broj 02-137/95 od 20.7.1995. godine; Naredba, izdata od strane Komande drinskog korpusa, broj 22/226 od 12.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Naredba, izdata od strane Komande drinskog korpusa, broj 22/227 od 12.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Odobrenje, sastavljeno od strane Glavnog štaba VRS, broj 03/4/2341 od 14.9.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; fotografija zelene površine na kojoj se nalazila masovna grobnica u Glogovi; fotografija drumskog puta koji vodi prema masovnoj grobnici, koja je predočavana svjedoku Murisu Brkiću; fotografija mezarja u mjestu Budak; fotografija lokacije

masovne grobnice Zeleni Jadar; fotografija lokacije masovne grobnice Jasenova; fotografija lokacije masovne grobnice Budak; Službena zabilješka, sastavljena od strane Tužilaštva BiH, broj KT-RZ-132/06 od 23.3.2007. godine; Službena zabilješka, sastavljena od strane Državne agencije za istrage i zaštitu, broj 17-04/2-04-2-114/07 od 2.4.2007. godine; Zapsnik o uviđaju, sastavljen od strane Državne agencije za istrage i zaštitu, broj 17-04/2-04-2-113/07 od 2.4.2007. godine; Službena zabilješka, sastavljena od strane Državne agencija za istrage i zaštitu, broj 17-04/2-04-2-153/07 od 2.4.2007. godine; Transkripti sa suđenja generalu Krstiću od 22.3.2000. godine i 23.3.2000. godine i audio-zapis od 22.3.2000. godine na CD-u; izjava svjedoka Omanović Ćamile, data MKSJ, od 5.9.1995. godine na engleskom jeziku, sa prevodom na bosanski/srpski/hrvatski jezik; T-126, Izvod iz matične knjige umrlih za osobu Omanović Ćamilu, broj 10/13-1-1258/07 od 24.8.2007. godine; Odgovor na depešu, broj 277/95 od 12.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Obavjest o evakuaciji i transportu civilnog stanovništva iz Srebrenice, sastavljena od strane CJB Zvornik, broj 281/95, od 12.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Izvještaj, sastavljen od strane MUPa RS RDB Sarajevo, broj 05-1998/95 od 12.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; dokument sastavljen od strane Komande drinskog korpusa, broj 17/897 od 12.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Redovan borbeni izvještaj, Komanda 1. BRLPBR, broj 03-253-102 od 12.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; dokument sastavljen od strane Komande 1. BRLPBR, broj 632/95 od 12.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Redovan borbeni izvještaj, sastavljen od strane Komande 1. Zvorničke pbr, broj 06/215 od 12.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Obavještajni izvještaj, sastavljen od strane Komande 1. Zvorničke pbr, broj 19/39 od 12.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; dokument sastavljen od strane Komande drinskog korpusa, broj 17/895 od 12.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; izvještaj sastavljen od strane Glavnog štaba VRS, broj 03/3-193 od 12.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Naredba, izdata od strane Komande drinskog korpusa, broj 01/4-157-5 od 13.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; dokument sastavljen od strane MUPa RS, broj 05-2000/95 od 13.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; dokument sastavljen od strane CJB Zvornik, broj (?)38/95 od 13.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; dokument sastavljen od strane CJB Zvornik, broj 282/95 od 13.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Redovan borbeni izvještaj, sastavljen od strane Komande drinskog korpusa, broj 03/2-214 od 13.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; dokument, sastavljen os strane IKM DK Bratunac, broj 08-444-10 od 13.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Redovan borbeni izvještaj, sastavljen od strane Komande 1. BRLPBR, broj 03-253-103 od 13.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Vanredni izvještaj, sastavljen od strane Komande 1. BRLPBR, broj 03-253-103/1 od 13.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Naređenje, izdato od strane Komande 1. Bratunačke Lpbr, broj 453/2 od 14.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; dokument sastavljen od strane Komande 1. BRLPBR, broj 491-1 od 14.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Redovan borbeni izvještaj, sastavljen od strane Komande 1. BRLPBR, broj 03-253-104 od 14.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Dnevni izvještaj, sastavljen od strane VP Bratunačke brigade za 14/15.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; dokument sastavljen od strane MUPa RS-RDB, broj 05-2038/95 od

14.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Redovan borbeni izvještaj, sastavljen od strane Komande drinskog korpusa, broj (nečitko) 03/2-/?215 od 14.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; dokument sastavljen od strane Komande 1. BRLPBR, broj 03-253-103-2 od 17.7.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; fotografija Potočara iz zraka; Zapisnik o saslušanju svjedoka Borivoja Jakovljevića, sastavljen od strane Državne agencije za istrage i zaštitu, broj 17-04/2-04-2-682/06 od 27.11.2006. godine, sa prevodom na engleski jezik; Zapisnik o saslušanju svjedoka Borivoja Jakovljevića, sastavljen od strane Tužilaštva BiH, broj KT-RZ-132/06 od 6.2.2007. godine, sa prevodom na engleski jezik; fotografija škole i spofske dvorane u Zvorniku; biografija i izvještaji Richarda Butlera; izvod iz e-mail korespondencije Nine Šahinpašić, pripravnika u Tužilaštvu BiH i advokata Miroslava Ristića, od 12.3.2008. godine; fotografija Potočara iz zrakana kojoj je svjedok Joseph Kingori označio lokaciju tvz. "bijele kuće"; CD sa isječcima video-snimka sastavljenog od strane Reutersa i SRT; Izvještaj Generalnog sekretara prema Rezoluciji Generalne Skupštine 53/35 (1998.) – "Izvještaj o Srebrenici" od 15.11.1999. godine, sa prevodom na bosnask/srpski/hrvatski jezik; Rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a broj S/RES/819 (1993.) od 16.04.1993. godine, sa prevodom na engleski jezik; Informacija za pripadnike brigade, sastavljena od strane Komande 1. Bratunačke lpbr, str. pov. br. 04-1738-1/94, od 04.07.1994. godine, sa prevodom na engleski jezik; otvoreni tekst sastavljen od strane Glavnog štaba Vojske RS, broj 06-20-133, od 02.04.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; otvoreni tekst sastavljen od strane Glavnog štaba Vojske RS, broj 06/20-202, od 19.05.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; otvoreni tekst sastavljen od strane Glavnog štaba Vojske RS, broj 06/20-212, od 26.05.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; „Stabilizovanje odbrane oko enklava Žepa i Srebrenica i stvaranje uslova za oslobađanje enklava” – naređenje izdato od strane Komande Drinskog korpusa, srt. pov. br. 04/112-14 od 15.05.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; „Stabilizovanje odbrane oko enklava Žepe i Srebrenice” – dopuna naređenja izdata od strane Komande drinskog korpusa, str. pov. br. 04/112-15, od 16.05.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; izvještaji sa sastanaka 1. Bratunačke lpbr u periodu od 01.07. do 16.07.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Redovan borbeni izvještaj, sastavljen od strane Komande 1. Brlpbr, strogo pov. br. 03-253-94. od 04.07.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Analiza b/g za I polugođe 1995. god., sastavljena od strane Komande Brlpbr, str. pov. br. 433-1, od 04.07.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; izvještaj o utrošku MTSa za period 10.-12.07.1995. godine, sastavljen od strane Komande Brlpbr, broj 10-630/95 od 12.07.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; „Postupak sa ratnim zarobljenicima” – uputstvo sastavljeno od strane Komande lpbr Bratunac, strogo pov. br. 04-987-2/93, od dana 17.07.1993. godine, sa prevodom na engleski jezik; fax koji je general Karremans uputio dana 12.07.1995. godine o sastancima koje je imao sa Ratkom Mladićem 11. i 12.07.1995. godine, sa prevodom na bosanski/srpski/hrvatski jezik; izjava Predsjednika Vijeća sigurnosti UN, broj S/PRST/1995/32 od 14.07.1995. godine, na bosanskom/srpskom/hrvatskom i engleskom jeziku; Naredba br. 01/04-156-1, od 02.07.1995. godine – pripremno naređenje op. br. 1, sastavljeno od strane Komande Drinskog korpusa, sa prevodom na engleski jezik; izvještaj o izvođenju borbenih dejstava oko Srebrenice, sastavljen od strane Glavnog štaba Vojske RS, str. pov. br. 12/46-501/95, od 09.07.1995. godine, sa

prevodom na engleski jezik; Vanredni borbeni izvještaj, sastavljen od strane Komande 1. Brlpbr, str. pov. br. 03/253-54-1, od 25.05.1995. godine, sa prevodom na engleski jezik; Izjava svjedoka Miroslava Deronjića, data pred Međunarodnim sudom za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine, od 25. novembra 2003. godine, na engleskom i bosanskom/srpskom/hrvatskom jeziku; Izvod iz matične knjige umrlih na ime Deronjić Miroslav broj o3-202/08, od 18.08.2008. god., izdat od starne opštine Bratunac; transkript sa otvorene sjednice održane 28.10.2003. u predmetu IT-02-60/1-S, (Tužilac protiv Momira Nikolića – postupak odmjeraivanja kazne), pred Međunarodnim sudom za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine, sa prevodom na bosanski/srpski/hrvatski jezik; transkripti sa otvorenih sjednica održanih 27.09.2006., 28.09.2006. i 29.09.2006. godine, u predmetu IT-05-88-T (Tužilac protiv Vujadina Popovića i drugih – svjedoci Pieter Boering i Leendert Cornelis van Duijn), pred Međunarodnim sudom za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine, sa prevodom na bosanski/srpski/hrvatski jezik; zračni snimak Bratunca na kome je označena kuća i praga; dopis Tužiteljice Kantonalnog Tužilaštva Tuzlanskog kantona, broj Kta-RZ-38/07 i Kta-RZ-50/08 od 04.09.2008. godine; Zapisnik o ekshumaciji (PUS 02 SRE), sastavljen od strane Kantonalnog Tužilaštva Tuzlanskog kantona, broj Kta-RZ-50/08 od 07.07.2008. godine; Zapisnik o ekshumaciji (BUD 02 SRE), sastavljen od strane Kantonalnog Tužilaštva Tuzlanskog kantona, broj Kta-RZ-38/07 od 02.07.2008. godine; Sažeti izvještaj o ekshumaciji (Pusumlići 2), sastavljen od strane ICMP Međunarodne komisije za nestale, od 27.08.2008. godine, verzija na engleskom i bosanskom/srpskom/hrvatskom jeziku; Sažeti izvještaj o ekshumaciji (Budak 2), sastavljen od strane ICMP Međunarodne komisije za nestale, od 17.04.2008. godine, verzija na engleskom i bosanskom/srpskom/hrvatskom jeziku.

Odbrana je u toku glavnog pretresa izvela sljedeće dokaze:

Kao zajednički prijedlog odbrane optuženih, ispitani su svjedoci: Srbislav Davidović, Ljubisav Simić, Miodrag Josipović, Borivoje Jakovljević, Pero Andrić, Mirko Janković, Slobodan Mijatović, Mile Petrović, Tanasko Tanić, Rajko Ilić, Mile Janjić, Miroslav Obačkić, Miladin Gavrić i Nenad Đokić. Takođe sud je kao zajednički prijedlog odbrane sljedeće materijalne dokaze uvrstio u spis: Vojna ekspertiza "Mjesto i uloga voda Vojne policije Bratunačke brigade u operaciji "Krivaja 95" sačinjena od strane vojnog analitičara prof. dr. Radovana Radinovića u aprilu mjesecu 2008.godine, Zapisnik sa sjednice Skupštine srpskog naroda u BiH, održane 12.05.1992. godine u Banjaluci, Sporazum o demilitarizaciji Srebrenice, zaključen između generala potpukovnika Ratka Mladića i generala Sefera Halilovića dana 08.05.1993. godine, Knjiga Sefera Halilovića „Lukava strategija“, koja se nalazi na CD-u pod oznakom OZD-4, Dopis Sefera Halilovića, načelnika Štaba Vrhovne komande OS RBiH, Komandi odbrane Srebrenice, broj 02/699-2 od 01.06.1993. godine, Operativni izvještaj, Armija RBiH, Komanda 28. divizije, broj 04-114/95, od 30.06.1995. godine, Obavjest sa sjednice, Opština Srebrenica – Predsjedništvo opštine, broj 01- /95, od 09.07.1995. godine, Vanredni borbeni izvještaj, Komanda 1.

Zvorničke pbr, broj 06/217-1, od 15.07.1995. godine, Kopija Dnevnika dežurnog V.P. od 30.06.1995 do 17.07.1995. godine, Sporazum o demilitarizaciji Srebrenice, Štab Vrhovne komande OS RBiH, broj 02/1594-320, od 26.02.1994. godine, Instrukcija o hapšenju i sprovođenju RZ i drugih lica, Komanda Drinskog korpusa, Odjeljenje bezbjednosti, broj 17/450 od 15.04.1995. godine, Odluka o imenovanju civilnog komesara za opštinu Srpska Srebrenica, Predsjednik Republike Srpske, broj 01-1350/95, od 11.07.1995. godine, Obavjest Predsjedniku Republike Srpske, Glavni štab VRS, broj 12/46-501/95, od 09.07.1995. godine, Obavještenje o rezultatima pregovora o demilitarizaciji Srebrenice Štab Vrhovne komande OS RBiH, broj 02/520-2, od 20.04.1993. godine, Naređenje o pripremi za izvođenje ofanzivnih b/d, Generalštab Armije RBiH, broj 1/825-84, od 17.06.1995. godine, Obavještenje, Armija BiH, Komanda 28. divizije, odsjek obavještajnih poslova, broj 02-06/95, od 29.06.1995. godine, Operativni izvještaj, Armija BiH, Komanda 28. divizije, broj 04-114/95, od 30.06.1995. godine, Dopis, Komanda 1. blpbr, broj 04-520-51/95, od 13.07.1995. godine, Izjava Bećirović Ramiza, Armija RBiH, Komanda 2. korpusa, odjeljenje Službe vojne bezbjednosti, broj __/95, od 11.08.1995. godine, Naredba, MUP RS, Kabinet ministra, broj 64/95, od 10.07.1995. godine, Spisak ratnih zločinaca koji su vršili ratne zločine na području opština Bratunac, Srebrenica, Milići i Skelani za koje postoje indicije da se nalaze u Srebrenici, Komanda 1. lpbr, od 12.07.1995.

U toku pretresa svoj nalaz i mišljenje, u svojstvu vještaka odbrane, dao je prof. dr. Radovan Radinović, vještak-vojni ekspert.

Odbrana prvooptuženog je izvela dokaze saslušanjem svjedoka Boška Nikolića, Radojka Juroševića i Vere Dačić, te prezentirala sljedeće dokumente kao materijalne dokaze, koje je sud prihvatio i uvrstio u spis: Dnevni izvještaj, broj: 141/15 07 95, Zahtjev za potvrđivanje prava na nepokretnostima (podnosilac zahtjeva Božić Trivo), broj 5322374, Ovjerene kopije ličnih karata Božić Trive i Božić Milice, izdate u državi Ohio, Rješenje o vraćanju u posjed-vlasništvo napuštene imovine sa Zapisnikom, Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica RS, Odsjek Bratunac, broj 05-050-06-264/99, od dana 12.09.2001. godine.

Odbrana drugooptuženog je prezentirala sljedeće dokumente kao materijalne dokaze, koje je sud prihvatio i uvrstio u spis: Zapisnik o saslušanju svjedoka PW3, broj KT-RZ-132/06 od 17.10.2006. godine, sačinjen u Tužilaštvu BiH, Transkript o saslušanju svjedoka PW-3, broj KT-RZ-132/06 od 17.10.2006. godine, kasete broj 1, Zapisnik o saslušanju svjedoka PW-1, broj 17-04/2-04-2-530/06 od 12.09.2006. godine sačinjen od Državne agencije za istrage i zaštitu, Zapisnik o saslušanju svjedoka PW-1, broj 17-04/2-04-2-546/06 od 18.09.2006. godine sačinjen od Državne agencije za istrage i zaštitu, Transkript o saslušanju svjedoka PW-1, broj KT-RZ-132/06 i KT-RZ-133/06 od 18.09.2008. godine, kasete broj 1 i broj 2, Zapisnik o saslušanju svjedoka PW-1, broj KT-RZ-132/06 od 16.10.2006. godine sačinjen u Tužilaštvu BiH, Transkript saslušanja svjedoka PW-1, broj KT-RZ-132/06 i KZ-RZ-133/06 od 16.10.2006. godine, Ovjerena kopija izvoda iz matične knjige vjenčanih za Balgojević Mladena i Krstić Dajanu izdata od Srpske opštine Bratunac, broj 05-202-149/96 od 22.08.1996.

godine, Ovjerena kopija izvoda iz matične knjige rođenih za Blagojević Stefana, Opština Loznica, broj 200-1/ od 08.09.1997. godine.

Odbrana trećeoptuženog je prezentirala sljedeće dokumente kao materijalne dokaze, koje je sud prihvatio i uvrstio u spis: Zapisnik o saslušanju svjedoka PW-3, broj 17-04/2-04-2-527/06 od 11.09.2006. godine sastavljen od strane Državne agencije za istrage i zaštitu, Fotografija OŠ u Ročevićima Zvorniku, Kopija potvrde na ime Obačkić Miroslava sačinjena od Sanitetske zdravstvene ustanove, broj 35158, Kopija potvrde na ime Obačkić Miroslav, Sanitetska zdravstvena ustanova, broj 35283.

Takođe i odbrana četvrtooptuženog je prezentirala sljedeće dokumente kao materijalne dokaze, koje je sud prihvatio i uvrstio u spis: Zapisnik o saslušanju svjedoka Mevludina Orića, broj KT-RZ-158/05 od 27.12.2005. godine sačinjen u Tužilaštvu BiH, Transkript video snimka agencije Reuters, broj V000-3914, od 10. i 11.7.1995. godine, Skica Potočara, Skica grada Bratunca, Naređenje izdato od Armije R BiH, Generalštab Armije, broj 1/852-84 od 17.6.1995. godine, Čestitka, Armija R BiH, Komanda 2. Korpusa, broj 02/1-670/4 od 28.6.1995. godine, Obavještenje izdato od Armije R BiH, Komanda 28. divizije, broj 02-06/95 od 29.6.1995. godine, Operativni izvještaj sačinjen od Armije R BiH, Komanda 28. divizije, broj 04-114/95 od 30.6.1995. godine, Izvještaj sačinjen od Armije R BiH, Komanda 28. divizije, broj 03-183-231 od 1.7.1995. godine, Informacija i naređenje Armije R BiH, Komanda 2. Korpusa, broj 02/1-604/123 od 2.7.1995. godine, Redovan borbeni izvještaj, sačinjen od Komande drinskog korpusa, broj 03/2-206 od 6.7.1995. godine, Redovan borbeni izvještaj Komande drinskog korpusa, broj 03/2-208 od 7.7.1995. godine, Informacija o borbenim rezultatima jedinica Armije R BiH, Komanda 2. Korpusa, broj 04/1-105-603 od 8.7.1995. godine, Obavjest Opštine Srebrenica, R BIH, broj 01-/95 od 9.7.1995. godine, Dopis Komande 1. PLPBR, broj 04-520-51/95 od 13.7.1995. godine, Naredba Komande drinskog korpusa, broj 03/156-11 od 13.7.1995. godine, Zapisnik Generalštaba Armije BiH, broj 1/1-941 od 30.7.1996. godine.

Procesne odluke

Svojim prijedlogom, broj KT-RZ-132/06 Tužilaštvo BiH je tražilo da se dijelovi iskaza svjedoka Miroslava Deronjića iz predmeta broj IT-02-60/1-S, „Tužilac protiv Momira Nikolića“, kao i dijelovi iskaza svjedoka Van Duijna Leenderta iz predmeta broj IT-05-88-T, „Tužilac protiv Vujadina Popovića i drugih,“ zajedno sa transkriptima sa svjedočenja pred MKSJ pročitaju na glavnom pretresu i na taj način uvedu i koriste kao dokazi u predmetnom postupku. Tužilaštvo je takođe predložilo da se i izjava svjedokinje Omanović Čamile data pred istražiteljima MKSJ, dana 05.09.1995. god. pročita na glavnom pretresu i uvede kao dokaz. Kao osnovu navednog zahtjeva Tužilaštvo BiH nalazi u odredbama člana 273. stav 2. ZKP BiH, u vezi sa članom 5. stav 1. i članom 7. Zakona o ustupanju predmeta.

Sud je uvažio naprijed navedeni prijedlog Tužilaštva, te je na osnovu člana 273. stav 2. ZKP BiH prihvatio da se uvedu u spis ranije uzete izjave svjedoka Miroslava Deronjića, Van Duijna i Čamile Omanović, obzirom da se radi o osobama čiji dolazak

pred ovaj sud nije bio moguć. U odnosu na svjedoka Miroslava Deronjića Sud je utvrdio da je isti umro, što proizilazi iz Izvoda iz matične knjige umrlih broj 03-202/08 od 18.08.2008. godine, izdatog od Matičnog ureda opštine Bratunac. U odnosu na svjedokinju Čamilu Omanović takođe je utvrđeno da je ista umrla, a što proizilazi iz Izvoda iz matične knjige umrlih za osobu Omanović Čamilu, broj 10/13-1-1258/07 od 24.8.2007. godine. Svjedok Van Duijn se nije pojavio pred Sudom zbog lošeg zdravstvenog stanja, što proizilazi iz odgovora koji je uputio istražni sudija Okružnog suda u Amsterdamu broj 08/2004 od 7.08.2008. god. Stoga su po ocjeni Suda ispunjene zakonske pretpostavke za primjenu člana 273. stav 2. ZKP BiH, koje pružaju mogućnost za izuzeće od neposrednog izvođenja dokaza. Pored toga, odredbama člana 3 Zakona o ustupanju predmeta, propisano je da se dokazi prikupljeni u skladu sa Statutom i Pravilnikom o postupku i dokazima MKSJ mogu koristiti u postupcima pred sudovima u BiH, a član 7. istog zakona dozvoljava mogućnost da se iskazi svjedoka dati službenicima MKSJ u istrazi mogu pročitati u postupcima koji se vode u BiH.

Takođe, na pretresu održanom 04.12.2007. godine vijeće je u skladu sa članom 240. ZKP BiH donijelo odluku kojom je djelimično odstupilo od redoslijeda izvođenja dokaza tokom glavnog pretresa, zbog posebnih okolnosti, a naročito zbog činjenice da je pristup pojedinih svjedoka optužbe kao i vještaka Butlera, bio skopčan sa brojnim poteškoćama oko njihovog dolaska i skidanja imuniteta od strane nadležnih tijela UN-a, zbog čega je Sud odlučio da prije nego što tužilaštvo okonča izvođenje svojih dokaza odbrani da mogućnost da započne sa izvođenjem svojih dokaza.

U smislu člana 12. i 13. Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka, Sud je dana 11.12.2006. godine donio odluku o određivanju mjera zaštite svih ličnih podataka pojedinih svjedoka, određujući da će svjedoci svjedočiti pod pseudonimima PW-1, PW-2, PW-3 i PW-4. U toku postupka zaštićenim svjedocima PW-1, PW-2, PW-3 i PW-4. je na prijedlog Tužilaštva za dobijanje dodatnih zaštitnih mjera, zbog straha da bi njihova lična sigurnost kao i sigurnost njihovih porodica bila dovedena u pitanje zbog svjedočenja u postupku, Sud omogućio da svjedoče iz druge prostorije, uz korištenje elektronskog uređaja za promjenu slike, dok je glas ostao nepromjenjen. Sud nije prihvatio prijedlog odbrane da se ukinu sve dodjeljene mjere zaštite za pomenute svjedoke, pa je postupio na navedeni način, smatrajući da se radi o svjedocima pod prijetnjom, te da postoje opravdani razlozi da stranke i branioци ne budu prisutni u istoj prostoriji sa ovim svjedocima prilikom davanja njihovog iskaza, te da se dodjelom traženih mjera osigurava zaštita lične sigurnosti ovih svjedoka i sigurnost njihovih porodica.

Tužilaštvo je u toku dokaznog postupka na ročištima održanim dana 15.10.2007. god. i 25.09.2008.god. predložilo sudu kao dokaz optužbe uvođenje u spis zapisnika o ispitivanju osumnjičenih Blagojević Mladena, Zarić Željka i Živanović Zorana datih u istrazi, u Tužilaštvu BiH, i to: Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Blagojević Mladena broj KT-RZ-132/06 od 15.11.2006. god., Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Zarić Željka, broj KT-RZ-132/06 od 6.12.2006. godine i Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Živanović Zorana broj KT-RZ-132/06 od 09.12.2006. god.

Izvođenje ovih dokaza sud je na osnovu člana 263. stav 2. ZKP BiH odbio.

Prilikom donošenja ove odluke sud je pošao od činjenice da optuženi nisu dužni iznijeti svoju odbranu niti odgovarati na postavljena pitanja, kako je to zagarantovano odredbom člana 6. stav 3. ZKP BiH, a koje pravo su optuženi iskoristili ne iznoseći svoju odbranu tokom glavnog pretresa. Sud nije mogao odstupiti od principa neposrednog izvođenja dokaza i prihvatiti ponuđene iskaze pošto bi to bilo u suprotnosti sa odredbom člana 273., posebno sa stavom 2. kojim su izričito propisane situacije kada se može pročitati iskaz osobe saslušane tokom istrage, odnosno kojim članom su takstativno navedeni izuzeci od neposrednog izvođenja dokaza. Sud smatra da je moguće prihvatanje ovih iskaza jedino u slučaju da su optuženi tokom glavnog pretresa iznijeli svoju odbranu, pa i onda pod ograničenjima iz člana 273. stav 1. ZKP BiH. Izuzeci od neposrednog izvođenja dokaza prema odredbama ZKP BiH su dati jedino u članu 273. stav 1. i 2. istog zakona. Po stavu 1. citiranog člana iskazi dati u istrazi dopušteni su kao dokaz na glavnom pretresu i mogu biti korišćeni prilikom direktnog ili unakrsnog ispitivanja, nakon čega se prilažu kao dokazni materijal. U stavu 2. istog člana izuzetno, zapisnici o iskazima datim u istrazi mogu se po odluci suda pročitati i koristiti kao dokaz na glavnom pretresu samo u slučaju ako su ispitane osobe umrle, duševno oboljele, ili se ne mogu pronaći, ili je njihov dolazak pred sud nemoguć, ili je znatno otežan iz važnih uzroka. Ovaj član ZKP BiH je posljednim izmjenama dopunjen sa novim stavom 3. u kojem stoji da ako se u toku glavnog pretresa optuženi koristi pravom da nije dužan iznijeti svoju odbranu ili odgovarati na postavljena pitanja, zapisnik o iskazu optuženog koji je dat u istrazi može se po odluci sudije ili presjednika vijeća pročitati i koristiti kao dokaz na glavnom pretresu samo ako je *optuženi prilikom saslušanja u istrazi bio upozoren u skladu sa članom 78. stav 2. tačka c) ovog zakona*. Upozorenja data optuženim prilikom ispitivanja u smislu ranije važećeg člana 78. stav 2. tačka a) i c) ZKP BiH, nisu sadržavala upozorenja da je njihov iskaz iz istrage dopušten kao dokaz i da se može pročitati i koristiti na glavnom pretresu. Sama upozorenja da nisu dužni iznijeti svoju odbranu niti odgovarati na postavljena pitanja, te da se mogu izjasniti o djelu koje im se stavlja na teret i iznijeti sve činjenice i dokaze koji im idu u korist, po mišljenju suda ne daju mogućnost tužiocu da na glavnom pretresu kad god to želi uvede kao dokaze njihove prethodne izjave, bez saglasnosti optuženih, pa čak i prije nego što su se optuženi izjasnili da li žele na pretresu iznijeti svoju odbranu ili ne. Posebno treba istaći da je zakonodavac uvidio nepreciznost odredbe člana 78. stav 2. ZKP BiH u smislu mogućnosti korištenja iskaza osumnjičenog iz istrage na glavnom pretresu, zbog čega je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (Sl. glasnik BiH br. 58/08) koji je stupio na snagu u junu 2008.god., dopunio tačku c) stava 2. istog člana na način što je propisao da se osumnjičeni može izjasniti o djelu koje mu se stavlja na teret i iznijeti sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist *i ako to učini u prisustvu branioca da je takav njegov iskaz dopušten kao dokaz na glavnom pretresu i da bez njegove saglasnosti može biti pročitani i korišćen na glavnom pretresu*. Ovom dopunom jasno je propisana obaveza tužilaštvu ili ovlašćenom službenom licu da osumnjičenog prethodno upozori da je njegov iskaz dat u istrazi dopušten kao dokaz na glavnom pretresu i da se tek tada može bez njegove

saglasnosti čitati i koristiti na pretresu. Na ovaj način zakonodavac je uveo jasna pravila postupanja pod kojima je moguće takvu izjavu uvesti u spis kao dokaz, s tim što je obavezao sva lica koja ispituju na pouke koje su dužni dati osumnjičenim o njegovim pravima. Takođe po članu 273. stav 3. ZKP BiH sudija ili predsjednik vijeća imaju mogućnost da ovakav iskaz optuženog koji je dao u istrazi uvedu kao dokaz ako je optuženi prethodno bio upozoren u smislu izmjenjene tačke c) člana 78. stav 2. ZKP BiH. Član 125. Zakona o izmjenama i dopunama ZKP BiH propisuje da će se u predmetima u kojima je optužnica potvrđena do stupanja na snagu ovog zakona, postupak nastaviti po odredbama dotadašnjeg Zakona o krivičnom postupku BiH, osim ako su odredbe ovog zakona povoljnije za osumnjičenog, odnosno optuženog. Budući da su izmjenjeni član 78. stav 2. tačka c), kao i član 273. stav 3. ZKP BiH povoljniji za optužene, jer imperativno traže da se optuženi prethodno upozore na mogućnost korištenja njihovog iskaza iz istrage kao dokaza na glavnom pretresu, kao i da u tom slučaju nije potrebna saglasnost optuženih da se njihov iskaz iz istrage može pročitati i koristiti na glavnom pretresu, sud smatra da se i po osnovu citiranih novih odredbi ZKP BiH, nisu stekli uslovi da se udovolji prijedlogu Tužilaštva da se iskazi optuženih iz istrage, kao dokazi uvedu u spis, pošto isti nisu prethodno upozoreni na takvu mogućnost.

Odlukom Vijeća, na pretresu održanom 21.11.2007. godine odbijen je prijedlog Tužilaštva za uvođenje izvještaja Baraybara Jose Pabla koji je učestvovao u iskopavanju masovne grobnice u Glogovi, a koji je korišten pred MKSJ u predmetu protiv Blagojevića, budući da odbrana nije osporavala postojanje masovne grobnice na lokalitetu Glogov II, te da ova masovna grobnica nije bila predmet optuženja. Sud je na pretresu održanom 29.11.2007. godine odbio i prijedlog Tužilaštva da se uvede u spis izvještaj o aktivnostima MKSJ iz perioda 1999. koji je sačinio vještak Clark John, a odnosi se na način na koji je nastupila smrt eksumiranih osoba iz masovne grobnice u Glogovi II, te nisu prihvaćeni ni izvještaji o eksumacijama na groblju Budak, pošto se takođe radi o lokalitetu koji nije obuhvaćen predmetnom optužbom. Odlukom vijeća, na pretresu održanom 11.09.2008. godine odbijen je prijedlog Tužilaštva da se sasluša svjedok pod pseudonimom A 16, koji je svjedočio i dobio mjere zaštite u predmetu MKSJ „Tužilac protiv Trbić Milorada“, broj IT-05-88/1-PT od 18.08.2006. god., koji je u skladu sa pravilom 11 bis Pravilnika o dokazima i postupku MKSJ ustupljen vlastima u BiH, budući da ovaj svjedok po izjavi tužioca nije imao saznanja koja bi se odnosila na konkretne radnje koje se optuženima stavljaju na teret, niti je isti svjedok u svom svjedočenju spominjao optužene u bilo kojem kontekstu. Sud je odbio ove prijedloge Tužilaštva u skladu sa članom 263. ZKP BiH jer smatra da su ponuđeni dokazi nepotrebni, odnosno da nemaju značaja za predmet.

Odlukom Vijeća takođe je i odbijen prijedlog odbrane drugootuženog da se u spis kao materijalni dokaz odbrane uvede Krivična prijava koju je podnijela odbrana drugootuženog protiv svjedoka PW-1, koji je dobio imunitet od tužioca, a zbog lažnog svjedočenja u odnosu na njihovog klijenta u ovom predmetu. Po mišljenju Vijeća, imajući u vidu da Tužilaštvo po navedenoj prijavi nije donijelo nikakvu odluku, isti dokaz je nepotreban, pošto sam po sebi ne dokazuje ni jednu relevantnu činjenicu.

Završne riječi

Nakon završetka dokaznog postupka, tužilac je u završnoj riječi izjavio da je u toku dokaznog postupka, optužba van svake razumne sumnje dokazala da su u inkriminisanom periodu optuženi lično i sa drugima, počinili krivična djela nezakonitog ubijanja Bošnjaka u Bratuncu i Orahovcu, izazivanje straha kod njih, prisilnog premještanja i nečovječnog postupanja sa njima. Tužilaštvo tvrdi da su optuženi individualno odgovorni za konkretna krivična djela koja su sami počinili, ali takođe tvrdi da su optuženi odgovorni i za ona krivična djela koja su počinili drugi. Po mišljenju tužilaštva optuženi nisu zaštitili zarobljenike muškarce Bošnjake od napada drugih, ali ne zbog nemogućnosti da to učine, nego zato jer su htjeli da drugima dopuste da to čine, čime su djelili namjeru tih drugih i učestvovali u tim napadima kao saizvršioc. Iako sam napad na srebreničku enklavu nije jedna od tačaka optužnice, Tužilaštvo ga smatra relevantnim za inkriminacije iz ove optužnice, obzirom da se strateški, operativni i taktički ciljevi odnose na širi kontekst, odnosno osnovne elemente dijela koje je Tužilaštvo kvalifikovalo kao zločine protiv čovječnosti, što znači da je postojao širok i sistematičan napad, u cilju realizacije državne ili organizacione politike, počinjen protiv civilnog stanovništva. Obim prisilnog premještanja, složenost zadatka, broj vojnika koji su održavali sigurnost u Potočarima, stvaranje i održavanje nehumanih uslova u Potočarima, razdvajanje i čuvanje bošnjačkih muškaraca koje je samo po sebi bilo nehumani čin – Tužilaštvo cijeni kao nepobitne dokaze da su optuženi znali za napad na civile i da su njihove radnje bile dio tog napada.

Tužilaštvo navodi da optuženi nisu zaštitili zarobljenike, muškarce bošnjačke nacionalnosti, ali ne zbog nemogućnosti da to učine, nego zato što su htjeli da drugima dopuste da to čine, čime su djelili namjeru tih drugih i učestvovali u tim napadima kao saizvršioc. Optuženi nisu morali poznavati sve djelove napada. Dovoljno je da optuženi budu svjesni da su njihove radnje bile dio napada usmjerenog na civilno stanovništvo. Po mišljenju Tužilaštva optuženi su znali da imaju ulogu u prisilnom premještanju Bošnjaka Srebreničke enklave, znali su da je bio napad na civile i da su njihove radnje bile dio tog napada. Sa ovim znanjem optuženi su ostali u Bratuncu u blizini škole i kamiona i kasnije učestvovali u transportu zatvorenih Bošnjaka u Orahovac. Proces transporta, premještanje bošnjačkih muškaraca je sam po sebi prisilno premještanje. Optuženi su čuvali školu u Bratuncu, to su isto radili i u školi u Orahovcu. Time su odigrali svoju odlučujuću ulogu u obezbjeđenju zatvorenika u vozilima i školi, vršili su patrole, pokazivali silu, držali svoje automatsko oružje na gotovs i bili spremni da isto upotrijebe po potrebi. Pri tome su optuženi znali da i oni drugi vojnici čine krivična djela, htjeli su da se to desi i da se nastavi. Optuženi su u ovom djelu napada na civile učestvovali i izvršavali krivične radnje kako je to navedeno u optužnici. Tužilaštvo smatra da je ovo osnova za odgovornost optuženih za zločin protiv čovječnosti.

Tužilaštvo napominje da su iskazi svjedoka od ključnog značaja, tj. da su srž samog predmeta. Međutim, pojedini svjedoci su, svjedočeći na glavnom pretresu, pokušali

demantovati bitne dijelove svojih ranije datih izjava. Tužilaštvo je uvjerenja da će Sud pridati potrebnu važnost ranijim izjavama datim u istrazi, izjavama koje su sami svjedoci potpisali potvrđujući da su tačne. Tužilaštvo je obrazložilo pouzdanost iskaza svjedoka Tužilaštva, sa posebnim akcentom na svjedoke PW-1, PW-2 i PW-3, kojima je dat ograničen imunitet za njihovo svjedočenje. Posebna pažnja je poklonjena vjerodostojnosti iskaza svjedoka PW-1, za kojeg Tužilaštvo tvrdi da je svojim svjedočenjem nanio najviše štete odbrani. Osvrćući se na dokaze koje je odbrana izvela, Tužilaštvo posebno osporava pokušaje odbrane da se optuženima osigura alibi. U odnosu na svjedoke odbrane, Tužilaštvo tvrdi da Sud njima ne može pokloniti povjerenje zbog nedostatka detalja, nepotkrijepljenosti i zbog njihovog očitog i ciničnog negiranja nespornih činjenica u njihovim iskazima. Nalaz vještaka Radinovića, Tužilaštvo ocjenjuje kao nepouzdan i pristrasan. Tužilaštvo je izvršilo detaljnu analizu iskaza svih saslušanih svjedoka, kao i analizu nalaza i mišljenja vještaka odbrane dr. Radovana Radinovića, te dalo jasno obrazloženje za svaku tačku optužnice zbog čega i na osnovu kojih dokaza smatra da je ista pravno i činjenično utemeljena i dokazana. Tužilaštvo je na kraju predložilo da Sud optužene oglasi krivim i kazni po zakonu. Za optuženog Božić Zdravka zbog djela koja mu se stavljaju na teret Tužilaštvo je predložilo da mu se izrekne kazna zatvora u trajanju od 33 godine, za optuženog Blagojevića, zbog vodeće uloge koju je imao, predložilo je kaznu zatvora u trajanju od 40 godina, dok je za optužene Zarić Željka i Živanović Zorana predložilo kazne zatvora u trajanju od po 38 godina.

Odbrana Zdravka Božića, po advokatu Dragici Glušac, u završnoj riječi ističe da Tužilaštvo nije uspjelo u toku postupka dokazati da je optuženi učestvovao u radnjama i događajima navedenim u optužnici, niti je dokazalo vinost, htijenje i znanje optuženog za počinjenje krivičnog djela koje mu se stavlja na teret. Odbrana smatra da Sud treba da primjeni Krivični zakon Republike Bosne i Hercegovine iz 1992. godine, kao blaži zakon. Dalje, obrana ukazuje da je kombinacija elemenata udruženog zločinačkog poduhvata i saizvršilaštva, na način kako je data u optužnici, nedopustiva, jer ova dva instituta koja određuju način izvršenja krivičnog djela, ne mogu paralelno koegzistirati. Odbrana je stava da je, dajući imunitet i tražeći mjere zaštite za ključne svjedoke u ovom procesu, Tužilaštvo optužnicu postavilo na „staklene noge“. Odbrana smatra da koncept udruženog zločinačkog poduhvata ne potpada pod jurisdikciju Suda BiH prema članu 4a KZ BiH. Pri tome odbrana posebno ukazuje na tačke optužnice 3.,4.,5.,6. i 7. koje se odnose na dan 14.07.95.god. u Orahovcu, gdje je odbrana za optuženog Božića pružila sudu alibi u vidu izvoda iz Dnevnika dežurnog voda vojne policije iz jula 1995. godine, konkretno za dan 14/15.07.95.god. iz kojeg dokaza proizilazi da je optuženi Božić Zdravko taj dan bio dežurni u komandi Vojne policije u Bratuncu. Na osnovu navedenog odbrana ističe da Tužilaštvo nije ni po jednoj tački optužnice dokazalo krivicu optuženog Božića, zbog čega predlaže da Sud istog oslobodi od optužbe.

Optuženi Zdravko Božić u završnoj riječi je naveo da u potpunosti prihvata završnu riječ svog branioca, demantovao je sve navode iz optužnice, jer ni jedan svjedok nije potvrdio da je pritvarao bilo koga, ističući da nisu tačni navodi optužnice i da iste nisu potvrdili svjedoci koji su saslušani pred ovim vijećem.

U svojoj završnoj riječi odbrana Mladena Blagojevića, po advokatu Miroslavu Ristiću, ukazuje da je optužnica nekoherentna, protivrječna i bez pouzdanog i jasnog činjeničnog definisanja radnje izvršenja. Udruženi zločinački poduhvat (UZP) kao vrsta odgovornosti nije predviđen niti definisan ni jednim međunarodnim propisom, niti je koncept UZP kao vid učešća u izvršenju krivičnog djela bio propisan u KZ SFRJ, niti je propisan u KZ BiH koji se sada primjenjuje. Odbrana ističe da tužilaštvo nije dokazalo uzročnu vezu između napada i radnji djela koja se optuženom stavljaju na teret. Po mišljenju branioca optuženi Blagojević nije imao nikakva saznanja o napadu na enklavu Srebrenica, tj, da postoji napad na civilno stanovništvo izvršen na osnovi ili u cilju državne politike, ta da radnje optuženog Blagojevića predstavljaju dio takvog napada, odnosno da su preduzete na osnovi ili u cilju da se takav napad učini. Odbrana je stava da Tužilaštvo nije uspjelo dokazati da je optuženi počinio krivična djela koja mu se stavljaju na teret. Takođe, odbrana ukazuje na važnost načela zakonitosti i načela zabrane retroaktivnosti sadržana u članu 3. KZ BiH. Uz pravilo o primjeni zakona iz vremena izvršenja djela ide i obavezna primjena blažeg zakona propisana u čl. 4. st. 2. KZ BiH. Upoređujući krivične zakone koji su važili od vremena izvršenja djela do danas, sa aspekta koji zakon je blaži za počinioca, odbrana smatra da se na optuženog Blagojević Mladena mora primjeniti KZ RS iz 1996. godine, koji je najblaži zakon. Takođe branilac predlaže da se optuženi Blagojević u cjelosti oslobodi od optužbe, pošto nije dokazano da je počinio krivično djelo.

Optuženi Blagojević Mladen je naveo da u potpunosti prihvata završnu riječ svoga branioca, te da nije kriv za djelo koje mu se stavlja na teret.

Branilac optuženog Željka Zarića, advokat Dragan Gotovac, u svojoj završnoj riječi detaljno je analizirao institut „udruženog zločinačkog poduhvata“, suprostavljajući ga odgovornosti optuženih koja se zasniva isključivo na saizvršilaštvu, nalazeći da je u konkretnom slučaju primjena UZP-a neadekvatna. Dalje, advokat Gotovac tvrdi da su pravni i činjenični osnov optužnice protiv Željka Zarića neodrživi, teoretski i praktično nemogući, te da nema pouzdanih dokaza koji bi van svake razumne sumnje dokazali izvršenje neke od konkretnih radnji. Advokat Stanko Petrović je istakao da je nakon provedenog dokaznog postupka postalo jasno da optuženi Zarić nikada u životu nije bio u selu Orahovac, niti postoje dokazi koji bi pokazali da je ovaj optuženi preduzimao radnje u i oko osnovne škole u Bratuncu, tj. da je počinio krivično djelo koje mu se optužnicom stavlja na teret. Takođe, advokat Petrović je ukazao na kontradiktornosti u svjedočenjima svjedoka koji direktno inkriminiraju njegovog branjenika, kao i da su izjave velikog broja svjedoka pogrešno interpretirane od strane Tužilaštva. Oba branioca predlažu Sudu da donese presudu kojom se optuženi Zarić u cjelosti oslobađa od optužbe.

Optuženi Zarić Željko je naveo da u potpunosti prihvata završnu riječ svoga branioca, te da nije krivi za djelo koje mu se stavlja na teret.

Odbrana optuženog Zorana Živanovića, po advokatu Danilu Mrkaljeviću, u završnim riječima, je istakla da optužba nije dokazala postojanje krivičnog dijela progona,

stavljenog na teret optuženim, niti bilo kojeg drugog krivičnog dijela, ni pored obilja izvedenih dokaza. Optužnica, prema mišljenju odbrana, ne navodi konkretne radnje i postupke za svakog optuženog, a bez konkretizacije, nema ni adekvatnog dokaznog postupka. Mnoge od tačaka optužnice su uopštene, ili se ponavljaju, a odnose se na isti događaj. U odnosu na mjesto Potočare, odbrana navodi da je Živanović kao pripadnik vojne policije bio prisutan kada je došlo do ukrcavanja žena i djece u autobuse, ali da tom prilikom nije upotrebljavao silu ili prijetnju silom. Što se tiče Bratunca u noći između 13/14 jula 1995.god, odbrana ističe da za opt. Živanovića tužilaštvo nije navelo niti jednu konkretnu radnju, osim u tački 11. gdje mu se stavlja na teret pucanje u školi na pritvorenike, što takođe nije dokazano. Vezano za Orahovac odbrana ukazuje da ni jedan dokaz, osim svjedoka PW-1, nije potvrdio da je optuženi Živanović bio u Orahovcu. Za svjedoka PW-1 odbrana smatra da je školski primjer nepouzdanog svjedoka. Odbrana se osvrnula i na pitanje primjene zakona, iznoseći stav da se na konkretni predmet može primjeniti samo zakon koji je važio u vrijeme učinjenja inkriminiranih radnji, tj. preuzeti KZ SFRJ. U odnosu na UZP odbrana smatra da ovaj vid odgovornosti nije predstavljao opšte načelo međunarodnog prava čime je isključena i njegova primjena prema članu 4.(a) KZ BiH. Takođe postojanje UZP-a u konkretnom slučaju tužilac nije dokazao ni po kriterijumima koje primjenjuje Haški sud. U odnosu na actus reus odbrana je u toku pretresa dokazala nepostojanje dva od moguća tri elementa, dok mens rea na strani optuženih uopšte nije dokazana. Odbrana takođe osporava da je tužilaštvo dokazalo postojanje široko rasprostranjenog ili sistematskog napada usmjerenog protiv civilnog stanovništva, kao i znanje i svijest učinioca da njegove radnje predstavljaju dio tog napada. U tom smislu odbrana je elaborirala širi kontekst događaja koji je prethodio operaciji Krivaja 95, zatim stanje i aktivnosti u zaštićenoj zoni Srebrenica do početka operacije, samu operaciju „Krivaja 95“, posebno sa aspekta uloge policije i Bratunačke brigade u ovoj operaciji. U vezi gonjenja snaga 28. divizije A BiH odbrana smatra da je to bio legitimni vojni cilj, kao i razdvajanje u Potočarima vojno sposobnih muškaraca radi provjere da li se nalaze na spisku ratnih zločinaca. Takođe legitime su bile radnje obezbjeđenja O.Š. u Bratuncu, sprečavanje bjekstva zatvorenika, pratnja konvoja sa zarobljenicima, te iskrcavanje zarobljenika i smještaj istih u objekte. Odluku o iseljavanju civilnog stanovništva iz Srebrenice po odbrani nisu donijeli organi VRS već su na tu ideju došli sami predstavnici civila Bošnjaka u Srebrenici, a što je prihvatio i UNPROFOR. Ta akcija se sa vojnog stanovišta ne može okvalifikovati ni kao prinudni transfer ni kao progon. Na kraju odbrana predlaže da Sud, uslijed nedostatka dokaza, u cjelosti oslobodi optuženog Živanovića.

Optuženi Živanović Zoran je naveo da u potpunosti prihvata završnu riječ svoga branioca, te da nije kriv za djelo koje mu se stavlja na teret.

Ocjenom svih provedenih dokaza kako pojedinačno tako i u njihovoj međusobnoj vezi, sud je u odnosu na osuđujući dio presude, na pouzdan i nesumnjiv način utvrdio da je optuženi Blagojević Mladen u inkriminirajućem periodu u svojstvu pripadnika Vojne policije Bratunačke lake pješadijske brigade, kao dio širokog i sistematskog napada vojske Republike Srpske, usmjerenog protiv civilnog bošnjačkog stanovništva na području zaštićene zone UN - enklava Srebrenica, znajući za taj napad, te da

njegove radnje čine dio toga napada, vršio progon civilnog bošnjačkog stanovništva na nacionalnoj, etničkoj i vjerskoj osnovi, tako što je u noći između 13. i 14. jula 1995.godine u O.Š. Vuk Karadžić (sada Branko Radičević) u Bratuncu, kada se u toj školi nalazilo više stotina civila muškaraca bošnjačke nacionalnosti, te nakon što se jedan od muškaraca bošnjačke nacionalnosti pojavio na prozoru prostorije škole uperio mitraljez broving, montiran na Pinzgaueru, prema ovom prozoru i iz istog otvorio vatru ciljajući u pravcu ovog muškarca kao i ostale muškarce u istoj prostoriji, kojom prilikom su meci pogodili prozor i zid oko prozora, što je imalo za posljedicu veliku patnju pritvorenih Bošnjaka.

Ovakvo činjenično stanje sud je utvrdio na osnovu sljedećeg:

Tužilaštvo je izmjenjenom optužnicom optuženim Blagojević Mladenu, Božić Zdravku, Zarić Željku i Živanović Zoranu stavilo na teret da su izvršili krivično djelo Zločin protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom a) d) e) i k) KZ BiH, pa je na Tužilaštvu bio teret dokazivanja svih bitnih elemenata ovog djela, tj. postojanje širokog i sistematskog napada usmjerenog bilo protiv kojeg civilnog stanovništva, znanje počinitelaca za takav napad i da je djelo počinitelaca dio napada, odnosno da postoji neksus između djela optuženih i napada na civilno stanovništvo.

Opšti elementi krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti

Iz zakonske definicije krivičnog djela Zločin protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. KZ BiH, a u vezi sa radnjama izvršenja navedenim u izreci presude, za koje se terete optuženi, proizilazi sljedeći opšti elementi ovog krivičnog djela:

- postojanje širokog ili sistematičnog napada,
- da je djelo učinjeno kao dio takvog napada,
- da je napad usmjeren protiv civilnog stanovništva,
- da su optuženi znali za takav napad.

Tužilaštvo je zastupalo tezu da je u vrijeme kad su optuženi počinili radnje koje im se stavljaju na teret postojao široki i sistematičan napad vojske i policije Republike Srpske na civilno bošnjačko stanovništvo u i van zaštićene zone UN – enklave Srebrenica.

U cilju dokazivanja ovog bitnog elementa bića krivičnog djela zločini protiv čovječnosti, Tužilaštvo je predložilo Sudu da prihvati činjenice utvrđene u predmetu „Tužilac protiv Krstića“, predmet br. IT-98-33-T, presuda raspravnog vijeća MKSJ od 02.08.2001. godine („Krstić“), koje su potvrđene od strane Žalbenog vijeća u istom predmetu br. IT-98-33-A, od 19.04.2004. godine; i u predmetu „Tužilac protiv Blagojevića i Jokića“, predmet br. IT-02-60, presuda raspravnog vijeća od 17.01.2005. godine („Blagojević“), a koje nisu pobijane ili na koje nije uložena žalba u istom predmetu (Presuda o žalbi u postupku od 09.05.2007. godine). Tužilaštvo je predložilo da se u smislu člana 4. Zakona o ustupanju predmeta od strane MKSJ Tužilaštvu BiH i korištenju dokaza pribavljenih od strane MKSJ u postupcima pred sudovima BiH

(Zakon o ustupanju), kao utvrđene prihvate činjenice koje se odnose na postojanje širokog i sistematičnog napada (rasprostranjenog i planskog napada) na civilno bošnjačko stanovništvo, kako je to utvrđeno u pomenutim presudama, a поближе označeno u prijedlogu tužilaštva BiH od 29.03.2007. godine.

Razmatrajući navedeni Prijedlog Tužilaštva BiH, sud je, na osnovu člana 4. Zakona o ustupanju, dana 23.11.2007. godine, prijedlog djelimično prihvatio, te su kao relevantne, prihvaćene pojedine činjenice utvrđene u pravosnažnoj presudi u predmetu MKSJ-a, Tužilac protiv Krstića, predmet br. IT-98-33-T, presuda raspravnog vijeća MKSJ od 02.08.2001. godine ("Krstić"), koje su potvrđene od strane Žalbenog vijeća u istom predmetu br. IT-98-33-A, od 19.04.2004. godine; i u predmetu Tužilac protiv Blagojevića i Jokića, predmet br. IT-02-60, presuda raspravnog vijeća od 17.01.2005. godine ("Blagojević") a koje nisu pobijane ili na koje nije uložena žalba u istom predmetu (Presuda o žalbi u postupku od 09.05.2007. godine),

Činjenice koje su prihvaćene u predmetu u korist Tužilaštva BiH su:

1. Nije osporeno da je postojao oružani sukob između BiH i njenih oružanih snaga sa jedne i Republike Srpske i njenih oružanih snaga sa druge strane. (T1)
2. Bratunačka brigada je formirana 14. novembra 1992. godine kao laka pješadijska brigada u sklopu Drinskog korpusa vojske RS-e.
3. Bratunačku brigadu su sačinjavala tri pješadijska bataljona. U julu 1995. godine, brigadi se priključio još jedan pješadijski bataljon, koji je tu prekomandovan iz sastava Zvorničke brigade. Dalje, sljedeće jedinice su sačinjavale dio Bratunačke brigade: jedinica za izviđanje "Crvene bereteke", vod inženjerije, kombinovano-artiljerijska grupa, raketna jedinica i vod vojne policije.
4. Štab voda Vojne policije nalazilo se pored komande Bratunačke brigade.
5. U martu 1995. Radovan Karadžić, predsjednik Republike Srpske (RS), izdao je direktivu VRS-u u vezi sa dugoročnom strategijom snaga VRS-a u enklavi. U toj direktivi, poznatoj pod nazivom "Direktiva 7", konkretno se navodi da VRS treba: izvršiti potpuno fizičko odvajanje Srebrenice od Žepe, čime sprečiti i pojedinačno komuniciranje između ovih enklava. Svakodnevnim planskim i osmišljenim borbenim aktivnostima stvoriti uslove totalne nesigurnosti, nepodnošljivosti i besperspektivnosti daljnjeg opstanka i života mještana u Srebrenici.
6. Glavni štab VRS-a izdao je 31. marta 1995. direktivu 7.1, koju je potpisao general Mladić. Direktiva 7.1 izdata je "na osnovu direktive br. 7" i upućivala je Drinski korpus da, između ostalog, sprovodi "aktivna borbena dejstva...oko enklava".
7. Tadašnji komandant Drinskog korpusa, general-major Milenko Živanović, potpisao je 2. jula 1995. dvije zapovijedi, u kojima se iznosi plan za napad na enklavu i raznim jedinicama Drinskog korpusa izdaje naređenje da pređu u stanje borbene gotovosti. Operacija je dobila šifrovani naziv "Krivaja 95".
8. Ofanziva VRS-a na Srebrenicu započela je 6. jula 1995.

9. 09. jula 1995.godine, predsjednik Karadžić izdao je novo naređenje, kojim je Drinskom korpusu VRS-a dao zeleno svjetlo da zauzme grad Srebrenicu.
10. 11. jula 1995. general Mladić, u pratnji generala Živanovića (tadašnjeg komandanta Drinskog korpusa), generala Krstića (u to vrijeme zamjenika komandanta i načelnika štaba Drinskog korpusa) i drugih oficira VRS-a, trijumfalno je prošetao praznim ulicama Srebrenice.
11. Nakon zauzimanja Srebrenice u julu 1995.godine, snage bosanskih Srba su pogubile nekoliko hiljada muškaraca bosanskih Muslimana.
12. Suočeni sa činjenicom da je Srebrenica pala pod kontrolu snaga bosanskih Srba, na hiljade bosansko-muslimanskih stanovnika Srebrenice pobjeglo je u Potočare, kako bi potražili zaštitu u bazi UN-a.
13. Žene, djeca i starci potrpani su 12. i 13. jula 1995. u autobuse i pod kontrolom snaga VRS-a odvezeni iz Potočara na teritoriju pod kontrolom bosanskih Muslimana u blizini Kladnja.
14. Odvoženje bosansko-muslimanskog civilnog stanovništva iz Potočara dovršeno je uvečer 13. jula 1995.godine do 20:00 sati.
15. Od jutra 12. jula snage bosanskih Srba počele su da izdvajaju muškarce od ostalih izbjeglica u Potočarima i drže ih na zasebnim mjestima.
16. Muškarci bosanski Muslimani, koji su u Potočarima odvojeni od žena, djece i staraca prebačeni su u Bratunac.
17. Kako je situacija u Potočarima 11. jula 1995.god. postajala sve kritičnija, među bosanskim Muslimanima se proširio glas da se vojno sposobni muškarci trebaju povući u šumu, organizovati kolonu zajedno sa pripadnicima 28.divizije ABiH i pokušati se probiti prema teritoriji na sjeveru, pod kontrolom bosanskih Muslimana.
18. Uveče 11. jula 1995.god. "komanda divizije" je zajedno sa bosansko-muslimanskim opštinskim vlastima Srebrenice donijela odluku da se organizuje kolona.
19. Oko ponoći 11. jula 1995.god. kolona se počela kretati duž poteza Konjević Polje-Bratunac
20. Dana 12. jula 1995.god. snage bosanskih Srba pokrenule su artiljerijski napad na kolonu koja je prelazila asfaltnu cestu na području između Konjević Polja i Nove Kasabe, na putu prema Tuzli.
21. Samo otprilike jedna trećina muškarca uspješno je prešla asfaltnu cestu i kolona je razbijena u dva dijela.
22. Najveće grupe Bosanskih muslimana iz kolone, zarobljene su 13. jula 1995.god.
23. Većina Bosanskih muslimana izdvojenih u Potočarima i uhvaćena u obližnjim šumama, držana je u Bratuncu od jednog do tri dana, a zatim odvedena na druga mjesta zatočenja i na mjesta bogubljenja.
24. Naselje Bratunac nalazilo se u zoni odgovornosti Bratunačke brigade Drinskog korpusa.
25. Isprave i lični predmeti oduzeti muškarcima bosanskim Muslimanima u Potočarima.... stavljeni na gomilu i na kraju spaljeni.
26. Hiljade bosanskih Muslimana je 12. i 13. jula stiglo u Bratunac i tamo je zatočeno.

27. Smješteni su u privremene zatočeničke objekte, npr. u školu „Vuk Karadžić“..., na fudbalski stadion u Bratuncu, kao i u autobuse parkirane po ulicama u Bratuncu.
28. Škola u Grbavcima poslužila je kao privremeni zatočenički centar za muškarce koji su kasnije pogubljeni
29. Fotografije snimljene iz vazduha pokazuju da je tlo na lokalitetu Orahovca prekopavano... U tom području otkrivene su dvije primarne masovne grobnice koje su istražiocima nazvali "Lažeta 1" i "Lažeta 2".
30. Grobni lokalitet Lažeta 1...je ekshumiran.. Svi od 130 nađenih pojedinaca za koje se pol mogao utvrditi bili su muškarci. U grobnici je nađeno 138 poveza za oči.
31. Sve 243 žrtve, iz Lažeta 2 bili su muškarci a vještaci su ustanovili da je golema većina umrla od povreda nanesenih vatrenim oružjem. Pored toga, nađeno je 147 poveza za oči.

Članom 4. Zakona o ustupanju predmeta propisano je da nakon saslušanja stranaka, sud može, na vlastitu inicijativu ili na prijedlog jedne od stranaka, odlučiti da prihvati dokazane relevantne činjenice koje su utvrđene pravosnažnom odlukom u bilo kojem drugom postupku pred MKSJ. Zakon o ustupanju predmeta i ZKP BiH ne propisuju kriterije na osnovu kojih bi se određena činjenica smatrala presuđenom. Vijeće je ispitujući činjenice relevantne za presuđenje u ovoj pravnoj stvari, a imajući u vidu obavezu poštivanja prava na pravično suđenje zagantovano Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama (EKLJP), kao i ZKP-om BiH, na iste primjenilo kriterije koje je MKSJ u tom pravcu uspostavio u odluci od 28.02.2003.godine u predmetu Tužilac protiv Momčila Krajišnika. Vijeće ističe da pravilo 94. stav b.) (formalno primanje na znanje) Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ i član 4. Zakona o ustupanju predmeta nisu identični i da sud nije vezan odlukama MKSJ. Međutim, očito je da su neka pitanja sa kojima se suočava tribunal i ovaj sud slična kad se razmatraju presuđene činjenice i da će, stoga, razmišljanja i ovog vijeća biti slična. Shodno navedenom, sud je imao u vidu sljedeće kriterije prilikom odlučivanja o prihvatanju utvrđenih činjenica:

1. Činjenica mora biti dovoljno određena, konkretna i ona koja se može identifikovati. Da bi činjenica bila dovoljno određena, konkretna i ona koja se može identifikovati, ista mora biti preuzeta iz konkretnih pasusa presuda raspravnog ili žalbenog vijeća.¹ Štaviše, ako je izvađena iz konteksta, činjenica mora biti razumljiva i imati isti ili barem sličan oblik onom koji je presuđen presudom raspravnog ili žalbenog vijeća iz kojeg je ista preuzeta.

2. Činjenica mora biti ograničena na činjenični nalaz i ne smije predstavljati karakterizaciju pravne prirode. Karakterizacije pravne prirode obično se ocjenjuju u svakom pojedinačnom predmetu i tumači se restriktivno.² Dok haška sudska praksa ima tendenciju izuzimanja svake činjenice koja u sebi ima sadržane pravne formulacije

---

¹ *Tužilac protiv Prlića*, IT-04-74-T, od 7.9.2006. godine

² MKSJ Odluka o utvrđenim činjenicama u predmetu protiv *Momčila Krajišnika*, predmet br. IT-00-39-T, od 24. 3. 2005. godine

i prije svega upućuje na pravne zaključke³, Sud BiH je zauzeo stav da se i činjenice koje sadrže posredne elemente bića krivičnog djela mogu prihvatiti kao utvrđene⁴. Vijeće je zadržalo konzervativni pristup i isključuje sve one predložene činjenice koje sadrže bilo kakve pravne zaključke ili pravne kvalifikacije u smislu načina izvršenja krivičnog djela, jer se time konkretna radnja počinjenja stavlja u širi kontekst ratnih dešavanja.

3-4. Činjenica ne smije biti predmetom žalbe ili preispitivanja koje je u toku. Samo se činjenice iz pravosnažnih odluka mogu formalno primiti na znanje⁵, odnosno, Sud ne može primiti na znanje presuđene činjenice ako se iste osporavaju u žalbi. S druge strane, ako su činjenice presuđene tokom postupka a nisu osporene predmetom žalbe, iste ostaju nepromjenjene, te se mogu formalno primiti na znanje čak iako nije još donešena pravosnažna odluka. Činjenica da se presuda osporava žalbom sama po sebi ne predstavlja dovoljan osnov da bi se odbacile sve činjenice presuđene tom odlukom.

5. Činjenica se ne može odnositi na postupke, ponašanje ili duševno stanje optuženog. Sud može formalno primiti na znanje činjenice u vezi odgovornosti optuženog u slučaju da se te činjenice ne odnose na postupke, ponašanje ili duševno stanje optuženog.⁶ Navedeno se odnosi na činjenice vezano za ponašanje drugih lica (pored optuženog) koja su učestvovala u zajedničkom zločinačkom poduhvatu navedenom u optužnici, ili na činjenice vezano za postupke i ponašanje lica podređenih optuženom.

6. Činjenica nije predmetom (racionalnog) spora između strana u konkretnom postupku. Samo se činjenice koje nisu predmetom (racionalnog) spora između strana u konkretnom postupku mogu formalno primiti na znanje .

7. Činjenica ne može biti zasnovana na sporazumu o priznanju krivnje iz ranijih predmeta. Činjenica može biti prihvaćena kao utvrđena, ako je ista presuđena i nije zasnovana na sporazumu strana u ranijim postupcima, kao što su to činjenice koje potkrepljuju sporazum o priznanju krivnje.⁷ Činjenice koje su uistinu presuđene su one koje su preuzete iz predmeta gdje je žalbeno vijeće odlučivalo o meritumu, ili gdje nije uložena žalba.⁸

---

³ MKSJ Odluka o utvrđenim činjenicama u predmetu protiv *Željka Mejakića et al.*, predmet br. IT-02-65-PT, od 01.04.2004. godine, str. 6, izuzimajući činjenice o postojanju „politike počinjenja nečovječnih djela protiv civilnog stanovništva“, te „djela počinjenih na osnovu širokog i rasprostranjenog te sistematskog okvira ”

⁴ Vidi odluke o utvrđenim činjenicama u predmetima protiv *Radovana Stankovića*, predmet br. X-KR-05/70, od 13.07.2006. godine; *Gojka Jankovića*, predmet br. X-KR-05/161, od 04.08.2006. godine; *Momčila Mandića*, predmet br. X-KR-05/58, od 05.02.2007. godine; *Kreše Lučića*, predmet br. X-KR-06/298, od 27.03.2007. godine

Također vidi rješenja Suda BiH u presudama raspravnog vijeća u predmetu *Neđo Samardžić*, predmet br. X-KR-05/49, od 07.04.2006. godine; prvostepena presuda u predmetu *Dragoje Paunović*, predmet br. X-KR-05/16, od 26.05.2006. godine; prvostepena presuda u predmetu *Boban Šimšić*, predmet br. X-KR-05/04, od 11.07.2006. godine; pasus 49; prvostepena presuda u predmetu *Marko Samardžija*, predmet br. X-KR-05/07, od 03.11.2006. godine; prvostepena presuda u predmetu *Radislav Ljubinac*, predmet br. X-KR-05/154, od 08.03.2007. godine.

⁵ *Tužilac protiv Ljubičića*, IT-00-41-PT, rješenje od 23.01.2003. godine

⁶ *Tužilac protiv Prlića*, IT-04-74-T, od 07.09.2006. godine

⁷ *Tužilac protiv Slobodana Miloševića*, IT-02-54-T, od 05.06.2002. godine, str.3

⁸ *Ibid*, 5.

8. Činjenica ne može uticati na pravo optuženog na pravično suđenje. Bezrazložno uopštene, nejasne, tendenciozne i sugestivne činjenice narušavaju princip pravosudne ekonomije.⁹ U konačnoj analizi činjenica, vijeće zadržava diskreciono pravo da odbaci čak i one činjenice koje ispunjavaju sve navedene predušlove ukoliko te činjenice u svojoj ukupnosti narušavaju pravo optuženog na pravično suđenje.

Sud je prilikom odlučivanja o prijedlogu Tužilaštva BiH za prihvatanje utvrđenih činjenica našao da gore navedene činjenice u cjelosti ispunjavaju predmetne kriterije, zbog čega je iste i prihvatio. Sud pri tome nije prihvatio sve činjenice koje je Tužilaštvo u svom prijedlogu tražilo. Sud je prihvatio prigovor odbrane da su neke činjenice koje je Tužilaštvo predložilo nerelevantne za ovaj predmet, da pojedine činjenice sadrže pravne zaključke i karakterizacije, da pojedine činjenice nisu dovoljno određene, dok neke indirektno inkriminišu optužene.

Pored prijedloga za prihvatanjem utvrđenih činjenica iz presuda MKSJ, Tužilaštvo je izvelo i brojne druge dokaze kako bi dokazalo postojanje širokog i sistematskog napada usmjerenog protiv civilnog stanovništva, kao opšteg elementa bića krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti. U tom smislu Tužilaštvo je između ostalih izvelo sljedeće dokaze: Izjavu predsjednika Savjeta bezbjednosti UN od 14.07.1995.god.; Rezoliciju Savjeta bezbjednosti UN-a od 16.04.1993.god; Odluku o strateškim ciljevima srpskog naroda od 12.05.1992.god, gdje stoji da rijeka Drina ne smije više biti granica, Operativnu direktivu GŠ VRS od 11. novembra 1992. gdje se Drinskom korpusu naređuje da brani Zvornik, da iscrpljuje neprijatelja na širem području Podrinja kako bi ga prinudili da napusti područje Birča, Žepe i Goražda, zajedno sa muslimanskim stanovništvom; Izvještaj komandanta Bratunačke brigade puk. Ostojića od 04.jula 1994.god. gdje se ističe zadatak – protjerivanje Muslimana iz srebreničke enklave....“da masovno napuste enklavu što prije, shvativši da tu više ne mogu opstati“; Direktivu br. 7 izdatu od vrhovnog komandanta oružanih snaga RS predsjednika Radovana Karadžića od 08.03.1995.god., u kojoj stoji da se svakodnevnim planskim i osmišljenim borbenim aktivnostima stvore uslovi totalne nesigurnosti, nepodnošljivosti i besperpektivnosti daljeg opstanka života mještana u Srebrenici; Direktiva za dalje operacije br. 7/1 izdata od generala Ratka Mladića od 31.03.1995.god., kojom su naznačeni zadaci Drinskom korpusu; Naredba Drinskog korpusa za stabilizaciju odbrane oko enklava Žepa i Srebrenica i stvaranje uslova za oslobađanje enklava od 15.05.1995.god, sa dopunom od 16.07.95.god; Naredba Drinskog korpusa od 16.05.1995.god.; Naredba predsjednika RS od 16.06.1995.godine o neposrednoj ratnoj opasnosti, koja uključuje i opštu mobilizaciju; Zapovjest za aktivna borbeno dejstva komande Drinskog korpusa od 02.07.1995.god. pod nazivom „Krivaja 95“ koja sadrži konkretne naredbe jedinicama u sklopu DK, među kojima i Bratunačkoj brigadi; zapovjest za aktivna b/d izdata od strane Komande 1. bratunačke lpbr, od 05.07.1995.god; Redovni borbeni izvještaji sastavljeni od Komande 1. Bratunačke lpbr brigade od 04., 06., 07., 08., 09., 10., 11., 12. i 13. i 14.07.95.god., Izvještaji sa sastanaka 1. Bratunačke lpbr u periodu od 01.07.do 16.07.1995.god.; video zapise o ulasku VRS u Srebrenicu, o transportu civila iz Potočara, Izvještaje

---

⁹ MKSJ Odluka o presuđenim činjenicama u predmetu *Vujadin Popović i drugi*, predmet br. IT-05-88-T, od 26.09.2006. godine, pasus 16.

posmatrača UNPROFOR-a u periodu juli 1995.god, zahtjevi za mobilizaciju autobusa izdati od Ministarstva odbrane RS dana 12.07.i 13.07.1995.godine, Izvještaj o mobilizaciji vozila sastavljen od MO RS od 13.07.1995.god., Obavjest o evakuaciji i transportu civilnog stanovništva iz Srebrenice, sastavljen od CJB Zvornik, od 12.07.1995.god., fax koji je uputio general Kerremans dana 12.07.1995.god. o sastancima sa generalom Mladićem u dane 11. i 12. 0.1995.god.; Zapisnici o eksumacijama masovnih grobnica na lokalitetima Pusojlići i Budak, fotografije masovnih grobnica na lokalitetu u Glogovi, Zelenom Jadru, Jasenovu, Budaku, saslušao vještaka Rick Butlera, svjedoke Kingorija, Van Duijna, Mevludina Orića, Murisa Brkića, uveo u spis suda iskaze svjedoka Van Duijna, Čamile Omanović, i Miroslava Deretića.

Uvidom u Rezoluciju Savjeta bezbjednosti UN-a br. 819 od 16.04.1993.godine Vijeće je utvrdilo da je grad Srebrenica i okolina proglašena zaštićenom zonom UN-a koja se ne smije izlagati neprijateljstvima. Ovu činjenicu nije osporavala ni jedna od strana u postupku.

Sud je takođe kao prethodno utvrđenu činjenicu prihvatio da je u martu 1995. Radovan Karadžić, predsjednik Republike Srpske (RS), izdao je direktivu VRS-u u vezi sa dugoročnom strategijom snaga VRS-a u enklavi. U toj direktivi, poznatoj pod nazivom "Direktiva 7", konkretno se navodi da VRS treba: izvršiti potpuno fizičko odvajanje Srebrenice od Žepe, čime sprečiti i pojedinačno komuniciranje između ovih enklava. Svakodnevnim planskim i osmišljenim borbenim aktivnostima stvoriti uslove totalne nesigurnosti, nepodnošljivosti i besperspektivnosti daljnjeg opstanka i života mještana u Srebrenici.

Nakon toga Glavni štab VRS-a izdao je 31. marta 1995. direktivu 7.1, koju je potpisao general Mladić. Direktiva 7.1 izdata je "na osnovu direktive br. 7" i upućivala je Drinski korpus da, između ostalog, sprovodi "aktivna borbena dejstva...oko enklava". Tadašnji komandant Drinskog korpusa, general-major Milenko Živanović, potpisao je 2. jula 1995. dvije zapovijedi, u kojima se iznosi plan za napad na enklavu i raznim jedinicama Drinskog korpusa izdaje naređenje da pređu u stanje borbene gotovosti. Operacija je dobila šifrovani naziv "Krivaja 95". Zapovjest za aktivna borbena dejstva prenešena je između ostalih i Bratunačkoj brigadi. Sve ove utvrđene činjenice nisu dokazima odbrane dovedene u pitanje.

Ofanziva VRS-a na Srebrenicu započela je 6. jula 1995. Ovu utvrđenu činjenicu konstatuje u svom nalazu i vještak odbrane dr. Radinović koji navodi da je operaciju Srebrenica izveo Drinski korpus VRS u vremenu od 06.07 – 11.07. 1995. god. Uvidom u Zapovjed za aktivnost koju je izdala Komanda Drinskog korpusa dana 02.07.95.god. Sud je utvrdio da je su u ovom napadu učestvovalе sljedeće jedinice: 1. Zvornička brigada, 1. Birčanska brigada, 2. Romanijska motorizovana brigada, 1. Bratunačka laka pješadijska brigada, 1. Milićka laka pješadijska brigada i 5. mješovito-artiljerijski puk. Sud je na osnovu Izvještaja Štaba UNMO BiH, sektor Sjeveroistok, koji je dostavljan Komandi Štaba UN-a u BiH utvrdio da je u ovom napadu, prvog dana vojska VRS koristila tenkove, artiljeriju, minobacače, rakete i teške mitraljeze, a

mete su bile Štab holandskog bataljona, osmatračnice, naseljena mjesta Srebrenica i Potočari, te da je prvog dana od strane posmatrača UN-a izbrojano 450 detonacija i 35 izlaznih ispaljenja. Svjedok Kingori u svom iskazu je naveo da je početkom jula 1995.god., imao sastanak sa pukovnikom Vukovićem koji je od njega tražio da prenese poruku Muslimanima u Srebrenici da moraju odmah napustiti Srebrenicu i ako to ne urade da će očistiti enklavu, što znači da niko neće ostati u enklavi. Isti svjedok je naveo da je dana 06.07.1995.godine započelo granatiranje enklave, te da su granate tog dana padale na sam grad Srebrenicu, gdje su bili civili, neke su padale u blizini zgrade PTT u Srebrenici, a neke blizu bolnice. Narednog dana 07.07.95.god., granatiranje je bilo žestoko, granatiranja su bila usmjerena na civile koji su bili meta, a taj dan je na enklavu ispaljeno preko 250 granata. Dana 08.07.95.god., granatiranje Srebrenice je bilo najintenzivnije, mete su bila područja gdje su bili civili. Tog dana svjedok ističe da su Muslimani počeli tražiti da im se iz holandskog bataljona da oružje. Sljedećeg dana 09.07.95.god., granatiranje je još uvijek trajalo, što je izazvalo paniku među civilima, kao i osjećaj nesigurnosti. Istog dana zbog lične ugroženosti, sa kolegama se iselio iz zgrade PTT u Srebrenici gdje su bili smješteni i prešao u bazu holandskog bataljona. Narednog dana otišao je u Potočare gdje je vidio posljedice teškog granatiranja. Svjedok Kingori je istakao da sve što je naveo u svjedočenju nalazi se u izvještajima posmatrača UN-a koje su dostavljali Štabu UNPROFORa. Sud je prihvatio iskaz svjedoka Kingorija kao objektivam i vjerodostojan, budući da je isti bio posmatrač UN-a u kritičnom periodu i koji tim posmatrača je sačinjavao izvještaje o situaciji u Srebrenici. Uvidom u Izvještaj Vojnih posmatrača UN-a za dan 07.07.95.god., se vidi da je vojska VRS i dalje koristila minobacače, rakete, artiljeriju i tenkove, da su granate padale u mjesto Srebrenicu, kao i da se po procjeni posmatrača ofanziva koncentriše na civilne mete u gradu. U izvještaju posmatrača UN-a od 08.07.95.god. stoji da je granatiranje sela Srebrenice počelo odmah ujutro i da se granatira gusto naseljena područja Srebrenice i Potočara. Vojska bosanskih Srba je ispalila pored ostalog i 10 tenkovskih granata, a glavna meta napada je elektrana. Takođe u dijelu izvještaja UN-a koji se odnosi na situaciju sa hranom u Srebrenici se navodi da Srebrenička enklava broji 42.000 stanovnika od kojih je 85% izbjeglica, da su u enklavi zalihe hrane gotovo na nuli, voda nije za piće, osim planinskih izvora, zalihe medicinskih sredstava su ograničene, nema snadbijevanja električnom energijom.

Sud je prihvatio utvrđenu činjenicu da je 09. jula 1995.godine, predsjednik RS Radovan Karadžić izdao novo naređenje, kojim je Drinskom korpusu VRS-a dao zeleno svjetlo da zauzme grad Srebrenicu. Ovo je utvrđena činjenica iz presude haškog tribunala i ista je navedena i u nalazu vještaka odbrane dr. Radinovića koji ističe da je na osnovu odobrenja predsjednika Republike, glavni štab VRS donio odluku da jedinice Drinskog korpusa uđu u Srebrenicu. Ova činjenica proizilazi i iz Obavještenja GŠ VRS koje je upućeno komandi Drinskog korpusa od 09.07.95.god.

Za dan 09.07.95.god., u Izvještaju UN-a stoji da je tim vojnih posmatrača čuo 7 eksplozija u samom gradu Srebrenica, od kojih je veći broj u samom centru grada, vojni posmatrači su izbrojali dodatnih 113 detonacija u Srebrenici i Potočarima. Tog

dana počeo je pješadijski napad vojske VRS iz južnog djela enklave, a posmatrači UN su vidjeli mnoštvo ljudi koji ulaze u grad Srebrenicu iz sela Slapovići i okolnih sela.

U izvještaju posmatrača UN-a za dan 10.10.95., god., je navedeno da žestoko granatiranje Srebrenice i Potočara još uvijek traje, da su posmatrači zabilježili preko 100 detonacija, a da broj poginulih i povrijeđenih ubrzano raste. Dvije velike granate, najvjerovatnije artiljerijske, su pogodile neposredno okruženje bolnice u Srebrenici.

Na osnovu dopisa Komande 1. Bratunačke Ipbr upućenog Komandi Drinskog korpusa, kojim se dostavlja informacija o utrošku materijalno-tehničkih sredstava ove brigade u periodu od 10-12.07.1995.godine se vidi da je u ta dva dana samo Bratunačka brigada utrošila preko 43.000 metaka za pješadijsko naoružanje raznih kalibara, preko 100-tinu trombona, veliki broj granata za artiljerijsko oružje, tenkove i haubice, te 380 mina.

Sud je prihvatio utvrđene činjenice da je dana 11. jula 1995. general Mladić, u pratnji generala Živanovića (tadašnjeg komandanta Drinskog korpusa), generala Krstića (u to vrijeme zamjenika komandanta i načelnika štaba Drinskog korpusa) i drugih oficira VRS-a, trijumfalno prošetao praznim ulicama Srebrenice, te da su, suočeni sa činjenicom da je Srebrenica pala pod kontrolu snaga bosanskih Srba, na hiljade bosansko-muslimanskih stanovnika Srebrenice pobjegli u Potočare, kako bi potražili zaštitu u bazi UN-a.

U izvještaju posmatrača UN-a za dan 11.07.95.godine stoji da se više ne mogu izbrojati izbjeglice i ranjeni koji u kolonama pristizu u bazu holandskog bataljona i da je po njihovoj procjeni do 16,00 sati već pristiglo oko 20.000 izbjeglica, koji broj stalno raste. Granatiranje grada je nastavljeno i grad se nalazi u rukama vojske bosanskih Srba. Broj teže ranjenih se popeo na pedeset, dok se broj lakše ranjenih ne može utvrditi. Od 18:45 do 20:51 timovi vojnih posmatrača UN-a su su izbrojali 45 granata koje su prelijetale bazu holandskog bataljona u Potočarima i uzrokovale mnogo panike među izbjeglicama.

Svjedok Kingori je u svom svjedočenju istakao da su izbjeglice bile u bazi holandskog bataljona, kao i izvan kompleksa baze. To su bili u najvećem broju žene, djeca i stariji muškarci. U toku dana 11.07.95. vidio je snage VRS u različitim uniformama da slobodno hodaju po enklavi.

Svjedok Ćamila Omanović u svom iskazu je izjavila da je u kritično vrijeme bila u Srebrenici i da su oko 09.07.95. stanovnici okolnih sela počeli pristizati u Srebrenicu, zbog pucnjave koja se čula. Pucnjava je dolazila od pješadijskog i artiljerijskog oružja. Snage bosanskih Srba su pucale, a posle podne počelo je granatiranje, što je tjeralo ljude prema gradu. Neki ljudi su pošli u pravcu šume a neki prema Potočarima. Ista svjedokinja je navela da je išla sa djecom prema Potočarima i da se na njih i dalje pucalo. Ljudi su u panici bacali svoje stvari na put, a neki su bili od pucnjave ranjeni. Tada je čula i granatiranje muslimanskih sela po obroncima brda. Sa svojom porodicom smjestila se u fabriku u Potočarima, gdje je po njenoj procjeni bilo oko 35.000 ljudi, dok je oko 10.000 – 15.000 otišlo u šumu.

Svjedok Orić Mevludin u svom iskazu je naveo da je živio u Srebrenici i da je početkom jula počeo napad na Srebrenicu od strane srpskih snaga, sa svim mogućim sredstvima, kao i artiljerijom, a da su svake sekunde granate padale. Dana 11.07.95.god., srpske snage su zauzele Srebrenicu i tada je otišao u selo Šušnjare. Tu se nalazilo muško stanovništvo koje nije smjelo otići u Potočare. Kasnije u toku noći organizovali su kolonu koja je krenula prema Tuzli, naprijed su išli ljudi sa puškama i demineri i taj prvi dio kolone je bio naoružan. Svjedok se nalazio u zadnjem dijelu kolone gdje skoro niko nije imao oružje. Sud je prihvatio iskaze svjedoka Mevludina Orića i Čamile Omanović kao istinite i vjerodostojne pošto se isti iskazi slažu i dopunjuju, kako međusobno tako i sa iskazom svjedoka Kingorija, Van Duijna, vještaka Butlera, kao i sa materijalnim dokazima koji su provedeni, a posebno sa izveštajima UN-a.

U izvještaju posmatrača UN-a za 12.07.1995.god. stoji da u i oko baze u Potočarima ima oko 30.000 ljudi, a da grupa od oko 7-8 hiljada ljudi pokušava da dođe u Potočare iz Gornjih Potočara. U istom izvještaju stoji da zamjenik komandanta holandskog bataljona kaže da će u slučaju evakuacije UNPROFOR obezbjediti 20 autobusa i odvesti više tura. U bazi nema naoružanih BiH vojnika. Vojska bosanskih Srba je pristala da pruži pomoć u hrani i vodi. Evakuacija je počela oko 12:15 sa voznim parkom koji su činili autobusi i kamioni, a koje je obezbjedila vojska bosanskih Srba. Prevoz izbjeglica je zaustavljen zbog mraka i nastavlja se sutra. U istom izvještaju za dan 13.07.1995.godine stoji da je odlazak izbjeglica ponovo počeo u 7:00 sati. Sve izbjeglice su napustile bazu. Patrola je uočila da je cijeli grad napušten.

Sud je takođe prihvatio i sljedeće utvrđene činjenice:

Žene, djeca i starci potrpani su 12. i 13. jula 1995. u autobuse i pod kontrolom snaga VRS-a odvezeni iz Potočara na teritoriju pod kontrolom bosanskih Muslimana u blizini Kladnja.

Odvoženje bosansko-muslimanskog civilnog stanovništva iz Potočara dovršeno je uvečer 13. jula 1995.godine do 20:00 sati.

Od jutra 12. jula snage bosanskih Srba počele su da izdvajaju muškarce od ostalih izbjeglica u Potočarima i drže ih na zasebnim mjestima. Isprave i lični predmeti oduzeti muškarcima bosanskim Muslimanima u Potočarima.... stavljeni na gomilu i na kraju spaljeni. Muškarci bosanski Muslimani, koji su u Potočarima odvojeni od žena, djece i staraca prebačeni su u Bratunac.

Kako je situacija u Potočarima 11. jula 1995.god. postajala sve kritičnija, među bosanskim Muslimanima se proširio glas da se vojno sposobni muškarci trebaju povući u šumu, organizovati kolonu zajedno sa pripadnicima 28.divizije ABiH i pokušati se probiti prema teritoriji na sjeveru, pod kontrolom bosanskih Muslimana. Uveče 11. jula 1995.god. "komanda divizije" je zajedno sa bosansko-muslimanskim

opštinskim vlastima Srebrenice donijela odluku da se organizuje kolona. Oko ponoći 11. jula 1995.god. kolona se počela kretati duž poteza Konjević Polje-Bratunac. Dana 12. jula 1995.god. snage bosanskih Srba pokrenule su artiljerijski napad na kolonu koja je prelazila asfaltnu cestu na području između Konjević Polja i Nove Kasabe, na putu prema Tuzli. Samo otprilike jedna trećina muškarca uspješno je prešla asfaltnu cestu i kolona je razbijena u dva dijela. Najveće grupe Bosanskih muslimana iz kolone, zarobljene su 13. jula 1995.god. Hiljade bosanskih Muslimana je 12. i 13. jula stiglo u Bratunac i tamo je zatočeno. Smješteni su u privremene zatočeničke objekte, npr. u školu „Vuk Karadžić“..., na fudbalski stadion u Bratuncu, kao i u autobuse parkirane po ulicama u Bratuncu. Naselje Bratunac nalazilo se u zoni odgovornosti Bratunačke brigade Drinskog korpusa.

Većina Bosanskih muslimana izdvojenih u Potočarima i uhvaćena u obližnjim šumama, držana je u Bratuncu, a zatim odvedena na druga mjesta zatočenja i na mjesta pogubljenja.

Škola u Grbavcima poslužila je kao privremeni zatočenički centar za muškarce koji su kasnije pogubljeni. Fotografije snimljene iz vazduha pokazuju da je tlo na lokalitetu Orahovca prekopavano... U tom području otkrivene su dvije primarne masovne grobnice koje su istražiocima nazvali "Lažeta 1" i "Lažeta 2". Grobni lokalitet Lažeta 1...je ekshumiran. Svi od 130 nađenih pojedinaca za koje se pol mogao utvrditi bili su muškarci. U grobnici je nađeno 138 poveza za oči. Sve 243 žrtve, iz Lažeta 2 bili su muškarci a vještaci su ustanovili da je golema većina umrla od povreda nanesenih vatrenim oružjem. Pored toga, nađeno je 147 poveza za oči.

Sve ove utvrđene činjenice u toku postupka nisu osporavane od strane odbrane, a iste su potvrđene iskazima svjedoka Orić Mevludina, Omanović Ćamile, svjedoka Kingorija, Van Duijna, vještaka Butlera, kao i drugim materijalnim dokazima, a naročito Izvještajima posmatrača UN-a, koje dokaze je Vijeće prihvatilo kao istinite, pouzdane i vjerodostojne.

Na osnovu iskaza svjedoka Murisa Brkića, svjedoka Mevludina Orića, svjedoka PW-1, Vojnog narativnog izvještaja koji je sačinio vještak Butler, kao i na osnovu Zapisnika o eksumacijama i sažetim izvještajima o eksumaciji grobnica u Pusumlićima i Budaku, Službenih zabijeski i Zapisnika o uviđajima koje je sačinila SIPA, te fotografija masovnih grobnica na lokalitetu u Glogovi, Zelenom Jadru, Jasenovu, Budaku, koje dokaze je Vijeće prihvatilo kao objektivne i vjerodostojne, pošto se međusobno slažu i dopunjuju, nesporno je utvrđeno da je u sklopu operacije snaga VRS I MUP-a RS na enklavu Srebrenica došlo do masovnih pogubljenja lica bošnjačke nacionalnosti, koji su potom ukopani, a zatim prebačeni u druge sekundarne grobnice. Svjedok Orić je u svom iskazu naveo da mu je u mjestu Orahovcu, prije izvođenja iz sportske hale Osnovne škole, stavljen povez preko očiju, nakon čega je ubačen u jedan kamion koji se nakon kraće vožnje zaustavio na livadi, gdje su svi zatvorenici iz kamiona izašli, nakon čega su vojnici VRS počeli rafalno da pucaju po njima. Isti svjedok je izjavio da je pao na zemlju a njegov rođak Haris je pao preko njega, pa kako je ostao nepovrijeđen pretvarao se da je mrtav. Posle toga je čuo dolazak i drugih kamiona sa

zarobljenim muškarcima bošnjačke nacionalnosti, istovar zarobljenih Bošnjaka, kao i ubijanje ovih lica na isti način. Posle toga čuo je naređenje da se provjeri da li ima živih zarobljenika i da se puca u glavu svakom od njih, po kojem naređenju je postupljeno. U toku noći svjedok Orić je izjavio da je čuo građevinske mašine, utovarivač i rovokopač, kako kopaju, a svjetla od ovih mašina su korištena da se vidi ima li još živih Bošnjaka.

Svjedok Desimir Đukanović je u svojoj izjavi naveo da je imao saznanje da su leševi muškaraca Bošnjaka skupljeni po Bratuncu odveženi u Glogovu gdje su zakopani. Svjedok PW-1 je u svom iskazu naveo da je vršio obezbjeđenje prilikom vađenja leševa iz primarne grobnice u Glogovi i njihovog prenošenja u sekundarne grobnice. Tom prilikom isti svjedok je vidio rovokopač kako sa grobnog lokaliteta Glogova kopa leševe i iste tovari na kamione koji potom leševe prevoze da sekundarnih grobnica. Svjedok PW-1 je odveo istražitelje Tužilaštva BiH na lokalitet primarne grobnice u Glogovi, a takođe je istim istražiteljima pokazao i šest lokaliteta za koje je tvrdio da su sekundarne grobnice. Iz iskaza svjedoka Murisa Brkića proizilazi da su na osnovu ovih informacija istražitelji SIPA-e izašli na teren i istraživali provjere na terenu. Na osnovu izvještaja o ekshumacijama na lokalitetima Budak i Pasmolići, Zapisnika o ekshumacijama sa ovih lokaliteta, Službenih zabilješki i Zapisnika o uviđaju SIPA-e od 02.04.2007., kao i priloženih fotografija masovnih primarnih i sekundarnih grobnica, koji dokazi su uvedeni u spis, proizilazi da je u mjestu Glogova postojala masovna primarna grobnica, a na mjestima koje je pokazao svjedok PW-1 pronađene su četiri sekundarne grobnice i to na lokacijama Budak, Jasenovo, Pasmolići i Zeleni Jadar.

Uvidom u stav 370. Izvještaja o Srebrenici koji je sačinio Generalni sekretar UN-a od 15.11.1999.god., Vijeće je utvrdilo da su ljudi pobijeni između 14. i 17. jula, pokopani u roku od 24-48 sati u masovne grobnice u blizini mjesta pogubljenja a da su kasnije tijela iskopana i premještena u 33 različite sekundarne grobnice. Za svaku sekundarnu grobnicu se vjeruje da sadrži između 80 i 180 tijela Bošnjaka. Tačan broj muškaraca Bošnjaka koje je pogubila VRS u julu 1995. godine nije u toku postupka utvrđen. Međutim iz gore navedenog Izvješta Generalnog sekretara o Srebrenici se vidi da je po do tada dostupnim podacima ovaj broj iznosio između 4.000 do 7.000 muškaraca.

Takođe iz Vojnog narativnog iskaza o Srebrenici, koji je sačinio vještak Butler, proizilazi da su sva masovna pogubljenja završena do 17.jula 1995. godine, kao i većina aktivnosti na ukopu.

Sud je prilikom ocjene izvedenih dokaza, odnosno pri utvrđivanju i ispitivanju odlučujućih činjenica, pošao od odredbe člana 14. ZKP BiH koji se odnosi na standard jednakosti u postupanju, budući da je sa jednakom pažnjom ispitivao i utvrđivao činjenice koje terete optužene, tako i one koje im idu u korist.

Odbrana je u toku postupka osporavala postojanje širokog i rasprostranjenog napada od strane VRS na Srebrenicu, kao i da je napad bio usmjeren protiv civilnog stanovništva. U tom smislu odbrana je izvela dokaz saslušanjem vještaka vojnog

analitičara dr. Radovana Radinovića, te u spis priložila pismenu ekspertizu ovog vještaka, a takođe je u spis suda uvela i više materijalnih dokaza.

Vještak dr. Radinović je u prvom poglavlju nalaza izvršio analizu vojne operacije za Srebrenicu „Krivaja 95“ u kojem djelu se izjasnio o uslovima koji su doveli do operacije „Krivaja 95“, planu, toku i ishodu operacije, kao i događajima koji su nastupili po završetku operacije. Na kraju ovog poglavlja vještak Radinović je zaključio da se radi o iznuđenoj, neblagovremeno planiranoj, na brzinu izvedenoj operaciji koja je imala ograničeni karakter a čiji je cilj bio sužavanje prostora enklave Srebrenica u cilju kontrolisanja prostora između Žepe i Srebrenice kako bi se spriječile muslimanske snage da taj prostor koriste za svoja vojna dejstva. Vještak smatra da su gubici na obje strane bili gotovo nikakvi, zamah operacije veoma male dubine i širine, a u gradu i okolini da je bilo jako malo razaranja i rušenja, dok su civilni gubici takođe bili mali. Dejstvo 28. divizije i njen proboj ka Tuzli se nije mogao predvidjeti, a takođe se nije moglo predvidjeti ni masovno napuštanje civilnog stanovništva Srebrenice i odlazak u Potočare, te kasnije preseljenje civilnog stanovništva na teritoriju pod kontrolom muslimanske vojske. Po mišljenju vještaka Radinovića, kako VRS nije očekivala takve posljedice, za iste se nije ni pripremila, pa u tom smislu, nije očekivala ni masovno zarobljavanje ratnih zarobljenika, a o lokaciji tako velikog broja zarobljenika nije odlučivao komadant 1. Brpbr, nego neko iznad njega, s tim da niko od kadrova VRS, uključujući i komandanta GŠ i njegove bliže saradnike, nije imao plan o likvidaciji ratnih zarobljenika sve do najranije 13.07.1995.godine. Činjenica ko stoji iza te sulude odluke za likvidaciju ratnih zarobljenika po mišljenju vještaka Radinovića ostala je za sada nerazjašnjenja i nepoznata. VRS je u Srebrenicu ušla 11.07.95.god, kada je ostala potpuno prazna od vojnika i civila. Vojska AR BiH se povukla u rejon Jagličići – Šušnjari, odakle je krenula u proboj iz okruženja ka Tuzli, a civili su došli u rejon Potočari, odakle su pod kontrolom UNPROFOR-a i uz pristanak i inicijativu sopstvenih političkih predstavnika, tokom 12. i 13.07.95.god. transferisani u rejon Kladnja, tj. na teritoriju pod kontrolom muslimanske vojske i političke vlasti. Vještak nadalje zaključuje da je postoperacijski period bio od 13. do 20.07.95.god. u vrijeme dok se kolona 28. pd. probijala iz okruženja ka Tuzli, kada je VRS vršila pretres terena., asanaciju bojišta, kao i zarobljavanje pripadnika 28. pd i vojno sposobnih muškaraca koji su se sa tom kolonom probijali. UNPROFOR i cio mehanizam UN se krajnje neodgovorno odnosio prema enklavi Srebrenica u smislu da ista bude demilitarizovana i bez ikakvih vojnih aktivnosti, a kada je došlo do dejstava VRS ništa nije preduzeo da se povрати kontrola nad zaštićenom zonom.

Osim navedenog odbrana je osporavala da je izvršena demilitarizacije zaštićene zone Srebrenica, pa je u tom cilju uvela u spis Sporazum o demilitarizaciji Srebrenice od 26.02.1994.god.; Obavještenje o rezultatima pregovora o demilitarizaciji Srebrenice, sačinjen od štaba Vrhovne komande OS RBiH od 20.04.1993.god.; Sporazum o demilitarizaciji Srebrenice od 08.05.1993.god., knjigu „Lukava Strategija“ autora generala Sefera Halilovića, str. 108. gdje je napisano da je isti poslao naređenje u Srebrenicu i Žepu da se ne smije predati ni jedan ispravan komad oružja niti jedan čitav metak, kao i druge materijalne dokaze u vidu Izvještaja sačinjenih od strane 28. divizije ABiH iz kojih se vidi njihovo postojanje i djelovanje. Na osnovu pomenutih

dokaza kao i na osnovu iskaza vještaka Butlera, koje Sud prihvata kao objektivne i vjerodostojne, nesporno je da proces demilitarizacije enklave Srebrenica nije bio do kraja sproveden. Vještak Butler je naveo da je poznata činjenica da UN nisu nikada u potpunosti uspjele da razoružaju 28. diviziju u Srebrenici. Svjedok Kingori je u svom iskazu tvrdio da je od pripadnika 28. divizije oružje oduzeto i držano na sigurnom mjestu, što je lično vidio, s tim što je istakao i da je u Srebrenici viđao naoružane muslimanske vojnike sa lakim naoružanjem, ali da se njihovo naoružanje nije moglo porediti sa oružjem kojim je VRS raspolagala. Svjedok Mevludin Orić je u svom iskazu naveo da je bio desetar u jedinici i da je na položaju gdje se nalazio bilo nekoliko pušaka i dvije bombe, s tim da on nije imao lično naoružanje. Imajući u vidu iskaze navedenih svjedoka, kojima sud poklanja vjeru pošto se međusobno slažu i dopunjuju, kao i Naređenje načelnika štaba 2. korpusa ARBiH komandi 28. divizije Kov. za izvođenje aktivnih borbenih dejstava, od 17.06.1995.god., te Izvještaj o popuni RJ, 28 divizije od 01.07.1995.god. iz kojeg proizilazi da je 28. divizija bila popunjena ljudstvom, nesporno je da enklava Srebrenica u vrijeme napada VRS nije bila u potpunosti demilitarizovana. Međutim, činjenica da enklava Srebrenica nije bila potpuno demilitarizovana i da je u istoj svo vrijeme postojala 28. pješadijska divizija ABiH, ne utiče na zaključak vijeća o postojanju širokog i sistematskog napada na bošnjačke civile u zaštićenoj zoni koji se desio u inkriminisanoj periodu.

Nadalje, odbrana je u postupku dokazivala da su pripadnici 28. divizije izvodili borbena dejstva i da su to vršili neposredno prije napada na enklavu Srebrenica od strane srpskih snaga. U tom smislu od materijalnih dokaza odbrana je u spis uvela Naređenje načelnika štaba 2. korpusa ABiH komandi 28. divizije Kov. za izvođenje aktivnih borbenih dejstava, od 17.06.1995.god., Izvještaj o popuni jedinica 28 divizije od 01.07.1995.god. iz kojeg proizilazi da je 28. divizija bila popunjena ljudstvom, Dopis načelnika Štaba Vrhovne komande OS RBiH upućen Komandi odbrane Srebrenica od 01.06.1993.god.; Izjava Bečirević Ramiza od 11.08.1995.god., Čestitka i Obavještenje Komande 2. korpusa ABiH od 28.06.1995.; Informacija i naređenje Komande 2. korpusa ABiH od 02.07.1995.god. Informacija o borbenim rezultatima jedinica sačinjena od Komande 2. Korpusa ABiH dana 08.07.1995.god.; zapisnik Generalštaba ABiH od 30.07.1996.god., kao i Operativni izvještaj komande 28. divizije od 30.06.1995.god. naslovljen na komandu 2. Korpusa ABiH Tuzla iz kojeg se vidi da je ova jedinica izvodila ofanzivna dejstva u cilju odvratanja srpskih snaga od Sarajevskog ratišta, te da su napadi vršeni sukcesivno, tako da su snage 28. divizije dana 23.06.95.god. izvršile napad u mjestu Osmače i Bijelo Stijenje kod Koprivna, te dana 26.06.95.god. u dubinu teritorije 20-40 km na području opština Han Pijesak i Vlasenice i to u rejonu Crne Rijeke i Vranog Kamena, te u naselju Višnjica. Takođe je i svjedok Van Duijn u svom iskazu naveo da je imao saznanja da su muslimanske snage izlazile iz enklave, te da je iz priča muslimanskih boraca saznao da su tom prilikom vršili sabotaze i postavljali mine. U izvještaju vještaka Butlera stoji da su bošnjaci povremeno aktivno djelovali iz zaštićene zone, a to je na neki način primoralo bosanske Srbe da održavaju prve linije prema enklavi.

Pomenuti dokazi, koje sud prihvata kao vjerodostojne, ukazuju da je prije inkriminisanog napada na Srebrenicu, od strane jedinica 28 divizije ABiH bilo

borbenih dejstava. Međutim iz gore navedenih materijalnih dokaza proizilazi da su ti napadi bili prije početka jula mjeseca 1995.godine, da su imali za cilj odvracanje srpskih snaga od Sarajevskog ratišta, te da su meta napada bile vojne formacije VRS. Po mišljenju suda nije sporno da su obje strane imale strateške planove za Srebrenicu. Međutim napadi od strane jedinica 28. divizije ABiH kao i napad koji je izvršio Drinski korpus na enklavu Srebrenica su odvojeni napadi, koji su izvedeni u različito vrijeme, sa različitim karakterom, ciljevima i posljedicama. Stoga Sud smatra da svaki od ovih napada sa krivičnog aspekta treba odvojeno posmatrati, te ukoliko postoji krivična odgovornost lica koji su učestvovali u bilo kojem od ovih napada, isti se trebaju individualno procesuirati.

Sud nije prihvatio nalaz i mišljenje vještaka odbrane dr. Radinovića da se prilikom napada Drinskog korpusa na enklavu Srebrenica radi o iznuđenoj, neblagovremeno planiranoj, na brzinu izvedenoj operaciji koja je imala ograničeni karakter a čiji je cilj bio sužavanje prostora enklave Srebrenica u cilju kontrolisanja prostora između Žepe i Srebrenice kako bi se spriječile muslimanske snage da taj prostor koriste za svoja vojna dejstva. Takođe sud nije prihvatio ni mišljenje vještaka Radinovića da su gubici na obje strane bili gotovo nikakvi, zamah operacije veoma male dubine i širine, a u gradu i okolini da je bilo jako malo razaranja i rušenja, dok su civilni gubici takođe bili mali. Ovakvo mišljenje vještaka je u suprotnosti kako sa nalazom i mišljenjem vještaka Butlera, koji je Sud prihvatio kao objektivni, stručan i pouzdan, tako i sa iskazima svjedoka Van Duijna, Kingorija, Čamile Omanović, Mevludina Orića, Murisa Brkića, te brojnim drugim materijalnim dokazima koji su uvedeni u spis, a posebno sa Izvještajima posmatrača UN-a za juli 1995. godine, Izvještaja Generalnog sekretara UN-a o Srebrenici iz 1999. godine, pismenim Izvještajima vještaka Butlera, Zapisnicima o ekshumacijama na lokalitetima, koje dokaze je sud prihvatio kao istinite i objektivne, budući da se međusobno slažu i dopunjuju.

Naime, prilikom ocjene karaktera napada na enklavu Srebrenica Sud je imao u vidu ne samo dešavanja u samom području enklave do zauzimanja Srebrenice, već i sva ostala dešavanja koja su se desila posle zauzimanja Srebrenice. Već je u obrazloženju navedeno da se snage VRS nisu zadovoljile ograničenim karakterom operacije, te da je već 09.07.1995.godine uz odobrenje predsjednika RS Radovana Karadžića, glavni štab VRS odlučio da se zauzme cjelokupna enklava Srebrenica. Prema pisanim izvještajima posmatrača UN, koji su uvedeni kao dokaz, a koje je sud prihvatio kao objektivne i vjerodostojne, se vidi da su meta napada bili civili u enklavi Srebrenica kao i osmatračnice koje su držali vojnici holandskog bataljona. Takođe iz ovih izvještaja, kao i iz iskaza svjedoka Kingorija, te svjedoka Orić Mevludina i Čamile Omanović proizilazi da je napad izvođen granatiranjem ovih ciljeva, bez otvorenog sukoba sa pripadnicima 28. divizije ABiH, iz čega proizilazi da većih pješadijskih borbi do zauzimanja cjelokupne enklave nije ni bilo. Na osnovu utvrđenih činjenica, kao i iskaza Mevludina Orića i Čamile Omanović jasno proizilazi da je više desetina hiljada civila bošnjačke nacionalnosti zaštitu zatražilo u Potočarima gdje se nalazila baza holandskog bataljona, dok je hiljade muškaraca pokušalo da se spase tako što su se uputili preme teritoriji pod kontrolom ARBiH. Iz izvještaja posmatrača UN-a, kao i iz iskaza svjedoka Kingorija i Van Duijna, te zapovjedi Drinskog korpusa o napadu na enklavu i Izvještaja Bratunačke brigade o utrošenoj municiji, jasno proizilazi da broj

vojnih i policijskih jedinica srpskih snaga, vrsta oružja koje se koristilo u napadu, kao i intenzitet granatiranja usmjeren protiv stanovništva Srebrenice bio neproporcionalan vojnoj prijetnji koju je eventualno predstavljalo to stanovništvo u zaštićenoj zoni.

Obrana je u toku postupka posebno osporavala da su muškarci bošnjačke nacionalnosti, koji su odvojeni u Potočarima i transportovani za Bratunac, kao i svi muškarci koji su se predali ili bili uhapšeni od strane bosanskih Srba prilikom proboja ka Tuzli, bili civili. U tom smislu odbrana je u spis Suda uložila Spisak ratnih zločinaca sa području Bratunca, Srebrenice, Skelana i Milića sačinjen od Komande 1. lpb. od 12.07.1995.god. na kome se nalaze imena 387 Muslimana za koje se sumnjalo da su počinili zločine, Instrukciju o hapšenju i sprovođenju ratnih zarobljenika i drugih lica koja je data od komande Drinskog korpusa dana 15.04.1995.god., Izjava Ramiza Bećirevića data Odjeljenju službe bezbjednosti dana 11.08.1995.god. u kojoj navodi da je u koloni bilo između 10.000-15.000 ljudi od kojih je bilo oko 6.000 boraca, ne računajući borce iz Žepe; Odluku o imenovanju civilnog komesara za opštinu Srpska Srebrenica, donijetu od strane predsjednika RS od 11.07.1995.godine gdje se navodi da građane Srebrenice koji su učestvovali u borbama treba tretirati kao ratne zarobljenike. Istu naredbu MUP RS je dana 12.07.1995.godine proslijedio sa dodatnim uputstvima o uspostavljanju SJB u Srebrenici. Sud prihvata predočene dokaze kao vjerodostojne, te zaključuje da je u Srebrenici u vrijeme napada bilo pripadnika 28. divizije AR BiH. Međutim, po mišljenju suda, postojanje boraca bošnjačke nacionalnosti, među izbjeglim civilnim stanovništvom u Potočarima, prema izvedenim dokazima nije utvrđeno. Svjedok Van Duijn je u svom iskazu naveo da mu je oficir VRS po imenu Mane rekao da imaju spisak muslimanskih ratnih zločinaca i da će provjeriti da li su osobe muškarci koje su odvajali, na spisku ratnih zločinaca, a takođe je i vještak Butler iznio da je general Mladić obznanio namjeru da odvoji muškarce od žena i djece. Međutim, osim čina odvajanja vojno sposobnih muškaraca od žena, djece i staraca koji je čin za sud nespornan, ni jedna druga radnja pripadnika snaga VRS i MUP-a RS nije ukazivala da su izvršene provjere da li je neko od tih lica na spisku ratnih zločinaca. Suprotno tome sud je kao nespornu činjenicu prihvatio da su isprave i lični predmeti oduzeti muškarcima bosanskim Muslimanima u Potočarima.... stavljeni na gomilu i na kraju spaljeni. Ovu činjenicu je potvrdio u svom svjedočenju i svjedok Kingori, svjedok Van Duijn, kao i vještak Butler, a Sud se uvjerio i uvidom u video snimak Potočara dana 13. 07.1995.godine, da su odvojenim muškarcima oduzimate stvari, te da su se iste nalazile na gomili ispred bijele kuće, u koju su muškaci Bošnjaci odvedeni. Ovim činom, po mišljenju suda, jasno se vidi odsustvo namjere da se izvrši provjera da li među tim muškarcima ima ratnih zločinaca. Oduzimanjem i spaljivanjem ličnih isprava više se nije moglo izvršiti poređenje da li među tim muškarcima ima lica sa pomenutog spiska ratnih zločinaca. Takođe, i kasnije prilikom transporta zarobljenih lica u Bratunac, a potom u Orahovac i druga mjesta u okolini Zvornika, ni jednom radnjom srpske snage nisu pokazale namjeru da izvrše ovu provjeru. Iz saglasnih iskaza svjedoka Omanović Ćamile, svjedoka Kingorija, vještaka Butlera, kao i svih saslušanih svjedoka koji su bili pripadnici voda Vojne policije se vidi da u Potočarima u inkriminisanom periodu među civilnom stanovništvom nije bilo muškaraca bošnjačke nacionalnosti koji su nosili oružje. Ta činjenica eksplicitno stoji i u Izvještaju posmatrača UN-a za dan

13.07.1995.godine. Takođe svi svjedoci koji su kritično vrijeme bili u Potočarima su tvrdili da su muškarci u Potočarima bili starije životne dobi, te da su bili obučeni u civilnu odjeću. Što se tiče definicije pojma civila, kao i civilnog stanovništva, Sud ukazuje na prvostepenu presudu MKSR u predmetu Akajesuu, gdje u obrazloženju stoji da su „ pripadnici civilnog stanovništva ljudi koji ne igraju nikakvu aktivnu ulogu u neprijateljstvima, uključujući pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i ona lica koja su izbačena iz stroja usled bolesti, ranjavanja, zatočenja ili bilo kojeg drugog uzroka. Ukoliko među civilnim stanovništvom ima izvjesnih pojedinaca koji ne potpadaju pod definiciju civila, to ne oduzima stanovništvu njegov civilni karakter. Isto tako i u obrazloženju prvostepene presude MKSJ u predmetu protiv Blaškića se kaže da djelo zločini protiv čovječnosti obuhvata i zlodjela počinjena protiv lica koja pripadaju nekom pokretu otpora i onih koji su bili borci, bez obzira da li su ili nisu nosili uniforme, ako u trenutku počinjenja zločina više ne učestvuju u neprijateljstvima, bilo zato što su napustili vojsku, što više ne nose oružje, ili pak zato što su onesposobljeni za borbu. U predmetu „Vukovar“ smatralo se da su pacijenti u bolnici, koji su bili dio pokreta otpora i položili oružje, žrtve zločina protiv čovječnosti. U konkretnom slučaju, nema dokaza da je među licima bošnjačke nacionalnosti u Potočarima bilo ko nosio oružje, ili u tom momentu učestvovao u neprijateljstvima, na koji način bi potpadao pod kategoriju borca ili pripadnika pokreta otpora. Takođe i lica koja su se kasnije predala snagama bosanskih Srba, kao i lica koja su zarobljena, u trenutku počinjenja zločina nad istim, nisu učestvovali u neprijateljstvima, nisu nosili oružje, isti su bili onesposobljeni za borbu. Prema tome, po mišljenju suda sva ova lica su mogla biti žrtve krivičnog djela zločini protiv čovječnosti, koje djelo se optuženim stavilo na teret.

Iz gore navedenih dokaza, kao i prethodno utvrđenih činjenica, Sud je utvrdio da je u inkriminisanom vremenskom periodu postojao napad snaga VRS na zaštićenu enklavu Srebrenica u kojoj se nalazilo preko 40.000 stanovnika, te da je napad bio usmjeren protiv civilnog stanovništva. Po mišljenju suda, karakter ovog napada proizilazi iz činjenice da su jedinice Drinskog korpusa od 06.07.95.god započele granatiranje enklave Srebrenice koje je trajalo sve do 11.07. 95.godine, a koje je bilo sračunato da se zastraši stanovništvo muslimanske nacionalnosti i da se isto istjera kako iz samog grada tako i sa cijelog područja enklave. Vojno zauzimanje Srebrenice imalo je za posljedicu bijeg civila iz tog područja u bazu UN-a u Potočarima. Izvedeni dokazi ukazuju da je direktna posljedica vojnog napada bio bijeg oko 25 – 30.000 žena, djece i starijih u bazu UN-a u Potočarima, dok je oko 10 - 15.000 osoba (uglavnom muškaraca) počelo bježati kroz šumu kako bi stigli na teritoriju pod kontrolom ARBiH. Svi ovi ljudi su bili predmet napada: žene, djeca i starci putem prisilnog preseljenja, a muškarci koji su bježali putem zasjeda, granatiranja i pogubljenja. U izjavi predsjednika savjeta bezbjednosti UN-a, koja je kao dokaz uložena u spis, stoji da je Savjet bezbjednosti ozbiljno zabrinut zbog prinudnog preseljenja hiljada civila iz zaštićene zone Srebrenica koje provode bosanski Srbi.

Takođe jedna od posljedica takvog napada bilo je pogubljenje više hiljada muškaraca Bošnjaka koji su zarobljeni i pogubljeni na više lokacija na području Srebrenice, Bratunca i Zvornika, kao i nestanak cjelokupnog bošnjačkog stanovništva iz zaštićene

zone Srebrenica. Sve navedeno ukazuje da je u inkriminisaniom periodu, tj. od 11. do 18.07.95.god., napad bio raspostranjen budući da je imao velike razmjere i da je predmet ovog napada bio veliki broj lica, tj. cjelokupno stanovništvo enklave.

Pored toga napad u zaštićenoj zoni UN-a je bio i sistematske prirode. Prema sudskoj praksi MKSJ-a napad je sistematski ukoliko ima organizovani karakter i predstavlja redovito ponavljanje sličnog kažnjivog ponašanja koje nije slučajno. Izvedeni dokazi ukazuju da je vojna operacija zauzimanja Srebrenice unaprijed osmišljena, dobro planirana i organizovna. Očigledno je da je u martu mjesecu 1995.god. po „Direktivi 7“ koju je izdao predsjednik RS Radovan Karadžić postojao plan aktivnosti borbenih dejstava oko srebreničke enklave, po kome se trebaju stvoriti uslovi totalne bezperspektivnosti opstanka i života mještana u Srebrenici, da je krajem marta Glavni štab VRS izdao direktivu br. 7.1 kojom se ovoj zadatak stavlja u nadležnost Drinskom korpusu, da je polovinom juna 1995.god. bio na snazi visok stepen borbene gotovosti, a naređena je i opšta mobilizacija, te da je 02.07.95.god. Drinski korpus izdao dvije zapovjedi u kojima se iznosi plan za napad na enklavu, koji je počeo 06.07.95.god. Nakon što je vojno zauzimanje bilo uspješno, prema civilima je sistematski postupano na identičan način. Žene, djeca i stariji su transportovani izvan enklave autobusima i kamionima, što je utvrđena činjenica koja nije osporavana. Muškarci su bili zarobljavani ili su se predavali u nadi da će biti razmjenjeni, a u stvarnosti su ubijani organizovano, na sličan način, strijeljanjem, odnosno pogubljenjem širih razmjera. Ubistva su izvršena u skladu sa planom, sistematskim vršenjem masovnih pogubljenja. U prilog tome stoji činjenica da je nekoliko hiljada lica ubijeno na isti način, iz vatrenog oružja, nakon što su prethodno dovedeni i zatvoreni u objekte za privremeno masovno zatočenje, poput škola i slično.

Imajući u vidu da je isključivo bošnjačko stanovništvo živjelo u enklavi Srebrenica do jula 1995.godine, te da su pogubljena izvršena u inkriminisanim periodu, vijeće nalazi da je u vremenskom periodu od 11.07. do 18.07.1995.godine postojao široki i sistematski napad usmjeren na bošnjačko civilno stanovništvo, i to ne samo u zaštićenoj zoni Srebrenica, već i van iste enklave, pošto je meta napada bilo i stanovništvo koje je izbjeglo iz zaštićene zone. Širok i sistematski napad na civilno stanovništvo bio je direktna posljedica vojnog napada na Srebrenicu i njeno zauzimanje i u tome su učestvovala vojne snage VRS-a i jedinice MUP-a RS koje su bile angažovane na tom području u inkriminisano vrijeme.

Sud je prihvatio kao nesporne činjenice da je Bratunačka brigada formirana 14. novembra 1992. godine kao laka pješadijska brigada u sklopu Drinskog korpusa vojske RS-e. Bratunačku brigadu su sačinjavala tri pješadijska bataljona. U julu 1995. godine, brigadi se priključio još jedan pješadijski bataljon, koji je tu prekomandovan iz sastava Zvorničke brigade. Sljedeće jedinice su sačinjavale dio Bratunačke brigade: jedinica za izviđanje "Crvene bereteke", vod inženjerije, kombinovano-artiljerijska grupa, raketna jedinica i vod Vojne policije. Štab voda Vojne policije nalazilo se pored komande Bratunačke brigade. Pomenute utvrđene činjenice nisu bile u toku postupka osporavane od strane odbrane.

Takođe, sud je prihvatio kao nespornu činjenicu da je komandir voda vojne policije u toku 1995. godine je bio Mirko Janković, dok je pomoćnik komandanta za bezbjednost i obavještajne poslove Bratunačke brigade bio Momir Nikolić. Ove činjenice su potvrđene u toku postupka iskazima svih svjedoka vojnih policajaca, kao i na osnovu nalaza vještaka Butlera i dr. Radinovića.

Od ostalih bitnih elemenata bića krivičnog djela u toku postupka nesporno je utvrđeno na osnovu saglasnih iskaza svih saslušanih svjedoka koji su bili pripadnici voda vojne policije Bratunačke brigade, kao i na osnovu Dnevnika dežurnog vojne policije ove brigade, da su u inkriminisanom periodu optuženi Božić Zdravko, Blagojević Mladen, Zarić Željko i Živanović Zoran bili pripadnici voda Vojne policije koji se nalazio u sastavu Bratunačke lake pješadijske brigade, a koji vod je u svom sastavu imao između 25 do 30 ljudi. Ovu činjenicu ni jedan od optuženih kao i njihovih branilaca nije osporavao.

Imajući u vidu navedeno, Sud je utvrdio da su optuženi bili dio jedne armijsko-policijske formacije koja je bila angažovana u napadu na srebreničku enklavu u julu mjesecu 1995. godine, a koji napad je bio rasprostranjen i sistematski.

Postojanje veze između djela optuženog Blagojević Mladena i napada na civilno stanovništvo, odnosno da su postupci i činjenje optuženog Blagojević Mladena bili u direktnoj vezi sa napadom, vijeće je izvelo i iz sljedećih činjenica i okolnosti.

Naime, kao pripadnik vojne policije Bratunačke brigade, obavljajući redovne policijske zadatke, optuženi Blagojević, po mišljenju Vijeća, nije mogao ne biti upućen u svakodnevna dešavanja zbog same masovnosti napada i sveobuhvatnosti djelovanja srpskih snaga na teritoriji pod njihovom kontrolom.

Da se još u periodu koji je prethodio napadu znalo da se nešto dešava Vijeće je utvrdilo na osnovu iskaza brojnih saslušanih svjedoka. Tako svjedok Srbislav Davidović koji je u kritično vrijeme bio predsjednik Izvršnog odbora SO Bratunac je u svom svjedočnju naveo da je početkom jula mjeseca došlo do primjetnog povećanja broja vojnika VRS u području Bratunca. Svjedok Borivoje Jakovljević je takođe u svom uskazu naveo da su vojni policajci mogli pretpostaviti šta će se dogoditi na osnovu kretanja vojske. Svjedok Milan Babić je u svom iskazu naveo da je par dana prije napada obezbjeđivao cestu Sase-Pribičevac sa desetak pripadnika vojne policije, te da su obezbjeđivali prolazak konvoja vojnih kamiona, transportera i đipova, što nije bila normalna pojava. Svjedok Milan Gvozdenović je naveo da je u tom periodu uočeno i prisustvo visokih vojnih oficira VRS, uključujući i generala Mladića, na osnovu čega su vojni policajci znali da se nešto dešava, te da se o tome među njima pričalo i raspravljalo. Isti svjedok je takođe izjavio da je nakon početka napada na Srebrenicu jedinica vojne policije imala kontrolni punkt na lokaciji Žuti most radi kontrole prolaska osoba i vozila prema i van Srebrenice. Izjave navedenih svjedoka Vijeće je prihvatilo kao pouzdane i vjerodostojne pošto se međusobno slažu i dopunjuju.

Na osnovu naredbe za aktivna borbena dejstva broj 439-2, koju je donijela Komanda 1. Bratunačke lpbr. dana 05.07.1995.god., jedinica vojne policije je dobila konkretna saznanja o planiranom napadu, a po istoj naredbi vojna policija je stavljena u rezervu, i od iste se tražilo da bude u borbenoj pripravnosti za operaciju „Krivaja 95“ i u slučaju potrebe da se angažuje.

Na osnovu iskaza više saslušanih svjedoka Vijeće je utvrdilo da su na sam dan zauzimanja Srebrenice (11.07.1995.god.) pripadnici VP učestvovali na obezbjeđenju putnog pravca Sase - Pribičevac radi prolaska generala Mladića i drugih visokih oficira vojske VRS. Tako su svjedoci Pero Andrić, Mile Babić, Nenad Đokić, Milan Gvozdenović, Mile Janjić, kao i svjedoci PW-1, PW-2, PW-3 i PW-4 saglasno izjavili da su tog dana lično učestvovali u obezbjeđenju puta Sase – Pribičevac. Svjedok PW-2 je rekao da je u ovom obezbjeđenju vidio i optužene Blagojević Mladena i Živanović Zorana. Isti svjedok je rekao da su znali da je Srebrenica pala pošto je gen. Mladić prošao cestom sa drugim oficirima noseći tablu sa natpisom Srebrenica. U svom iskazu na glavnom pretresu svjedok Gvozdenović Milan je izjavio da su svi pripadnici vojne policije bili uključeni u operaciju Srebrenica, svako na svoj način, te da su u toj operaciji obezbjeđivali komandu Bratunačke brigade, Žuti most, hotel Fontanu i Dom zdravlja. Jedinica VP bila je prisutna i u Potočarima dana 12. i 13.07.95.god. kada je organizovan prevoz civila izvan enklave Srebrenica. Svjedok PW-2 je u svom iskazu naveo da su dana 12.07.95.god., svi vojni policajci bili prisutni kada je komandir Mirko Janković saopštio da idu u Potočare, te da je tog dana oko 15 vojnih policajaca otišlo u Potočare. Svjedok Mile Janjić je naveo da je tog dana u Potočarima bio prisutan veliki broj vojnih policajaca, te daje od kolega vidio i optuženog Zorana Živanovića. Tom prilikom svi su pomagali da se ljudi ukrcaju u autobuse. Prisustvo vojnih policajaca u Potočarima dana 12.07.95.god., je u svom iskazu naveo i svjedok Slobodan Mijatović koji je otišao u Potočare sa 5-6 kolega vojnih policajaca, a kada je stigao u Potočare tu je vidio još 7-8 drugih vojnih policajaca među kojima i opt. Živanovića Zorana. Svjedok Mijatović je naveo da je zajedno sa Živanovićem, bio raspoređen u autobuse dok su Bošnjaci ulazili i iste. Svjedok Nikola Popović je u svom iskazu naveo da je oko 10 vojnih policajaca bilo zaduženo da obezbjedi autobuse i da se pobrinu da bošnjačke žene i djeca uđu u autobuse, te da su stajali pored autobusa, a da je optuženi Mladen Blagojević zajedno sa njim obezbjeđivao autobuse. Isti svjedok je izjavio da su kasnije u autobuse ulazili i muškarci i da su dvojica ili trojica vojnih policajaca išli u pratnji tih autobusa, koji su otišli za Bratunac. Vijeće je kao istinite i pouzdane prihvatilo iskaze gore navedenih svjedoka, u dijelu koji se odnosi na pomenute navode, pošto se isti međusobno slažu i dopunjuju.

Svjedok Slobodan Mijatović je u svom iskazu naveo da je dana 13.07.95.god., zajedno sa 11 drugih vojnih policajaca, uključujući i optuženog Blagojević Mladena dobio zadatak da odvezu pinzgauer u Potočare i da idu u pratnji generala Mladića kao obezbjeđenje. Osim ovog svjedoka i svjedoci Pero Andrić, Borivoje Jakovljević, svjedoci PW-1., PW-3 i PW-4 su svjedočili da su tog dana bili u grupi vojnih policajaca koji su vršili pratnju generalu Mladiću. Svjedok PW-3 je naveo da je u pratnji bio i optuženi Blagojević Mladen koji se nalazio za brovingom. Svjedok PW-1 je takođe izjavio da je optuženi Blagojević Mladen pored ostalih vojnih policajaca bio

sa njim u pratnji generala Mladića. Sud je prihvatio iskaze ovih svjedoka na okolnost obezbjeđenja pratnje generalu Mladiću kritičnog dana, pošto se iskazi svih gore navedenih svjedoka međusobno slažu i dopunjuju. Na osnovu saglasnih iskaza svjedoka Slobodana Mijatovića, Borivoja Jakovljevića, kao i ostalih gore pomenutih svjedoka, proizilazi da su tom prilikom prvo iz Potočara pratili Mladića do pravoslavne crkve u Srebrenici, a potom su se vratili u Potočare odakle su krenuli u pravcu Bratunca. Na putu za Bratunac više puta su se zaustavljali i to prvo u mjestu Sandići gdje se general Mladić obratio grupi uhvaćenih Bošnjaka iz Srebrenice koji su se nalazili na jednoj livadi, a potom su se zaustavili u Novoj Kasabi kod fudbalskog igrališta koje je bilo puno muškaraca Bošnjaka iz Srebrenice, srednjih godina, koji su bili u civilnoj odjeći i koje su čuvali pripadnici vojske VRS. Iskaze svih gore navedenih svjedoka u odnosu na ove činjenice sud je prihvatio kao pouzdane budući da su isti saglasni među sobom, a nisu osporeni drugim dokazima. Po mišljenju Suda dok su bili u Potočarima, kao i za vrijeme pratnje generala Mladića, vojni policajci, među kojima i optuženi Blagojević Mladen su mogli steći šire znanje o situaciji, odnosno mogli su se uvjeriti da je na Srebrenicu izvršen napad od strane VRS i MUP-a RS, da je enklava zauzeta, te da se vrši preseljenje žena, djece i starijih ljudi van enklave, da se muškarci odvajaju u Potočarima, te da se mnogi muškarci predaju duž puta Potočari - Bratunac, naročito u mjestima Sandići i Nova Kasaba. Svi svjedoci vojni policajci navode da je optuženi Blagojević nosio oružje i uniformu u vrijeme kritičnog perioda.

Prema tome, činjenica da je optuženi Blagojević Mladen u inkriminisanim periodu bio pripadnik vojne policije Bratunačke brigade, da se kretao svo vrijeme po području enklave Srebrenica, kao i oko Srebrenice, te da je imao uvid u ukupnu situaciju na terenu, jasno pokazuje da je optuženi u kritično vrijeme nesumnjivo znao za postojanje napada na bošnjačko civilno stanovništvo, a prema načinu izvršenja djela, sud zaključuje da je optuženi ne samo bio svjestan ovog napada i pristao da njegove radnje budu dio tog napada, nego je upravo i htio da njegove radnje to budu. Sud je dakle utvrdio da je optuženi Blagojević znao za široki i sistematski napad koji je u to vrijeme bio usmjeren protiv civilnog stanovništva bošnjačke nacionalnosti, a njegove radnje predstavljale su dio tog napada, čime su ispunjeni bitni elementi bića krivičnog djela – zločini protiv čovječnosti.

Posebne tačke optužnice

Tužilaštvo je u tački 8a izmjenjene optužnice optuženim Blagojević Mladenu, Božić Zdravku, Zarić Željku i Živanović Zoranu stavilo na teret da su u noći između 13. i 14. jula 1995.godine, u Osnovnoj školi „Vuk Karadžić“ u Bratuncu, kada se u toj školi nalazilo više stotina civila muškaraca bošnjačke nacionalnosti, te kada se jedan od muškaraca bošnjačke nacionalnosti pojavio na prozoru prostorije škole, Blagojević Mladen u namjeri da ga ubije uperio mitraljez broving, montiran na pincgaueru prema prozoru na kojem se pojavio muškarac Bošnjak i iz istog otvorio vatru ciljajući u ovog muškarca i ostale muškarce Bošnjake u istoj prostoriji, koji hici su ušli u prostoriju kroz prozor, dok je Zarić Željko držao svoju pušku na gotovs i usmjerenu prema

prozoru, a Božić Zdravko i Živanović Zoran su bili naoružani automatskim puškama i stajali u neposrednoj blizini tog pinzgauera.

Kada su u pitanju posebne radnje kojima se stiču sva obilježja krivičnog djela, vijeće je na osnovu sljedećih dokaza zaključilo da je optuženi Blagojević Mladen počinio krivično djelo kako je to izrekom ove presude naznačeno.

Sud je prihvatio kao utvrđenu činjenicu da je hiljade bosanskih Muslimana 13. jula 95. god. stiglo u Bratunac i da je tamo zatočeno, a da je jedan od privremenih smještajnih objekata bila i Osnovna škola „Vuk Karadžić“ u Bratuncu. Ovu nespornu činjenicu odbrana nije pobijala, a iste činjenice su proizašle i iz saglasnih iskaza svih saslušanih svjedoka kako optužbe tako i odbrane, koji su svjedočili o događajima vezanim za mjesto Bratunac u tom periodu. Grad Bratunac spadao je u zonu odgovornosti Bratunačke brigade, što je takođe utvrđena činjenica koje se nije u postupku osporavala. Uvidom u fotografiju škole Vuk Karadžić u Bratuncu nesporno je utvrđeno da ista škola ima prizemlje, prvi sprat i drugi sprat.

Vezano za činjenicu prisustva muškaraca bošnjačke nacionalnosti u školi „Vuk Karadžić“ u Bratuncu svjedok Slobodan Mijatović je u svom iskazu naveo da se na prvom spratu škole nalazila masa ljudi. U svom iskazu datom u istrazi svjedok Milovan Gvozdenović je takođe izjavio da su Bošnjaci bili zatvoreni na prvom i drugom spratu škole. Svjedok Mile Babić je izjavio da je lično vidio na prozorima muškarce Bošnjake koji su bili na trećem (zadnjem) spratu škole, te da su zauzeli kompletan sprat. Svjedok PW-2 je u svom izkazu tvrdio da je unutar škole bilo muškaraca Bošnjaka, a misli da ih je vidio na drugom spratu. Svjedok Mile Janjić je izjavio da je škola bila puna muslimana. Svjedok Milovan Đokić je u svom iskazu tvrdio da je po dolasku pred školu čuo muslimane u školi na prvom i drugom spratu. Svjedok Ljubomir Beatović jer naveo da je kritičnog dana, u svojstvu bolničara, ulazio u školu, te da je u učionici škole vidio muškarce da sjede po podu, „oko 100 ljudi u učionici nabijeno, bilo ih je puno“. Takođe i svjedok PW-4 je u svom iskazu naveo da je te večeri ulazio u školu, da se popeo na sprat, te ušao u učionicu u kojoj se nalazilo oko 100 ljudi koji su bili nenaoružani i obučeni u civilna odjela, a koji su sjedili na parketu. Isti svjedok je istakao da je u školi vidio vojnike VRS u različitim uniformama koji su bili na stepeništu škole kao i na spratu škole, s tim da od pripadnika vojne policije bratunačke brigade nikog nije vidio. Sud je prihvatio kao pouzdane i vjerodostojne izkaze navedenih svjedoka u odnosu na činjenicu prisustva muškaraca Bošnjaka u školi u kritično vrijeme, pošto se isti međusobno slažu i dopunjuju, a iz istih proizilazi da su u Osnovnoj školi pritvoreni muškarci bošnjačke nacionalnosti držani na prvom i drugom spratu škole, po učionicama, u velikom broju.

Prisustvo optuženog Blagojević Mladena kritičnog dana ispred Osnovne škole „Vuk Karadžić“ u Bratuncu, pored pinzgauera, sud je utvrdio na osnovu iskaza svjedoka PW-3, svjedoka Slobodana Mijatovića, Milovana Đokića, Mileta Babića, Milana Gvozdenovića i Mileta Janjića. Naime, svjedok PW-3 je u svom iskazu naveo da mu je nakon praćenja generala Mladića naređeno da ide ispred škole, te da je tada sa pinzgauerom na kome se nalazio i optuženi Mladen Blagojević stigao pred školu.

Takođe i svjedok Slobodan Mijatović u iskazu navodi da su po povratku iz pratnje gen. Mladića, u kojoj je bio i optuženi Blagojević, sa pinzgauerom došli pred školu u Bratuncu. Svjedok Mile Babić je izjavio da je te večeri sa grupom koja je bila u pratnji generala Mladića pinzgauerom stigao pred školu, te da su tada gotovo svi pripadnici vojne policije bili prisutni i obezbjeđivali prostor oko škole kao i autobuse. Svjedok Milovan Đokić je rekao da je te večeri stigao pred O.Š. „Vuk Karadžić“ gdje je vidio mnogo vojnih policajaca među kojima i optužene Zarića i Živanovića koji su stajali na ulazu u školu, kao i optuženog Blagojevića Mladena koji je stajao pored pinzgauera parkiranog ispred škole. Takođe i svjedok Mile Babić je u svom iskazu naveo da je kritične večeri vidio svu četvoricu optuženih da su bili na obezbjeđenju prostora oko škole. Svjedok Milovan Gvozdenović je u svom iskazu naveo da je u vrijeme kada su Bošnjaci bili u školi kod pinzgauera vidio optuženog Blagojević Mladena i svjedoka PW-3. Takođe je i svjedok PW-1 u svom iskazu, kako u istrazi tako i na glavnom pretresu, tvrdio da je optuženi Blagojević bio kod pinzgauera kada se kritični događaj desio. Imajući u vidu saglasne izjave gore navedenih svjedoka na ovu okolnost Vijeće je prihvatilo činjenicu o prisustvu optuženog Blagojevića pored pinzgauera, u kritičnom periodu, kao nespornu.

U odnosu na lokaciju gdje se nalazio pinzgauer te večeri, Sud je na osnovu saglasnih izjava svjedoka Milana Gvozdenovića, Mileta Janjića, Mileta Babića, Slobodana Mijatovića, svjedoka PW-1 i PW-3 koji svjedoci su opisali položaj pinzgauera, a potom i ubilježili isti na fotografijama, te koje izjave je sud u ovom djelu prihvatio kao pouzdane, utvrdio da je pinzgauer bio parkiran ispred škole, sa desne strane, gledajući u pravcu glavnog ulaza u školu.

Sam čin pucanja iz brovinga na školu od strane optuženog Blagojevića opisao je u svom svjedočenju svjedok PW-3 koji je u svom iskazu naveo da je spavao u pinzgaueru i da se probudio kad je čuo pucnjavu iz brovinga. Tada je vidio optuženog Blagojevića kako puca iz brovinga, a na upit zašto puca isti mu je odgovorio da puca jer nam psuju majke. Ovu činjenicu potvrdio je i svjedok Milovan Đokić, koji je u istrazi rekao da je upravo optuženi Blagojević pucao iz brovinga u zid škole, blizu prozora. U toku glavnog postupka, svjedok Milovan Đokić je djelimično promjenio svoj iskaz tvrdeći da je zaspao kod kafića „Hogar“ i da se probudio kad je čuo pucnjavu, misli iz brovinga, a da je tada pored brovinga stajao optuženi Blagojević, svjedok PW-3, kao i vojni policajac po nadimku Krezo, čije je ime Stanko. U obje izjave svjedok je tvrdio da je Blagojević u kritično vrijeme bio pored brovinga, s tim što sud kao vjerodostojnu prihvata prvu izjavu koju je ovaj svjedok dao u istrazi, budući da je istu pročitao i potpisao, a kasnije djelimično mjenjanje iste je po mišljenju suda proizašlo iz želje svjedoka da ublaži odgovornost optuženog, zbog dobrih odnosa koje je imao sa optuženim Blagojevićem, za kojeg je rekao da se poznaju jako dobro, još od sedme godine života. Svjedok Mile Babić je u svom iskazu naveo da je čuo pucnjavu iz brovinga, da je pucano po trećem (zadnjem) spratu škole i da se vidjelo da „pucaju prozori“. Isti svjedok je naveo da je vidio bljesak iz cijevi od pucanja, a posle je vidio i polomljena stakla od prozora škole kao i rupe na zidu škole gdje su meci udarali. Svjedok Slobodan Mijatović je takođe u svom iskazu naveo da je kritične večeri čuo pucanje iz brovinga, koje je trajalo oko 60-90 sekundi i da je prepoznao

broving po njegovom prepoznatljivom zvuku. Ovaj svjedok je naveo da je kritičnog dana u pratnji generala Mladića, na putu za Han Pijesak i nazad, upravo opt. Blagojević bio za brovingom i da je on jedini znao od te grupe vojnika rukovati sa istim. I svjedok PW-4 je u svom iskazu tvrdio da je čuo da je Blagojević pucao iz brovinga na Bošnjaka na prozoru škole koji mu je psovao četničku mater. Svjedok PW-2 je takođe naveo da je kritične večeri dok je čuvao kamion čuo da je iz brovinga pucao Mladen Blagojević i to iz razloga što je neki musliman sa sprata škole psovao srpsku ili četničku majku, pa je bio isprovociran. Sud prihvata kao vjerodostojne i pouzdane, izjave ovih svjedoka na navedenu okolnost, pošto se međusobno slažu i dopunjuju. Svjedok PW-1 je u svom iskazu na glavnom pretresu naveo da je u kritično vrijeme kod pinzgauera stajao optuženi Blagojević, te da je u jednom momentu Blagojević pitao ima li ko iz Glogove psujući balijsku majku, nakon čega je jedan čovjek izašao na prozor, na prvom spratu škole i rekao „evo imam ja jebem vam mater četničku“. Posle toga opt. Blagojević je rafalno pucao iz brovinga, čovjek na prozoru je pao ali se ponovo digao i ponovio istu rečenicu, nakon čega je optuženi Blagojević po drugi put pucao rafalom iz brovinga, a čovjek na prozoru je ponovo pao i nije se više dizao. Tom prilikom je vidio da Blagojević puca u pravcu čovjeka na prozoru škole, da meci udaraju po zidu škole, 10-20 cm od okvira prozora, a da su neki meci prošli kroz prozore i završili u školi. Svjedok PW-1 je izjavio da tom prilikom nije ulazio u školu i da nakon drugog pada čovjeka koji se nalazio na prozoru škole istog više nije vidio, tako da pretpostavlja da je isti pogođen. Međutim, svjedok PW-1 je u toku istrage tri puta davao izjave u kojim je tvrdio kako je čuo da neki od Srebreničana psuje četničku majku, a nakon toga je iz brovinga koji se nalazio na pinzgaueru djelovao jednim rafalom optuženi Zarić Željko. Svjedok PW-1 je tada tvrdio da je po prestanku pucnjave isti čovjek ponovo ustao na prozor i ponovio iste riječi, a iz brovinga je ponovo zapucao Zarić Željko, dok je iz automatske puške pucao optuženi Blagojević Mladen koji je stajao pored njega, iza pinzgauera. Sud je cjeneći različite izjave koje je svjedok PW-1 dao na okolnost ko je od optuženih lica pucao iz brovinga, našao da je izjava ovog svjedoka data na glavnom pretresu i kod koje je on ostao, u odnosu na optuženog Blagojević Mladena saglasna sa izjavama koje su dali ostali navedeni svjedoci, zbog čega je Vijeće u tom dijelu prihvata. Takođe je svjedok PW-1 na glavnom pretresu izjavio da je nakon pucanja iz brovinga svjedok PW-3 pitao optuženog Blagojevića šta to radi, našto mu je isti odgovorio da ne zna, a činjenicu da se vodio dijalog između optuženog Blagojevića i svjedoka PW-3 odmah posle pucanja iz brovinga potvrdio je u svom iskazu i svjedok PW-3.

Imajući u vidu navedene dokaze sud je van svake razumne sumnje utvrdio da je kritične večeri optuženi Blagojević Mladen, kao pripadnik vojne policije Bratunačke brigade bio ispred osnovne škole „Vuk Karadžić“ u Bratuncu, kada se u toj školi nalazilo više stotina civila muškaraca bošnjačke nacionalnosti, te da je u momentu kada se na prozoru prostorije škole pojavilo pritvoreno lice bošnjačke nacionalnosti iz brovinga koji se nalazio na pinzgaueru pucao u pravcu ovog prozora, u kojoj prostoriji se u to vrijeme nalazilo i drugih muškaraca bošnjačke nacionalnosti, a da su meci pogađali prozor i zid oko prozora škole.

Sa druge strane, prisustvo optuženih Božića, Zarića i Živanovića pomenutom događaju u svom svjedočenju je jedino naveo svjedok PW-1. Isti svjedok je na glavnom pretresu izjavio da je iz brovinga pucao Blagojević Mladen, dok su pored pinzgauera stajali Božić Zdravko, Živanović Zoran i Zarić Željko naoružani sa automatskim puškama. Za optuženog Zarić Željka isti svjedok je rekao da je tu stajao sa puškom na gotovs, dok su optuženi Božić i Živanović stajali i nisu pucali. Pucanje je bilo samo iz brovinga. Prilikom unakrsnog ispitivanja odbrana je svjedoku PW-1 predočila ranije izjave koje je u istrazi dao istražiteljima SIPA-e, jednom u kancelariji a drugi put i na licu mjesta, kao i izjavu datu Tužilaštvu BiH, gdje je svjedok u sva tri navrata tvrdio da je na muškarca koji se nalazio na prozoru škole iz brovinga dva puta pucao optuženi Zarić Željko, a da je optuženi Blagojević Mladen tom prilikom stajao iza pinzgauera i pucao na istog iz automatske puške. Takođe, u ovim izjavama svjedok PW-1 je naveo da je optuženi Božić Zdravko bio u njihovoj blizini i da je držao pušku na gotovs, okrenutu prema školi. Svjedok PW-1 je razlike u svojim izjavama obrazložio time da je prilikom ispitivanja u toku istrage bio pod stresom, da se kasnije prisjećao, te da ostaje kod izjave koju je dao na glavnom pretresu.

Svjedok PW-3 koji je pomenut kao lice koje se nalazilo u blizini događaja, u svom iskazu nije potvrdio navode svjedoka PW-1 da su se kritične prilike pored pinzgauera nalazili optuženi. Isti svjedok je tvrdio da ga je probudio ispaljeni kratki rafal iz brovinga i da je tada na brovingu bio optuženi Blagojević, te da se ne sjeća da je još neko bio oko pinzgauera. Svjedok PW-3 je naveo da je tom prilikom rekao Blagojeviću da više ne puca i isti više nije pucao. U unakrsnom ispitivanju svjedok PW-3 je istakao da su osim njega u blizini brovinga bili optuženi Blagojević i Boro Jakovljević, dok za druge ne zna.

Svjedok Milovan Đokić je u svojoj izjavi takođe naveo da ga je probudilo pucanje iz brovinga i da je tada vidio da se pored pinzgauera nalaze optuženi Blagojević, svjedok PW-3 i vojni policajac Stanko, po nadimku Krezo. Ova lica koje je naveo da su bila pored pinzgauera u kritičnom periodu, svjedok Milovan Đokić je naveo i u iskazu datom u istrazi.

Svjedok Borivoje Jakovljević je u svom iskazu naveo da je kritične večeri vidio vozilo pinzgauer koje se nalazilo parkirano sa desne strane škole, a da u vrijeme kada ga je vidio u njemu nije bilo nikoga. Isti svjedok je istakao da je u školi bilo zarobljenika na prvom i drugom spratu, a da je neki čovjek iz škole psovao „Srpsku majku, četničku majku“. Čuo je da je u školi neko ispalio metak – dva, s tim što ne zna ko je pucao.

Svjedok Mile Babić je izjavio da je vidio pucanje iz brovinga u pravcu osnovne škole, s tim da se isti svjedok nije mogao izjasniti ko je sve od pripadnika vojne policije bio pored pinzgauera. Isti svjedok je tvrdio da se pored pripadnika vojne policije nalazilo i dosta vojske jer nije bilo određeno ko će s kim i gdje da bude.

Svjedok Mile Janjić je u svom iskazu naveo da je čuo da se kritične večeri puca u blizini škole, s tim što isti svjedok nije izričito naveo da je čuo pucanje iz brovinga.

Svjedok Mijatović Slobodan je takođe izjavio da je čuo pucanje iz brovinga ali ni ovaj svjedok nije mogao da navede lica koja su tom prilikom bila pored pinzgauera.

Analizom iskaza gore navedenih svjedoka, koji su imali određena saznanja o događaju vezano za pucanje iz brovinga na školu u kojoj su se nalazili pritvoreni muškarci bošnjačke nacionalnosti, proizilazi da je jedino svjedok PW-1 vidio optužene Božića, Zarića i Živanovića da su se tog momenta nalazili pored pinzgauera na kome je bio instaliran broving, a iz kojeg je optuženi Blagojević pucao. Ni jedan od ostalih svjedoka, nije izjavio da je na tom mjestu, u vrijeme pucanja iz brovinga, vidio ove druge optužene. Iskaz svjedoka PW-1, u odnosu na optužene Božića, Zarića i Živanovića za koje je tvrdio da su bili pored pinzgauera, kao i u odnosu na radnje koje su preuzimali prilikom pucanja iz brovinga, po mišljenju suda nije pouzdan u dovoljnoj mjeri da bi Sud samo na osnovu iskaza ovog svjedoka utvrdio odgovornost ovih optuženih za djelo koje im se stavlja na teret. Ovo naročito iz razloga što je svjedok PW-1 u toku istrage, tri puta davao potpuno drugačije izjave vezano za ove činjenice u odnosu na izjavu koju je dao na glavnom pretresu i kod koje je ostao. Naime, svjedok PW-1 je pred istražiteljima SIPA-a, na licu mjesta, kao i pred Tužilaštvom BiH tvrdio da je iz brovinga dva puta u pravcu prozora škole pucao optuženi Zarić, da bi na glavnom pretresu promjenio iskaz i ustvrdio da je za brovingom bio Blagojević Mladen, a da je optuženi Zarić stajao pored njega i držao pušku na gotovs. Sud zapaža da ni na glavnom pretresu svjedok PW-1 nije naveo da je optuženi Zarić držao pušku na gotovs usmjerenu prema prozoru škole gdje se nalazio pritvoreni Bošnjak, kako to stoji u činjeničnom opisu optužnice. Za optuženog Božić Zdravka svjedok PW-1 je u istrazi tvrdio da je u momentu pucanja iz brovinga držao u rukama pušku na gotovs, dok je na glavnom pretresu istakao da je optuženi Božić samo stajao pored pinzgauera u momentu pucanja iz brovinga i da nije pucao. Takođe i u odnosu na optuženog Živanovića svjedok PW-1 je dao potpuno različite iskaze. Dok u istrazi optuženog Živanovića nije uopšte spomenuo kao lice koje se nalazilo u blizini pinzgauera, na glavnom pretresu je rekao da je isti stajao pored pinzgauera i da nije pucao. Prema tome, optuženi Živanović je tek na glavnom pretresu spomenut kao lice koje se nalazilo na licu mjesta prilikom pucanja iz brovinga. Sa druge strane, iz iskaza svjedoka PW-3, proizilazi da je od optuženih lica isti vidio samo optuženog Blagojevića da se nalazi u blizini brovinga i tada mu je rekao da više ne puca, nakon čega isti više nije pucao. Imajući u vidu da je razlika između navoda svjedoka PW-1 iz istrage u odnosu na navode date na glavnom pretresu prilično velika i da je svjedok PW-1 promjenio iskaz u odnosu na bitne činjenice i karakteristične detalje, kako u odnosu na lica koja su bila prisutna ovom događaju, tako i u odnosu na radnje koje su tom prilikom preduzimali, Sud samo na osnovu iskaza svjedoka PW-1 nije mogao donijeti nesporan zaključak da su optuženi Božić, Zarić i Živanović bili prisutni predmetnom događaju, te da je tom prilikom optuženi Zarić držao svoju pušku na gotovs usmjerenu prema prozoru, a optuženi Božić i Zdravković bili naoružani automatskim puškama i stajali u neposrednoj blizini pinzgauera.

Budući da Sud nije mogao samo na osnovu iskaza svjedoka PW-1, bez drugih jasnih i podupirajućih dokaza da ustanovi, van svake razumne sumnje, učešće optuženih Božića, Zarića i Živanovića u predmetnom događaju, to nije mogao da utvrdi ni

odgovornost ovih optuženih za radnje opisane u ovoj tački optužnice, zbog čega je iste oslobodio od optužbe za ovo djelo.

Tužilaštvo je izmjenjenom optužnicom, optuženom Blagojević Mladenu, kao i optuženim Božiću, Zariću i Živanoviću, stavilo na teret da su po ovoj tački optužnice počinili djelo ubistva iz tačke a) stav 1. člana 172. KZ BiH. Međutim, po mišljenju suda, da bi optuženi bio proglašen krivim za djelo ubistva, u postupku je jasno trebalo dokazati da je nastupila smrt žrtve, da je smrt rezultat djela ili propusta optužnog, kao i da je optuženi namjeravao da ubije žrtvu ili da joj nanese teške tjelesne povrede, pri čemu je u razumnoj mjeri znao da će napad rezultirati smrću. U toku dokaznog postupka od strane Tužilaštva nije dokazano da je optuženi lišio života lice koje se nalazilo na prozoru školu, niti je dokazano da je pucanje iz brovinga na školu proizvelo posljedicu nanošenja teških tjelesnih povreda ili posljedicu sa smrtnim ishodom nekom od lica bošnjačke nacionalnosti koja su se nalazila u školi. Usljed nedostatka posledice sa smrtnim ishodom, sud nije prihvatio kvalifikaciju Tužilaštva da se radi o djelu ubistva, odnosno lišenja druge osobe života, već je radnje optuženog Blagojevića okvalifikovao kao druga nečovječna djela slične prirode, učinjena u namjeri nanošenja velike patnje i ozbiljnih fizičkih povreda, a po tački k) člana 172. st. 1. KZ BiH. Sud smatra, budući da je broving oružje velike ubojne moći, da je optuženi pucanjem iz istog po prozoru i zidu škole u vrijeme kad se lice bošnjačke nacionalnosti nalazilo na istom, te kada su u istoj prostoriji bili i drugi pritvorenici, imao namjeru da ovim licima nanese veliku patnju, kao i ozbiljne fizičke povrede.

Optuženom Blagojević Mladenu je po mišljenju Suda krivično djelo Zločini protiv čovječnosti počinio po osnovu člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom k) KZ BiH. Vijeće je utvrdilo da je optuženi Blagojević Mladen počinio krivično djelo drugačije inkriminacije od one koja je navedena u optužnici, odnosno da je kriv za radnje drugih nečovječnih djela pobrojanih u članu 172. stav 1. tačka k) KZ BiH. Elementi počinjenja nečovječnih djela iz tačke k) stava 1. člana 172., pored onih navedenih u stavu 1. člana 172. su sljedeći:

1. da postoji nečovječno djelo
2. da djelo nije drugačije navedeno u članu 172.
3. da je djelo slične prirode djelima definisanim članom 172.
4. da je djelo počinjeno u namjeri nanošenja
  - a) velikih patnji
  - b) ozbiljnih fizičkih ili psihičkih povreda ili narušenja zdravlja
5. da su počinjenjem ovog djela, žrtvama nanesene
  - a) velike patnje ili
  - b) ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenje zdravlja

Odredba člana 172. stav 1. KZ BiH je istovjetna Statutu MKSJ-a i tumačenjima koje je dao MKSJ, a koja su primjenjiva i u ovom slučaju. MKSJ navodi objašnjenje u predmetu Kupreškić i dr. (Pretresno vijeće, Presuda od 14.01.2000.godine, stav 563) o istovjetnoj odredbi Statuta MKSJ-a, u kom stavu stoji: " Fraza "ostala nečovječna djela" namjerno je smišljena kao rezidualna kategorija, zato što se smatralo da je

nepoželjno za ovu kategoriju da se iscrpno nabraja. Iscrpna kategorizacija bi naprosto stvorila mogućnost za izbjegavanje slova zabrane." Uslov duševnog stanja počinioca mora sadržavati namjeru nanošenja velikih patnji i ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja; ili znanje da postoji velika vjerovatnoća da će takvo djelo prouzrokovati jednu od navedenih posljedica u kombinaciji sa bezobzirnošću (svjesnim nehatom) da li će do takve posljedice doći ili ne. (Krnjelac, Mr 15 202, paragraf 132.)

Pouzdana dokazi upućuju da je optuženi Mladen Blagojević u vrijeme dok se nalazio ispred škole iz brovinga koji se nalazio na pinzaueru pucao u pravcu prozora škole u vrijeme dok se na istom prozoru nalazilo pritvoreno lice bošnjačke nacionalnosti, te dok se u istoj prostoriji nalazio zarobljen veliki broj muškaraca bošnjačke nacionalnosti. Sam čin pucanja u pravcu prozora škole gdje se nalaze na prozoru i u prostoriji škole zarobljena lica Bošnjaci, je gnusan i prestavlja nečovječno djelo. Svjedoci optužbe su potvrdili da su meci ispaljeni iz brovinga tom prilikom udarali u prozor i zid škole, i to pored samog okvira prozora, ostavljajući veće tragove oštećenja na zidu, te da su čuli i lomljivu prozorskih stakala, kao posljedicu ovog pucanja. Optuženi Blagojević je znao u vrijeme pucanja iz brovinga da zarobljenim licima u školi nanosi velike patnje, kao i da istim može nanijeti ozbiljne tjelesne povrede. Vijeće zaključuje da su uznemirenost i strah zarobljenih Bošnjaka od mogućeg teškog ranjavanja kao i smrti, usljed pucanja od strane optuženog iz brovinga po školi, konkretno nanijeli ovim zarobljenicima bošnjačke nacionalnosti velike patnje. Po mišljenju Vijeća krivično djelo iz tačke k) predmetnog člana učinjeno je ako je počinitelj postupao u namjeri nanošenja licima velike patnje i ozbiljne fizičke ili psihičke povrede ili narušenja zdravlja. Imajući u vidu da je optuženi Blagojević pucao iz oružja broving, velikog kalibra i razorne moći, te da su meci pogadali prozor škole na kome se nalazilo lice bošnjačke nacionalnosti, kao i zid u blizini prozora škole, a u čijim prostorijama su u to vrijeme bili prisutni brojni zatvoreni muškarci Bošnjaci, po mišljenju Vijeća optuženi Blagojević je na taj način zarobljena lica u školi stavio u situaciju opasnu po život, te stvorio kod njih znatnu uznemirenost i strah, zbog velike mogućnosti da im činom pucanja uzrokuje ozbiljne fizičke povrede, pa čak i smrt. Sve ovo sa sigurnošću govori o namjeri optuženog da zatvorenim licima Bošnjacima nanese veliku patnju i ozbiljne fizičke povrede.

Vijeće smatra da je predmetno krivično djelo optuženi počinio u sklopu djela progona, a prema zakonskoj definiciji ovaj oblik krivičnog djela postoji ukoliko postoji namjerno i teško, međunarodnom pravu suprotno uskraćivanje osnovnih prava, bilo koje grupe ljudi ili kolektiviteta na političkoj, rasnoj, nacionalnoj, etičkoj, kulturnoj, vjerskoj, spolnoj ili drugoj osnovi, a u vezi sa bilo kojim krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana, bilo kojim krivičnim djelom propisanim ovim zakonom ili bilo kojim krivičnim djelom u nadležnosti Suda BiH.

Analizirajući praksu MKSJ koja se bavila ovim pitanjem, proizilazi nekoliko elemenata ovog oblika krivičnog djela. Prema praksi MKSJ brojni su kriteriji utvrđeni kroz analizu ovog djela. Neki od primjera su konzistentni sa definicijom progona

propisanom u KZ BiH, i koji je detaljnije razrađuje, navedeni su u presudi pretresnog vijeća u predmetu Naletić i Martinović od 31.03.2003.god., stav 634:

- a) da je počinitelj počinio diskriminatorno djelo i propust
- b) da je tim djelom i propustom uskraćeno ili narušeno neko temeljno pravo definisano međunarodnim običajnim ili ugovornim pravom
- c) počinitelj je djelo počinio s namjerom diskriminacije na rasnoj, vjerskoj ili političkoj osnovi
- d) da su ispunjeni opšti uslovi za krivično djelo Zločini protiv čovječnosti

Dakle, na osnovu navedenog, osnovni element koji u konkretnom slučaju treba utvrditi je postojanje diskriminatornog pristupa optuženog u odnosu na zarobljena lica, muškarce bošnjačke nacionalnosti, koji su se nalazili u Osnovnoj školi u Bratuncu. Napad koji su izveli pripadnici VRS na zaštićenu zonu Srebrenica u julu mjesecu 1995. godine je bio napad na stanovništvo bošnjačke nacionalnosti koji su kao jedina etnička, nacionalna i vjerska grupa boravili u ovoj enklavi. Iz sveukupnih dešavanja u inkriminisanoj periodu, koja su uključivala granatiranje enklave Srebrenica sa bošnjačkim stanovništvom, prisilno preseljenje žena, djece i starijih ljudi na područja koju kontroliše ARBiH, zarobljavanje muškaraca Bošnjaka, njihovo odvođenje u privremene pritvorske prostorije, među kojima i u Osnovnu školu "Vuk Karadžić" u Bratuncu, a potom i masovna ubistva zarobljenih muškaraca, govore u prilog činjenici da je bošnjačka etnička grupa bila izuzetno ugrožena. Činjenica je da su zarobljeni muškarci koji su se nalazili u Osnovnoj školi u Bratuncu bili isključivo bošnjačke nacionalnosti, a da je Bratunac u to vrijeme bio nastanjem srpskim življem, te da su se pod kontrolom VRS i MUP-a RS nalazili ovi zarobljenici. Optuženi Blagojević Mladen, kao pripadnik vojne policije Bratunačke brigade je znao da se u prostorijama predmetne škole nalaze pritvoreni muškarci Bošnjaci, koji nemaju mogućnost ni za kakvu vrstu odbrane, od kojih su prethodno mnogi iz straha od granatiranja potražili zaštitu u bazi holandskog bataljona u Potočarima, dok se jedan broj predao prilikom pokušaja prelaska na teritoriju koju kontrolišu snage ARBiH. Optuženi je prije izvršenja djela prozivao lica iz Glogove koji su se nalazili u školi, psujući im balijsku majku, da bi potom nakon što mu je uzvrćeno psovanjem četničke majke, bez iole ozbiljnog povoda, djelo počinio pucanjem iz brovinga upravo prema ovim nemoćnim zarobljenim Bošnjacima muškarcima. Prema tome jasno je da je optuženi tom radnjom počinio diskriminatorno djelo, prema licima druge nacionalnosti.

Drugi uslov je da je tim diskriminatornim djelom uskraćeno ili narušeno neko osnovno pravo definisano međunarodnim običajnim ili ugovornim pravom. Djelo koje je počinio optuženi Blagojević Mladen, a što je utvrđeno na osnovu dokaza po ovoj tački optužnice, narušava osnovna i opšte priznata ljudska prava. Radi se o nečovječnom djelu učinjenim u namjeri nanošenja velike patnje i ozbiljne fizičke povrede, a pravo na tjelesni integritet i zaštita od nasilja su prava koja garantuju svi međunarodni sporazumi o ljudskim pravima, počevši od Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, a koje priznaje i međunarodno običajno pravo.

Pored toga, članom 3. stav 1. u vezi sa članom 4. IV Ženevske konvencije o zaštiti civila u vrijeme rata, propisuje se:

„Prema licima koja ne učestvuju neposredno u neprijateljstvima, podrazumjevajući tu i pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i lica onesposobljena za borbu uslijed bolesti, ranjavanja, lišenja slobode, ili iz bilo kojeg drugog uzroka, postupaće se u svakoj prilici, čovječno, bez ikakve nepovoljne diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, vjeri ili ubjedenju, polu, rođenju ili imovnom stanju, ili bilo kojem drugom sličnom mjerilu.

U tom cilju, zabranjeni su i ubuduće se zabranjuju u svako doba i na svakom mjestu, prema gore navedenim licima sljedeći postupci:

- a) povrede koje se nanose životu i tjelesnom integritetu, naročito sve vrste ubistva, osakaćenja, svireposti i mučenja;
- b) povrede ličnog dostojanstva, naročito uvredljivi i ponižavajući postupci

Kako je navedeno, postupci nasilja prema osobama, uključujući i podvrgavanje situacijama opasnim po njihov tjelesni integritet, kao i povrede ličnog integriteta, međunarodnim pravom se strogo zabranjuju. Radnja koju je preduzeo optuženi Blagojević u direktnoj je suprotnosti sa navedenim zabranama, koje proizilaze iz međunarodnog običajnog i ugovornog prava, te ženevskih konvencija. Ista djela su i pojedinačno propisana u članu 172. stav 1. i drugim odredbama KZBiH.

Dakle, radnja koju je optuženi počinio imala je za cilj teško i međunarodnom pravu suprotno uskraćivanje osnovnih prava, kao što je pravo na tjelesni i lični integritet, a zbog pripadnosti skupini ljudi, po etničkoj, nacionalnoj i vjerskoj osnovi.

Konačno, da su ispunjene opšte pretpostavke djela Zločini protiv čovječnosti koje se odnose na postojanje širokog i sistematičnog napada usmerenog prema bošnjačkom stanovništvu, te da je djelo optuženog dio tog napada, prethodno je obrazloženo, te se Vijeće neće upuštati u ponavljanje argumentacije.

Vijeće je radnje optuženog Blagojević Mladena okvalifikovalo kao djelo Zločina protiv čovječnosti – progon iz tačke h) u vezi sa tačkom k) stava 1. člana 172. KZ BiH. Prema praksi MKSJ-a (predmet Kupreškić i dr. – Pretresno vijeće, Presuda od 14.01.2000.godine, stav 622) proizilazi između ostalog da se djela progona ne mogu posmatrati izolovano, već u svom kontekstu, tako što će se gledati njihov kumulativan efekat. Takođe, u predmetu MKSJ-a Vasiljević (Pretresno vijeće – presuda od 29.11.2002.godine, stav 246) navodi se da "Radnja ili propust koji čine krivično djelo progona mogu imati različite oblike i ne postoji iscrpan spisak radnji koje se mogu smatrati progonom. (...) Radnje ili propust koji predstavljaju progon mogu uključivati tjelesnu i duševnu povredu ili kršenje sloboda pojedinaca."

U odnosu na tačku 1. optužnice gdje se optuženim stavlja na teret da su noću između 13. i 14.07.1995.godine u Osnovnoj školi „Vuk Karadžić“ u Bratuncu, stražarili, vršili kontrolu i obezbjeđivali privremene pritvorske jedinice u i oko škole, koristeći silu ili prijetnju da će upotrijebiti silu kako bi držali u pritvoru Bošnjake civile, čime su im

spriječili slobodu kretanja, te ih lišili slobode, vijeće smatra da u toku glavnog pretresa nije dokazano da su optuženi učestvovali u zatvaranju, lišavanju slobode ili drugom teškom oduzimanju fizičke slobode lica koja su privremeno zadržana u Bratuncu. Naime, ni jedan od provedenih dokaza ne ukazuju da su optuženi preduzeli bilo koju radnju u smislu zatvaranja lica bošnjačke nacionalnosti koja su privremeno zadržana u Bratuncu. U svojoj definiciji zločina protiv čovječnosti Međunarodna pravna komisija (ILC) je u svom *ILC Report 1996* (str.101) navela da izraz zatvaranje obuhvata lišenje slobode pojedinaca. Član 172. stav 1. tačka e) KZ BiH navodi zatvaranje ili drugo teško oduzimanje fizičke slobode suprotno osnovnim pravilima međunarodnog prava, što je na isti način propisano i u članu 7(1)(e) Statuta MKSJ. Ni jedan od saslušanih svjedoka, niti bilo koji drugi materijalni dokaz, ne dovode u vezu optužene sa radnjama zatvaranja, odnosno lišavanja slobode lica bošnjačke nacionalnosti koja su dovedena u Bratunac. Naime, za sud nije sporno da su hiljade bosanskih Muslimana 12. i 13. jula stigli u Bratunac i tamo zatvoreni. Smješteni su u privremene pritvorske objekte, npr. u školu „Vuk Karadžić“., na fudbalski stadion u Bratuncu, kao i u autobuse parkirane po ulicama u Bratuncu. Ovo su činjenice koje je Sud prihvatio kao utvrđene od strane Haškog suda i protiv ovih činjenica odbrana nije izvodila suprotne dokaze. Takođe je sud prihvatio kao nespornu činjenicu da su optuženi kritične večeri obezbjeđivali prostor oko škole u ulice gdje su se nalazili parkirani autobusi i kamioni. Ta činjenica proizilazi iz saglasnih iskaza brojnih saslušanih svjedoka kako optužbe tako i odbrane. Iz iskaza svjedoka Mileta Babića proizilazi da je kritičnog dana zajedno sa 15 do 20 drugih vojnih policajaca dobio u komandi VP zadatak da obezbjeđuju autobuse radi sprečavanja zarobljenih Bošnjaka da bježe, te da je tom prilikom vidio svu četvoricu optuženih na obezbjeđenju. Tom prilikom nije bilo određeno ko će s kim i gdje da bude, niti je bilo komande. Ispred škole i u ulici kod autobusa i kamiona isti svjedok je vidio više pripadnika druge vojske i korpusne policije. Tom prilikom ovaj svjedok je posebno istakao da je optuženog Željka Zarića vidio oko autobusa u toku većeg dijela dana i noći. Takođe i svjedok Nenad Đokić je izjavio da je kritične prilike vidio Zdravka Božića da vrši obezbjeđenje ulice koja vodi prema školi, te da je bio pozicioniran na pola puta između škole i kafića Cezar, oko 70-80 metara od škole. Svjedok PW-2 je naveo je od kolege Mileta Janjića saznao da svi vojni policajci treba da obezbjeđuju Bošnjake zatvorene u autobusima i kamionima koji su bili parkirani duž ulice koja vodi do škole, kojom prilikom je zajedno sa optuženim Zoranom Živanovićem vršio obezbjeđenje kamiona parkiranog u toj ulici. Osim njih po izjavi ovog svjedoka bilo je na tom prostoru još druge vojske i civilne policije, kako iz Bratunca tako i sa strane. Svjedok Mile Janjić je u svom iskazu naveo da je po dolasku pred osnovnu školu u Bratuncu vidio Zorana Živanovića kako stoji sa ostalim vojnim policajcima preko puta ulaza u školu, a potom je vidio optužene Živanovića i Zarića u pekari blizu škole. Kasnije ovaj svjedok je vidio optužene Živanovića, Zarića i Blagojevića i druge vojne policajce kod kafane odmah preko puta škole. Isti svjedok je naveo da je na tom području pored kolega iz vojne policije bilo i više pripadnika bratunačke civilne policije. Svjedok Slobodan Mijatović je rekao da su svi policajci iz obezbjeđenja generala Ratka Mladića, po povratku u Bratunac dobili zadatak da vrše obezbjeđenje oko škole, zbog čega su parkirali Pinzgauer u ulici ispred škole, a potom su se rasporedili u ulicama da svaki obezbjedi po nekoliko vozila. Tom prilikom vidio je pripadnike drugih jedinica koji su kao obezbjeđenje već bili

raspoređeni oko vozila i škole. Isti su bili naoružani, u plavim i zelenim šarenim uniformama. Svjedok Mijatović je u svom iskazu naveo da je tada vidio optuženog Zarića kako stoji na uglu preko puta škole. Svjedok PW-3 je u svom iskazu naveo da je pred školu u Bratuncu stigao u Pinzgaueru zajedno sa Blagojević Mladenom, a takođe je istakao da je te noći vidio Zdravka Božića pozicioniranog na ulici u blizini škole. Zadatak im je bio da budu tu da ne bi došlo do bježanja Bošnjaka. Svjedok PW-4 je te večeri vidio optuženog Zarića te večeri kod škole, a pored pripadnika vojne policije vidio je i vojnike iz Bratunačke brigade. Svjedok Milovan Đokić je naveo da mu je komandir voda rekao da ode ispred škole, gdje su muslimani u autobusima pošto se isti mogu da dignu protiv njih. Kada je došao pred školu „Vuk Karadžić“ u Bratuncu vidio je mnogo vojnih policajaca među kojima i optužene Zarića, Živanovića i Blagojevića, od kojih su Zarić i Živanović stajali na ulazu u školu, a Blagojević je stajao pored Pinzgauera parkiranog ispred škole. Takođe je izjavio da su osim njih obezbjeđenje davali vojska i policija u raznim uniformama, kao i naoružani civili, među kojima je bilo i maloljetnika. Sud je prihvatio izjave ovih svjedoka kao vjerodostojne, pošto su iste izjave saglasne međusobno, date su od lica koji su i sami učestvovali u obezbjeđenju prostora ispred škole i ulice koja vodi prema školi, a veći broj svjedoka je i na predocnim fotografijama dao tačan prikaz pozicija gdje su uočili optužene da su se nalazili, što je dodatno uticalo na zaključak suda o istinitosti njihovog svjedočenja. Iz iskaza pomenutih svjedoka proizilazi da su vojni policajci bili pozicionirani ispred škole i oko autobusa i kamiona parkiranih u ulici koja vodi do škole, te da su dobili naredbu da obezbjeđuju prostor oko škole kao i autobuse i kamione u kojima su bili muškarci bošnjačke nacionalnosti. Takođe iz iskaza ovih svjedoka se vidi da je ta naredba za obezbjeđenjem bila usmena i da je došla iz komande Vojne policije. Usmena naredba koju su dobili pripadnici VP od svojih neposrednih starješina da obezbjeđuju prostor oko škole, autobusa i kamiona u kojima su se nalazili Bošnjaci po mišljenju Vijeća uključivala je i zadatak da istim licima spriječe bjekstvo, a samim tim i slobodu kretanja. Izvršavanje takvog zadatka od strane optuženih kao vojnih policajaca, a koji zadatak su dobili od njihovih neposrednih starješina, samo po sebi nije neligitimno, niti ovo vijeće smatra da su samim činom izvršenja ovog zadatka optuženi počinili krivično djelo. Ovo tim prije što su na istom zadatku bili gotovo svi pripadnici voda vojne policije, kao i brojni pripadnici ostalih jedinica VRS i MUPa- RS. Tužilaštvo u činjeničnom opisu tačke 1. optužnice uopšte ne navodi ko je pritvorio muškarce bošnjačke nacionalnosti u prostorije Osnove škole, niti navodi ko je ova lica zarobio iz kolone muškaraca koji su bježali pred napadom na srebreničku enklavu. Na ovom mjestu Sud primjećuje i konstatuje da je Tužilaštvo u činjeničnom opisu u tački 2. predmetne optužnice naveo da su drugi pripadnici VRS i MUP-a RS pritvorili civile, muškarce bošnjačke nacionalnosti koji su bili u školi i bližoj okolini. Tužilaštvo u toku postupka ničim nije dokazalo da su zatvaranje ovih lica, odnosno njihovo lišavanje slobode izvršili optuženi kao pripadnici Vojne policije. Samo obezbjeđivanje prostora oko privremene pritvorske prostorije, odnosno držanje u pritvoru već zarobljenih lica, po mišljenju suda ne znači teško oduzimanje slobode, suprotno pravilima međunarodnog prava. Navođenje u optužnici da su optuženi koristili silu ili prijetnju upotrebom sile kako bi držali u pritvoru Bošnjake civile, dato je uopšteno, upotrebom pravnih pojmova, bez konkretizacije radnji za svakog optuženog, naročito u smislu načina korištenja sile ili

prijetnje, a što je neophodno da bi se mogla utvrditi njihova eventualna krivična odgovornost za djelo koje im se stavlja na teret. Na osnovu gore navedenog sud smatra da Tužilaštvo u toku postupka nije van svake razumne sumnje dokazalo da su optuženi počinili djelo iz tačke 1. optužnice, zbog čega je iste oslobodio od optužbe za to djelo.

U tački 2. optužnice, svim optuženim se stavlja na teret da su noći između 13. i 14. 07.1995.godine u Osnovnoj školi „Vuk Karadžić u Bratuncu, u vrijeme dok su vršili obezbjeđenje škole i područja oko škole, učestvovali u maltretiranju, premlaćivanju, okrutnom postupanju i radnjama koje izazivaju strah, a koji su počinili drugi pripadnici VRS i MUP-a, RS koji su pritvorili nanaoružane civile, bošnjačke nacionalnosti u školi i bližoj okolini. Sud zapaža da se i u ovoj tački koriste isključivo pravni pojmovi, bez konkretizacije radnji iz kojih proizilaze i to za svakog optuženog. Ovom tačkom optužnice optuženi se terete da su djelo počinili kao članovi udruženog zločinačkog poduhvata (u daljem tekstu: UZP), zajedno sa drugim pripadnicima VRS i MUP-a RS. Vijeće smatra da Tužilaštvo u konkretnom slučaju nije na nesumnjiv način dokazalo elemente odgovornosti optuženih po osnovu UZP pa se optuženi ne mogu smatrati odgovornim za krivična djela koja su počinila druga lica u situaciji kad dokazi nisu pokazali da su oni imali dogovor sa tim licima da počine krivična djela. Tužilaštvo u ovoj tački navodi da su optuženi odgovorni za radnje počinjene od strane pripadnika VRS i MUP-a RS, u i oko škole u Bratuncu, a da pri tome ničim ne dokazuje tu konkretnu vezu između nepoznatih pripadnika ovih formacija, sa optuženim. Actus reus optuženih u konkretnom slučaju, na način kako je to Tužilaštvo navelo u činjeničnom opisu ovog djela, bilo bi radnja obezbjeđivanja škole i područja oko škole, kao i učešće u radnjama drugih. Mens rea kao subjektivni element UZP, a koji mora postojati na strani optuženih ukoliko se želi utvrditi njihova odgovornost, tj. subjektivna veza optuženih u odnosu na radnje koje su preduzeli drugi, u konkretnom slučaju nije navedena i ničim nije dokazana. U činjeničnom opisu ovog djela, takođe, nigdje nema ni precizno navedenog opisa radnji i ponašanja koje su preduzeli drugi pripadnici VRS i MUP-a RS u i oko škole u Bratuncu. Optužnica daje samo uopštene pojmove: maltretiranje, premlaćivanje, okrutno ponašanje i radnje koje izazivaju strah. Bez konkretizacije ovih radnji Sud nije mogao utvrditi bilo kakvu odgovornost optuženih ni po osnovu klasičnih oblika odgovornosti ustanovljenih po KZ BiH, niti po osnovu UZP kao vida krivične odgovornosti koji je u predmetnoj tački optužnice stavljen na teret optuženim.

S obzirom da je Tužilaštvo u više tačaka optužnice stavilo na teret optuženim da su odgovorni za radnje koje su počinili drugi, odnosno da se optuženi terete za udruženi zločinački poduhvat kao oblik krivične odgovornosti, ili način izvršenja djela, Sud će se na ovom mjestu izjasniti vezano za primjenu teorije UZP u ovom predmetu.

Udruženi zločinački poduhvat

Prvostepeno vijeće je zaključilo da optuženi nisu krivi da su po osnovu udruženog zločinačkog poduhvata, počinili krivično djelo Zločini protiv čovječnosti, na način kao je to navedeno u predmetnoj optužbi.

Prvostepeno vijeće ne prihvata primjenu teorije UZP-a u ovom slučaju. Prije nego što obrazloži svoju odluku prvostepeno vijeće smatra da je neophodno dati kratki pregled osnovnih postavki doktrine UZP-a prema postojećem međunarodnom pravu.

Pregled odgovornosti po UZP-u: obim i ograničenja

Koncept udruženog zločinačkog poduhvata obuhvata tri različite kategorije kolektivnog kriminaliteta.¹⁰ Pošto Tužilaštvo nije u optužnici jasno odredilo koji oblik UZP-a zastupa, Vijeće će obrazložiti sve oblike odgovornosti po udruženom zločinačkom poduhvatu i mogućnost njihove primjene na predmetni slučaj.

Prvu kategoriju predstavlja „osnovni“ oblik udruženog zločinačkog poduhvata. Ovaj oblik predstavljaju slučajevi u kojima svi saizvršioци djeluju u skladu sa zajedničkim planom, posjeduju istu zločinačku namjeru.¹¹ Jedan primjer je formulisanje plana među učesnicima udruženog zločinačkog poduhvata da se izvrši ubijanje, gdje, čak i ako svaki od učesnika izvršava različitu ulogu, oni ipak svi imaju namjeru da ubiju.

Drugu kategoriju predstavlja „sistemski“ oblik udruženog zločinačkog poduhvata. Ovaj oblik predstavlja varijantu osnovnog oblika koju karakteriše postojanje organizovanog sistema zlostavljanja.¹² Primjer je istrebljenje ili koncentracioni logori u kojima su zatvorenici ubijani ili maltretirani u skladu sa udruženim zločinačkim poduhvatom.

Treću kategoriju predstavlja „širi oblik“ udruženog zločinačkog poduhvata. Ovaj ekstenzivni oblik obuhvata slučajeve u kojima je postojala zajednička svrha da se izvrši krivično djelo gdje jedan od izvršilaca izvrši djelo koje, iako van zajedničke svrhe, ipak predstavlja prirodnu i predvidivu posljedicu izvršenja te zajedničke svrhe.¹³

Actus reus učesnika udruženog zločinačkog poduhvata je zajednički svim trima gore navedenim kategorijama, uključuje sljedeća tri elementa. Prvo, potrebno je da je riječ o više lica mada oni ne moraju biti u nekoj vojnoj, političkoj ili administrativnoj organizaciji.¹⁴ Drugo, treba postojati zajednička svrha koja predstavlja ili obuhvata izvršenje krivičnog djela. Treće, potrebno je da optuženi učestvuju u zajedničkoj svrsi, što uključuje izvršenje jednog od krivičnih djela kažnjivih zakonom. To učešće ne mora uključivati izvršenje nekog konkretnog krivičnog djela iz jedne od odredbi (na primjer, ubistvo, istrebljenje, mučenje ili silovanje), već se može sastojati u pomoći ili doprinosu ostvarenju zajedničke svrhe.

---

¹⁰ Vidi konkretno, *Tužilac protiv Duška Tadića*, IT-94-1-A, paragraf 195-226. (*Tadić*). Vidi takođe, *Tužilac protiv Milorada Krnojelca*, IT-97-25-A, paragraf 83-84. (*Krnojelac*).

¹¹ Presuda žalbenog vijeća u predmetu *Krnojelac*, paragraf 84, u kojem se kaže „osim što se tiče posebnog slučaja šireg oblika udruženog zločinačkog poduhvata, sam pojam udruženog zločinačkog poduhvata podrazumijeva da njegovi učesnici koji nisu glavni počinioci zločina počinjenih u osnovi tog poduhvata imaju istu zajedničku namjeru kao i ovi potonji.“

¹² Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, paragraf 202-203.

¹³ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, paragraf 204.

¹⁴ *Ibid*, paragraf 277, citat iz predmeta *Esensko linčovanje* i predmeta *Kurt Goebell*.

Mens rea se, međutim, razlikuje zavisno o kategoriji udruženog zločinačkog poduhvata o kojoj je riječ. Za osnovni vid udruženog zločinačkog poduhvata traži se dokaz da je optuženi imao istu namjeru kao glavni izvršioци krivičnog djela.¹⁵ Za sistemski vid udruženog zločinačkog poduhvata traži se lična svijest o sistemu zlostavljanja (dokazana bilo eksplicitnim svjedočenjem bilo donošenjem razumnog zaključka na osnovu ovlaštenja koja je optuženi imao), kao i namjera da se doprinese tom sistemu zlostavljanja.¹⁶ Kod proširenog vida udruženog zločinačkog poduhvata, Tužilaštvo mora dokazati *namjeru* optuženog da učestvuje u zajedničkoj kriminalnoj svrsi grupe i ostvaruje tu svrhu, te da doprinese udruženom zločinačkom poduhvatu ili barem izvršenju krivičnog djela od strane grupe.

Nadalje, optuženi snosi odgovornost za krivično djelo koje izlazi iz okvira zajedničkog plana „samo ako je, u okolnostima tog slučaja, 1) bilo *predvidivo* da će neki od pripadnika izvršiti takvo krivično djelo i 2) ako je optuženi *hotimično pristao na taj rizik*“.¹⁷ Drugim riječima, pripadnik udruženog zločinačkog poduhvata koji nije fizički izvršio krivična djela je, bez obzira na to, krivično je odgovoran za krivično djelo koje izlazi iz okvira dogovorenog cilja tog poduhvata, ukoliko (i) to krivično djelo predstavlja prirodnu i predvidivu posljedicu ostvarenja tog poduhvata, i (ii) ako je optuženi bio svjestan da je to moguća posljedica ostvarenja poduhvata i sa tom svijesću ipak odlučio da učestvuje u datom poduhvatu.

Da bi iz bilo kojeg oblika udruženog zločinačkog poduhvata mogla proisteći lična krivična odgovornost, Tužilaštvo mora dokazati 1) postojanje udruženog zločinačkog poduhvata i 2) učešće optuženog u tom poduhvatu.¹⁸

Tužilaštvo mora dokazati postojanje dogovora ili sporazuma koji predstavlja dogovor između dva ili više lica o izvršenju određenog krivičnog djela. Taj dogovor ili sporazum ne mora biti izrečen, a zaključak o njegovom postojanju je moguće izvući iz svih postojećih okolnosti. Na osnovu same činjenice da dva ili više lica zajedno učestvuju u izvršenju određenog krivičnog djela moguće je utvrditi postojanje neizrečenog sporazuma ili dogovora da se izvrši dato krivično djelo nastalo između njih na licu mjesta.¹⁹

Tužilaštvo takođe mora dokazati učešće optuženih u UZP-u. Lice učestvuje u udruženom zločinačkom poduhvatu ako 1) lično izvrši dogovoreno krivično djelo kao glavni izvršilac, ili 2) kao saizvršilac namjerno pomaže glavnom izvršiocu u izvršenju dogovorenog krivičnog djela tj. preduzme radnje koje glavnom izvršiocu omogućavaju izvršenje krivičnog djela,²⁰ ili 3) postupa u cilju unapređenja određenog sistema u

---

¹⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Krnojelac*, paragraf 97.

¹⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, paragraf 202, 220. i 228.

¹⁷ *Ibid*, paragraf 228. *Vidi* takođe, paragraf 204. i 220.

¹⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, paragraf 227, drugostepena presuda u predmetu *Krnojelac*, paragraf 234.

¹⁹ *Tužilac protiv Furundžije*, IT-95-17/1-A, paragraf 119.

²⁰ Prvostepena presuda u predmetu *Krnojelac*, paragraf 77.

okviru kojeg je krivično djelo izvršeno na osnovu odgovornog položaja ili funkcije optuženog, imajući svijest o prirodi tog sistema i namjeru da doprinese tom sistemu.²¹

Ukoliko dogovoreno krivično djelo izvrši bilo koji učesnik udruženog zločinačkog poduhvata, svi učesnici tog poduhvata su jednako krivi za izvršenje tog krivičnog djela bez obzira na ulogu koju su imali u njegovom izvršenju.

UZP i Krivični zakon BiH

Optužnica tereti optužene za učešće u udruženom zločinačkom poduhvatu. Ta tvrdnja sugerise neizraženu pretpostavku tužioca da su svi oblici odgovornosti po osnovu udruženog zločinačkog poduhvata obuhvaćeni odgovarajućim odredbama KZ BiH.

Sud BiH se već prethodno bavio, mada u ograničenim okvirima, pitanjem primjene teorije UZP-a kao oblika krivične odgovornosti u skladu sa KZ BiH. Prvostepeno vijeće napominje da se u članu 180. stav 1. KZ BiH, u kojem se navode određeni oblici individualne krivične odgovornosti za krivična djela koja su u nadležnosti ovog suda, eksplicitno ne pominje udruženi zločinački poduhvat. Sud je, međutim, konstatovao da član 180. stav 1. KZ BiH sadrži osnovu koja omogućava da se lica terete za učešće u udruženom zločinačkom poduhvatu i da je ovaj oblik odgovornosti postojao u međunarodnom običajnom pravu u vrijeme izvršenja krivičnih djela.²² Dok su vijeća u predmetu *Rašević i Todović* ograničila svoje zaključke samo na sistemski oblik UZP-a (tj. na drugu kategoriju), vijeće u predmetu *Kravica* je obrazložilo osnovni oblik UZP-a (tj. prvu kategoriju), u hipotetičkoj situaciji, eksplicitno se suzdržavajući od zaključka da osnovni oblik UZP-a predstavlja zakonski primjenljiv oblik krivične odgovornosti za krivična djela u nadležnosti ovog suda.

Osnove za neprihvatanje doktrine UZP-a u konkretnom slučaju

Prvostepeno vijeće nije prihvatilo primjenu teorije UZP-a zato što je tužilac predložio previše široku i previše uključivu teoriju udruženog zločinačkog poduhvata za koju ne postoji zakonska osnova. Ni međunarodna ni domaća sudska praksa niti pravna literatura ne podržava ovako široku primjenu odgovornosti po udruženom zločinačkom poduhvatu.

Tužilaštvo je tvrdilo da su optuženi krivično odgovorni za djela i propuste kao *svjesni* učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu (UZP).

Prema tvrdnjama Tužilaštva, zajednička svrha navodnog UZP-a bila je „smrt 8.000 civila, muškaraca bošnjačke nacionalnosti, koji su ubijeni u okviru oportunističkih pogubljenja po kratkom postupku, te nasilno premještanje oko 40.000 civila bošnjačke nacionalnosti iz enklave Srebrenica“.²³ Tužilac je tvrdio da su, pored optuženih,

²¹ Prvostepena presuda u predmetu *Krnojelac*, paragraf 81.

²² *Rašević i Todović*, X-KR-06/275 (Sud BiH), prvostepena presuda, od 28.02.2008. godine, *Miloš Stupar i drugi (Kravice)*, X-KR-05/24 (Sud BiH), prvostepena presuda, od 29.07.2008. godine, *Željko Mejakić*, X-KR-06/200 (Sud BiH), prvostepena presuda, od 30.05.2008. godine.

²³ Optužnica, str. 2. *Vidi takođe*, izmijenjenu optužnicu, str. 2.

pripadnici ovog UZP-a bili i pripadnici Vojske (VRS) i Policije (MUP) Republike Srpske (RS). Tužilac je dalje tvrdio da su optuženi bili pripadnici ovog UZP-a i da kao pripadnici ovog UZP-a snose individualnu odgovornost za vlastita djela i propuste, kao i za djela drugih, uključujući i ona koja predstavljaju prirodne i predvidive posljedice zajedničke svrhe ili plana i operacije.

Iz argumenata tužioca slijedi da su svi pripadnici VRS i MUP-a, od najviših oficira do običnih vojnika najnižih u hijerarhiji, koji su bili raspoređeni u području Srebrenice u vremenskom periodu na koji se odnosi optužnica, bili pripadnici jednog sveobuhvatnog kriminalnog plana, tj. zarobljavanja, zatvaranja i prisilnog premještanja bošnjačkog stanovništva iz enklave Srebrenica. Čini se da tužilac takođe sugerije da su optuženi, pošto su bili pripadnici Vojne policije i zbog činjenice da su bili raspoređeni u području Srebrenice, bili pripadnici i učestvovali u ovom zajedničkom kriminalnom planu, te da, stoga, snose individualnu odgovornost za sva krivična djela koja su izvršena prilikom pada Srebrenice.²⁴

Prvostepeno vijeće smatra da je ovo izuzetno širok standard, koji obuhvata svakoga, od najviših oficira do običnih vojnika na dnu vojne organizacije, koji su se zadesili u području Srebrenice između 11. i 18.7.1995. godine. Tvrdeći da su ove jedinice i pojedinci bili pripadnici jednog UZP-a koji je za cilj imao progon ljudi iz cijele enklave Srebrenica, tužilac je indirektno tvrdio da su oni svi odgovorni za *sva* krivična djela izvršena u skladu sa zajedničkom svrhom tog UZP-a tokom kritičnog vremenskog perioda, te da stoga snose isti stepen krivične odgovornosti.

Ukoliko bi prvostepeno vijeće prihvatilo ove tvrdnje, optuženi bi u tom slučaju postali krivično odgovorni za sva krivična djela izvršena u skladu sa zajedničkom svrhom (uključujući i ona koja su izvan okvira UZP-a ali su prirodno predvidljiva) od 11. do 18.7.1995. godine. Činjenica da tužilac ne tereti optužene za sva djela izvršena tokom tog perioda nije relevantna. Mada prvostepeno vijeće ne može donijeti osuđujuću presudu na osnovu djela za koja tužilac ne tereti optužene, prvostepeno vijeće bi nužno moralo zaključiti da su optuženi odgovorni za ta djela. Ukoliko bi utvrdilo da su optuženi bili pripadnici jednog sveobuhvatnog UZP-a sa ciljem etničkog čišćenja enklave Srebrenica, prvostepeno vijeće bi moralo zaključiti da su optuženi, kao pripadnici tog UZP-a, krivično odgovorni za sva ta krivična djela.

Prema mišljenju prvostepenog vijeća ova široka primjena i proširivanje odgovornosti po UZP-u na optužene je izuzetno problematična. Zakon jasno propisuje: kriminalna namjera i kriminalno ponašanje drugih kojima optuženi nisu u značajnoj mjeri doprinijeli jednostavno ne može predstavljati osnovu za krivicu optuženih. Teorija UZP-a ni na koji način ne mijenja ovaj osnovni princip. Oni koji su osmislili kriminalni plan i proveli ga nakon pada Srebrenice su krivično odgovorni za sva krivična djela koja su uslijedila. Obični vojnici, kao što su optuženi u ovom predmetu, su odgovorni samo za krivična djela koja su individualno izvršili. Donošenje drugačijeg zaključka značilo bi pripisivanje kolektivne odgovornosti svim vojnicima

---

²⁴ Optužnica, str. 2. *Vidi* takođe, izmijenjenu optužnicu, str. 2.

za djela koja su izvršili njihovi nadređeni što bi bilo potpuno u suprotnosti sa osnovnim principima krivičnog zakona.

Čak i kada bi prvostepeno vijeće, arguendo, zaključilo da je doktrinu UZP-a moguće primijeniti u ovom slučaju, vijeće nije uvjereneno da je tužilac dokazao postojanje UZP-a i da su optuženi bili pripadnici tog navodnog udruženog poduhvata, te da bi se stoga trebali smatrati odgovornim za krivična djela izvršena u skladu sa tim zajedničkim kriminalnim planom.

Postojanje UZP-a se ne može jednostavno pretpostaviti već mora biti dokazano van svake razumne sumnje. Tužilac mora dokazati da data krivična djela predstavljaju dio zajedničke kriminalne svrhe, te da su svi optuženi koji se terete po teoriji udruženog zločinačkog poduhvata učestvovali u tom zajedničkom kriminalnom planu. U vezi sa ovim posljednjim, prvostepeno vijeće ističe da optuženi moraju dati *značajan* doprinos provođenju zajedničkog cilja kriminalnog poduhvata da bi se smatrali odgovornim.

Takođe, prilikom analize navodne pripadnosti nekog pojedinca UZP-u neophodno je napraviti razliku između lica koja djeluju u skladu sa zajedničkom svrhom i lica koja djeluju nezavisno sa istom kriminalnom namjerom. To je stoga što zajednički cilj sam po sebi nije uvijek dovoljan da bi se odredila neka grupa pošto je moguće da različite i nezavisne grupe imaju iste ciljeve.²⁵ Više su interakcija ili saradnja između lica – njihovo zajedničko djelovanje – pored njihovog zajedničkog cilja, te koje određuju neka lica kao grupu. Nužno je pokazati da lica u okviru zločinačkog poduhvata djeluju zajedno ili u dogovoru u provođenju zajedničkog cilja ukoliko se želi da oni dijele odgovornost za krivična djela izvršena u okviru UZP-a.²⁶

Prvostepeno vijeće nalazi da tužilac nije jasno pokazao na koji način su opšti dokazi koji se odnose na navodni UZP povezani i kako upućuju na zaključak da su optuženi bili pripadnici jednog sveobuhvatnog UZP-a kojeg je tužilac identifikovao. Konkretno, tužilac nije dokazao da su optuženi imali istu navodnu kriminalnu namjeru, tj. da su optuženi izgradili veze sa ostalim pripadnicima UZP-a u ostvarivanju zajedničkog cilja, te da su se ta lica oslanjala na doprinos ostalih u postizanju kriminalnih ciljeva takve razmjere koju sami ne bi mogli postići.

Prvostepeno vijeće nalazi da su optuženi, u odnosu na djela za koja su oslobođeni, a koja se naslanjaju na UZP, postupali po vojnim naređenjima koje su dobili od svojih nadređenih, što zakonski ne povlači odgovornost po UZP-u.

Pored toga, tužilac nije dokazao, u vezi sa prisilnim premještanjem, da su optuženi posjedovali neophodnu kriminalnu namjeru da izvrše krivično djelo. Izgleda da je tužilac jednostavno pretpostavio da je postojao UZP, te da su optuženi bili dio tog UZP-a zbog svog prisustva na tom području s obzirom na obim i težinu događaja u Srebrenici u periodu na koji se optužnica odnosi. U nedostatku drugih dokaza kojima bi se indirektno pokazalo da su optuženi namjeravali da izvrše navedena krivična

---

²⁵ Tužilac protiv Momčila Krajišnika, IT-00-39-T, paragraf 884.

²⁶ Id.

djela, prvostepeno vijeće ne može zaključiti da su optuženi bili pripadnici UZP-a koji je za cilj imao izvršenje krivičnih djela.

Prvostepeno vijeće bi se željelo pozabaviti dosljednim pozivanjem tužioca na „*svjesno učešće*“ optuženih u UZP-u.²⁷ Čini se da tužilac tvrdi da *svjesno učešće* optuženih u kriminalnom planu dokazuje da su oni imali istu zajedničku svrhu kao navodni UZP i da su bili pripadnici tog UZP-a., te da su stoga optuženi, kao *svjesni* učesnici, odgovorni za sva djela prisilnog premještanja, ubijanja i maltretiranja civila bošnjačke nacionalnosti, kao saizvršiocu u okviru UZP-a.²⁸

Prvostepeno vijeće ne prihvata ovu tvrdnju. Prethodno navedeni elementi odgovornosti po UZP-u i sudska praksa jasno pokazuju da *svjesno učešće* ne predstavlja element osnovnog ili proširenog oblika UZP-a, mada ono može biti relevantan dokaz prilikom utvrđivanja krivice ili nevinosti optuženih. U cilju naglašavanja svog zaključka, prvostepeno vijeće napominje da čak ni „*svjesno izvršenje*“, koje predstavlja puno strožiju varijantu ovog standarda, ne dokazuje pripadnost optuženih UZP-u.²⁹

Prvostepeno vijeće zaključuje da sama svijest o zajedničkoj svrsi ne dokazuje pripadnost UZP-u čak ni kada pojedinac djeluje u cilju ostvarenja tog plana, te da ne povlači krivičnu odgovornost optuženih kao pripadnika navodnog UZP-a.

Nezastupanje konkretnog oblika UZP-a

Konačno, prvostepeno vijeće bi se željelo pozabaviti činjenicom da tužilac nije jasno naveo koji oblik odgovornosti po UZP-u zastupa u optužnici. Mada se u optužnici tvrdi da su optuženi bili pripadnici UZP-a i utvrđuje, uopšteno, zajednička svrha i pripadnost navodnom UZP-u, izgleda da ona nedosljedno uključuje i poziva se na zakonske elemente različitih oblika odgovornosti po UZP-u bez konkretnog navođenja oblika odgovornosti koji zastupa.

Prvostepeno vijeće napominje da ovo pitanje, tj. preciznost sa kojom u optužnici moraju biti navedeni oblici udruženog zločinačkog poduhvata, važno je ne samo za ovaj predmet o kojem se radi, već je takođe i od opšteg značaja za razvoj prakse ovog suda. Stoga je tužilac u optužnici trebao jasno naznačiti koji oblik odgovornosti po UZP-u zastupa, a ne prosto se oslanjati na svoje činjenične navode da bi to nekako demonstrirao. Između različitih oblika UZP-a jednostavno postoji prevelika suštinska razlika da bi se tužilac mogao samo oslanjati na opšte navode postojanja UZP-a.

Nadalje, u članu 227. stav 1. tačka c) ZKP BiH jasno je propisano da optužnica mora sadržavati opis krivičnog djela iz kog proizilaze zakonska obilježja krivičnog djela, predmet na kome je i sredstvo kojim je izvršeno krivično djelo, te ostale okolnosti potrebne da se krivično djelo „*što preciznije odredi*“. Obaveza tužioca da iznese

---

²⁷ Optužnica, str. 2.

²⁸ Završne riječi Tužilaštva, str. 51-53.

²⁹ Presuda žalbenog vijeća u predmetu Brđanin, paragraf 410; Predmet Kravice.

kratak pregled činjeničnog stanja mora se tumačiti u svjetlu odredbi člana 5. stav 1, člana 6. stav 1. i člana 7. stav 3. ZKP BiH, u kojima se propisuje da prilikom utvrđivanja optužbi protiv njega, optuženi ima pravo na pošteno suđenje, te konkretnije, pravo da bude obaviješten o prirodi i razlozima optužbi protiv njega, pravo na adekvatno zastupanje (branioca), te pravo da pripremi svoju odbranu.

Konačno, zakon jasno propisuje obavezu stroge definicije zajedničke svrhe prilikom korištenja pojma udruženog zločinačkog poduhvata da bi se definisala odgovornost nekog lica za krivična djela koja su fizički počinila druga lica. Potrebno je, takođe, što preciznije navesti ko su glavni počinioci djela u okviru zajedničkog cilja ili djela koja predstavljaju njegovu predvidivu posljedicu.³⁰

Ublažiti ove zakonske uslove i dopustiti prvostepenom vijeću da na svoju ruku identifikuje odgovornost po UZP-u da bi utvrdilo krivicu optuženog značilo bi postupiti u suprotnosti sa pravima optuženog, naročito u slučaju kada Tužilaštvo nije navelo kategoriju ili kategorije za koje smatra da najvjerojatnije dokazuju odgovornost optuženog. Stoga, Vijeće smatra da ovaj nedostatak predstavlja jedan od osnova za odbacivanje primjene teorije UZP-a u ovom slučaju.

Zaključak

UZP predstavlja prilično nov koncept u zakonu BiH, barem po svojoj primjeni ako ne po porijeklu. Prvostepeno vijeće naglašava da je važno taj princip koristiti na razborit i pažljiv način. UZP se ne može koristiti prosto kao čisti dodatak, odstupnica ili rezervni plan u optužnici. U slučaju kada se zastupa postojanje UZP-a, tom tvrdnjom se mora detaljno pozabaviti i ona se mora slijediti do kraja. Ako bi se UZP-u pripisivao ista manji značaj od značaja koji se pripisuje ozbiljnim navodima, time bi se učinila loša usluga ovom sudu i javnosti.

Imajući u vidu sve navedeno Sud smatra da Tužilaštvo u toku dokaznog postupka nije van svake razumne sumnje dokazalo da su optuženi počinili djelo koje im se stavlja na teret u tački 2. izmjenjene optužnice, zbog čega je optužene oslobodilo od krivične odgovornosti za to djelo.

U tački 3. optužnice Tužilaštvo je optuženim stavilo na teret da su dana 14.07.95.god. u O.Š. „Vuk Karadžić“ u Bratuncu, učestvovali u obezbjeđenju škole sa namjerom da spriječe bijeg nezakonito pritvorenih civila Bošnjaka muškaraca, stražareći van i oko zgrade, kada su NN pripadnici MUP-a RS pucali iz pištolja i ubili pet neidentifikovanih pritvorenih civila Bošnjaka muškaraca koji su pokušali pobjeći iz školske zgrade. Ovaj događaj je u svom svjedočenju opisao svjedok PW-1, koji je naveo da je kritičnog dana oko 07,00 sati ujutro došao pred Osnovnu školu „Vuk Karadžić“ u Bratuncu gdje je vidio civilnu i vojnu policiju da su tu bili prisutni, kao i četvoricu optuženih da su stajali na mjestu ispred škole gdje je bio parkiran pintzgauer. Isti svjedok je naveo da je odmah potom otišao iza škole gdje je trafo stanica i tamo je bio sve dok nisu izveli posljednjeg Bošnjak a iz škole. Bio je na toj poziciji svo

---

³⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Krnojelac*, paragraf 116.

vrijeme i vidio je sa strane škole da ljudi iskaču kroz prozor. Svjedok PW-1 je naveo da je tom prilikom vidio četvoricu ili petoricu Bošnjak a kako pokušavaju pobjeći, na način što su jedan po jedan iskakali kroz prozor škole. Bošnjaci koji su pokušavali da iskoče bili su iz Srebrenice. Vidio je tri do četiri civilna policajca koji su pucali iz pištolja, čim se ljudi okače na prozor, bez upozorenja da se vrate nazad. Pri tom su meci pogađali njihova tijela i oni su padali na asfalt, gdje su i ostali, nisu se micali. Prilikom davanja svog iskaza svjedok PW-1 je obilježio na fotografiji prikaza škole prozor broj 14, na prvom spratu, sa kojeg su iskakali zatvoreni Bošnjaci. U svom iskazu svjedok PW-1 nije tačno precizirao vrijeme tokom dana kada se ovaj događaj desio. Naime svjedok PW-1 je u svom svjedočenju istakao da je pred školu došao ujutro, a ubrzo potom otišao iza škole, na strani gdje se nalazila trafo-stanica, te da je tamo bio sve do 13,00 ili 14,00 sati popodne. Na toj poziciji, svjedok PW-1 je tvrdio da je bio sve vrijeme i da je odatle vidio kako sa strane škole ljudi iskaču kroz prozor, držeći se za limeni dio na prozoru, a da su pripadnici civilne policije pucali na njih i lišili ih života. Svjedok PW-1, izjašnjavajući se o ovom događaju u istrazi, prilikom saslušanja u Tužilaštvu BiH, dana 16.10.2006.godine, izjavio je da su tom prilikom on i vojni policajac Babić bili iza škole, a ne zna šta se dešavalo ispred škole, niti zna koliko je osoba tada bilo ispred škole „pošto ono znaš škola pa ovako ima ne znam ni ja, neki kao hodnik, šta je bilo, mi smo s ove strane, vjerovatno je bilo i s druge strane, ovamo je ulaz i tako.“ Svjedok Mile Babić je u svom iskazu naveo da se tačno ne sjeća koji je bio dan kada je vidio oko 5-6 muškaraca da iskaču sa trećeg sprata, kroz prozor škole i padaju dole. Nekoliko minuta prije iskakanja ovih lica u školi su se čuli pucnji. Isti svjedok ističe da je napravio krug oko škole i vidio muškarce kako iskaču sa druge strane, iza škole. Ljudi koji su iskočili pali su na školske klupe i stolove. Ko god je iskočio na mjestu je ostao mrtav. Na istim je vidio povrede, imali su slomljene ruke, razbijene glave, rasporen stomak od pada na metalne nogare. Ukupno je vidio 15-20 mrtvih ljudi na tlu, pa pretpostavlja da su i ostala lica prethodno iskočili kroz prozore škole. Na tom mjestu su ostali do sutra, dok nisu stigli iz komunalnog preduzeća da ih pokupe. Svjedok Babić je naveo da se ne sjeća s kim je tada bio i da li je bio bilo sa kim. Na toj strani školske zgrade bilo je još par pripadnika VRS koji su hodali oko škole. Prema tome, osim činjenice da je u Osnovnoj školi „Vuk Karadžić“ u Bratuncu došlo do iskakanja muškaraca Bošnjaka sa prozora škole i pogibije istih, činjenice koje je iznio svjedok PW-1 u vezi pucanja iz pištolja i ubijanja ovih lica od strane neidentifikovanih pripadnika MUP-a RS nisu potvrđene od strane svjedoka Babić Mileta. U odnosu na prisustvo i ulogu optuženih u navedenom događaju, iz iskaza svjedoka PW-1 se vidi da je isti ujutro kada je došao pred školu, vidio više vojnih policajaca Bratunačke brigade pred školom, a od svih vojnih policajaca samo je optužene imenovao, ističući da su bili pored pinzgauera ispred škole. U toku dokaznog postupka niko od ostalih saslušanih svjedoka nije naveo da su četvorica optuženih kritičnog jutra stajali pored pinzgauera koji se nalazio parkiran ispred škole. Drugi vojni policajci koji su u svojim iskazima potvrdili da su se ujutro, dana 14.07.95.god, nalazili pred školom u Bratuncu, kada je počelo odvođenje Bošnjaka iz ove škole, nisu potvrdili ni navode svjedoka PW-1 o ubistvu pomenutih Bošnjaka od strane neidentifikovanih pripadnika MUP-a RS. Sud primjećuje, uvidom u fotografije škole i njene bliže okoline, koje su kao dokaz uvedene u spis, da se prozor kojeg je pokazao svjedok PW-1 nalazi sa strane škole, na desnom krilu, gledajući u pravcu ulaznih vrata

iste, dok se trafo-stanica, na koju stranu je svjedok otišao, i sa koje pozicije je kako je naveo posmatrao predmetni događaj, nalazi sa lijeve strane škole, što znači na potpuno suprotnoj strani. Iz provedenih dokaza, a naročito na osnovu saglasnih iskaza više svjedoka koji su opisali i na fotografijama obilježili položaj pinzgauera, Sud je utvrdio da je pinzgauer bio ispred škole, sa desna strane, gledajući od ulaznih vrata. Imajući u vidu sve navedeno Sud, nije mogao, na osnovu iskaza svjedoka PW-1 van svake razumne sumnje utvrditi da se predmetni događaj desio na način kako to stoji u optužnici, niti je mogao utvrditi da su optuženi u inkriminisanoj periodu obezbjeđivali školu, odnosno da su tom prilikom stražarili van i oko zgrade, niti je mogao ustanoviti da su predmetni događaj optuženi vidjeli, odnosno da su istom prisustvovali.

U ovom slučaju, Tužilaštvo optuženim stavlja na teret da su odgovorni za navedeni događaj po osnovu udruženog zločinačkog poduhvata, za djela koja su počinili pripadnici drugih jedinica, tako što su imali istu namjeru kao i neidentifikovani pripadnici MUP-a RS da ubiju Bošnjake koji bi pokušali pobjeći iz škole. Pri tome Tužilaštvo nije ničim dokazalo da su optuženi bili u bilo kakvom dogovoru sa 3-4 pripadnika civilne policije koji su pucali u Bošnjake u momentu kada su isti pokušali da pobjegnu iz škole. U konkretnom slučaju Tužilaštvo ničim nije dokazalo da su optuženi kao pripadnici Vojne policije Bratunačke brigade imali zadatak da ubiju zarobljene Bošnjake pri eventualnom pokušaju bjekstva. Takvo naređenje nije naveo ni jedan od saslušanih svjedoka koji su bili pripadnici Vojne policije. Kakva naređenja su imali drugi pripadnici srpskih snaga koji su obezbjeđivali unutrašnjost škole kao i prostor oko škole Tužilaštvo takođe nije dokazivalo, niti je dokazalo uzajamnu povezanost raznih jedinica u zadacima obezbjeđivanja škole i prostora oko škole. Činjenica da su optuženi bili pripadnici vojne policije i da su obezbjeđivali školu, po mišljenju suda ne znači da su samim tim imali nadređeni ili poseban položaj u odnosu na pripadnike civilne policije, kao i u odnosu na druge pripadnike različitih jedinica vojske Republike Srpske, koji su takođe u isto vrijeme obezbjeđivali privremene pritvorske prostorije u kojima su bili smješteni muškarci bošnjačke nacionalnosti. Imajući u vidu sve što je u obrazloženju ove presude pod tačkom 2. rečeno o UZP, kao i činjenicu da Tužilaštvo provedenim dokazom nije van svake razumne sumnje dokazalo da se događaj desio i da su optuženi bilo kojom radnjom učestvovali u konkretnom događaju, pa čak da su isti bili prisutni kad se događaj desio, Sud je optužene oslobodio od optužbe za djelo navedeno u tački 3. optužnice.

U tački 4. optužnice Tužilaštvo svim optuženim stavlja na teret da su dana 14.07.1995.godine, u osnovnoj školi Vuk Karadžić u Bratuncu, učestvovali u obezbjeđenju škole sa namjerom da spriječe bijeg nezakonito pritvorenih civila, Bošnjaka muškaraca, tako što su stražarili van i oko zgrade škole, kojom prilikom su neidentifikovani pripadnici VRS pucali iz automatskog oružja i ubili jednog neidentifikovanog pritvorenog civila, muškarca bošnjačke nacionalnosti, koji je pokušao pobjeći iz pritvora u zgradi škole. Ovaj događaj u svom svjedočenju jedini je opisao svjedok Milovan Đokić. Na glavnom pretresu svjedok je izjavio da se ne sjeća tačno vremena kad se događaj desio, da li prije ili posle pucanja iz brovinga, ali je vidio kako je u jednom momentu jedan od zarobljenika, muškaraca bošnjačke

nacionalnosti, koji je bio smješten u Osnovnoj školi „Vuk Karadžić“ otvorio prozor i skočio sa trećeg sprata škole, da je pao i razbio se, a prilikom pokušaja da ustane prišao mu je neki civil i ubio ga. Svjedok Milovan Đokić je o ovom događaju svjedočio i u istrazi, pa je tako prilikom saslušanja od strane istražitelja Državne agencije za istrage i zaštitu od 26.09.2006.godine izjavio da je u periodu nakon pucanja iz brovinga vidio da se jedan od zarobljenika u školi popeo na prozor i sa drugog sprata škole skočio na travnatu površinu, a zatim ustao i počeo da bježi. Tom prilikom je jedan od vojnika u maskirnoj uniformi, koga ne poznaje, pucao u to lice koje je bježalo i usmrtio ga, misli rafalnim pucnjem. Nakon što je ovo lice ubijeno istom nije prilazio. Ovo je mogao vidjeti Mladen (Blagojević), Krezo (Stanković Sreten), a moguće i svjedok PW-3. Prilikom predočavanja svjedoku, od strane Tužilaštva, ranije izjave date u SIPA-i svjedok Milovan Đokić je potvrdio kao tačnu prethodno datu izjavu, ostajući i dalje kod mogućnost da je predmetno ubistvo izvršio civil. Isti svjedok je brojne razlike date na pretresu u odnosu na ranije iskaze objašnjavao time što se u SIPA-i prepao pošto su mu prijetili zatvorom, da se isprepadao i nije znao šta više da priča, a da je u Tužilaštvu nešto morao reći samo da ga puste, pa je ranije izjave potvrdio da ne ispadne da mijenja iskaz. Svjedok PW-3 u svom iskazu nije naveo da je bio prisutan predmetnom događaju, tako da isti nije potvrdio navode svjedoka Đokića o njegovom mogućem prisustvu istom, dok lice Stanković Sreten (zv.Krezo) nije od strane optužbe predložen za svjedoka na ovu okolnost. Iz iskaza svjedoka Đokića proizilazi da ovaj događaj mogao od optuženih jedino da vidi Blagojević Mladen. Takođe isti svjedok je tvrdio da je tom prilikom u blizini mjesta događaja bilo više lica i to kako pripadnika vojske VRS tako i naoružanih civila. Međutim na ovu okolnost Tužilaštvo osim svjedoka Milovana Đokića nije saslušalo više ni jednog drugog svjedoka, niti je bilo drugih materijalnih dokaza koji bi upućivali da se predmetni događaj zaista desio na način kako je to opisao svjedok Đokić. Sud takođe zapaža da je svjedok Milovan Đokić na glavnom pretresu izjavio kako je to veče bio pod uticajem alkohola i da voli popiti, da je po dolasku ispred škole pio rakiju, te zaspao na stepenicama kod kafića Hogar. Tužilaštvo je ostalo kod optužbe da je djelo ubistva pritvorenog muškarca bošnjačke nacionalnosti koji je iskočio kroz prozor izvršio nepoznati pripadnik VRS, premda ja na glavnom pretresu svjedok Đokić taj svoj iskaz doveo u sumnju tvrdeći da je to mogao biti i civil. U predmetnom slučaju Tužilaštvo svim optuženima stavlja na teret da su odgovorni za radnje koje je počinio drugi pripadnik VRS, što znači da im se stavlja na teret odgovornost po osnovu udruženog zločinačkog poduhvata. Tužilac ni u ovoj tački optužbe nije naveo po kojem obliku UZP se optuženi terete, niti je u postupku dokazao vezu između NN lica koji je preduzeo radnju izvršenja djela ubistva i optuženih. Radnje koje se po optužnici stavljaju na teret optuženim su učestvovanje u obezbjeđenju škole u namjeri da spriječe bijeg. U konkretnom slučaju nije sporno da su kritične večeri gotovo svi pripadnici Vojne policije Bratunačke brigade vršili obezbjeđenje prostora oko škole, međutim Tužilaštvo u vezi sa predmetnom tačkom optužnice nije van svake razumne sumnje dokazalo da se predmetni događaj zaista desio, te da su tom događaju prisutvovali svi optuženi, niti je dokazalo vezu između preuzetih radnji optuženih sa eventualnim izvršenjem predmetnog krivičnog djela. Imajući u vidu da je svjedok Milovan Đokić jedini svjedok koji je svjedočio o ovom događaju, da je svoj iskaz u toku postupka mijenjao, da je od optuženih jedino naveo

Blagojević Mladena da je mogao ovaj događaj vidjeti, da su tom prilikom prema njegovom iskazu bili prisutni i drugi pripadnici VRS kao i civili, te da isti iskaz nije potvrđen ostalim provedenim dokazima, sud nije mogao van svake razumne sumnje, samo na osnovu iskaza ovog svjedoka, utvrditi krivičnu odgovornost optuženih. Ovo takođe i iz razloga što po mišljenju Suda Tužilaštvo nije ni po ovoj tački optužnice dokazalo odgovornost optuženih isključivo po osnovu UZP, iz kojih svih navedenih razloga je Sud optužene oslobodilo od optužbe za predmetno djelo.

U tački 5. optužnice optuženi se terete da su dana 14.07.1995.god. obezbjeđivali prostor oko O.Š. „Vuk Karadžić“ u Bratuncu u vrijeme kada su muškarci bošnjačke nacionalnosti bili prisiljeni od strane VRS i MUP-a da napuste zgradu škole, znajući da će ovi civili biti prevezeni do drugih prostorija koje su služile kao pritvor, u i oko opštine Zvornik, tj. van srebreničke enklave, a da su zatim obezbjeđivali pratnju za prevoz, te iskrcali navedena lica na mjestu predviđenom za pritvor, čime su učestvovali u prisilnom premeštanju pritvorenika. U ovoj tački optužnice Tužilaštvo posebno izdvaja optuženog Živanović Zorana, ali bez navođenja konkretnih radnji koje mu se stavljaju na teret, navodeći da je Živanović Zoran čekajući prevoz znao da će civili bošnjačke nacionalnosti biti prevezeni do drugih prostorija koje su služile kao privremeni pritvor. U činjeničnom opisu ove tačke optužnice stoji da su optuženi u to vrijeme obezbjeđivali prostor oko škole, a da su mjere prisile da pritvoreni Bošnjaci napuste školu vršili pripadnici VRS i MUP-a. U toku dokaznog postupka Tužilaštvo je izvelo više dokaza u cilju dokazivanja činjenice da su vojni policajci išli kao pratnja autobusima koji su prevozili zarobljenike bošnjačke nacionalnosti iz Bratunca za Zvornik. U tom smislu svjedok PW-4 je izjavio da je on lično kao i drugi vojnici Bratunačke brigade, vojni policajci, i druga uniformisana lica, išli kao obezbjeđenje u ovim autobusima. Svjedok Slobodan Mijatović je naveo da je po jedan vojni policajac trebao ići sa svakim vozilom kao pratnja, te da je i on bio lično angažovan na tom zadatku. Činjenicu da su bili u pratnji autobusa potvrdili su i svjedoci Mile Janjić kao i svjedok Milovan Đokić koji je u svom iskazu naveo da je ušao kao obezbjeđenje u autobus parkiran ispred škole Vuk Karadžić u Bratuncu. Svjedok Milan Gvozdrenović je izjavio da je vidio vojne policajce iz svoje Brigade kako se kao obezbjeđenje voze autobusima koji su napuštali Bratunac. Na osnovu izjava navedenih svjedoka koje su gotovo identične, te koje Sud u ovom djelu prihvata kao istinite i pouzdane, Sud je utvrdio da je dana 14.07.1995.godine u Bratuncu, više pripadnika vojne policije Bratunačke brigade bilo uključeno u obezbjeđenje pratnje vozila koja su se kretala iz Bratunca u pravcu Zvornika. Svjedok PW-1 je u svom svjedočenju naveo da je tom prilikom takođe bio u pratnji autobusa koji su sa zarobljenim bošnjacima iz Bratunca došli do mjesta Orahovac u opštini Zvornik. Ovaj svjedok je tvrdio da se do Orahovca dovezao sa Pinzgauerom koji se kretao iza zadnjeg autobusa, te da je sa njim bilo više vojnih policajaca. U iskazu koji je dao istražiteljima SIPA-e od 12.09.2006.godine, svjedok PW-1 je izjavio da se ne može sjetiti koji su to policajci bili s njim u pinzgaueru. To je isto potvrdio i prilikom saslušanja pred SIPA-om od 18.09.2006.godine, s tim da je dodao da je transporterom koji se kretao ispred kolone upravljao Mirko Janković, a da su sa njim trebali da budu svjedok PW-3, Petrović Mile, svjedok PW-4 i drugi. Na glavnom pretresu održanom dana 19.09.2007.godine svjedok PW-1 je rekao da je kritičnog dana krenuo sa pinzgauerom u pratnju autobusa

te da su sa njim tom prilikom bili i svi optuženi. Međutim, prilikom unakrsnog ispitivanja od strane odbrane svjedok PW-1 je promjenio ovu svoju izjavu, istakavši da nije siguran da li je tada Zoran Živanović bio sa njim u pinzgaueru, da ne zna ni za Zarić Željka, niti zna za ostalu dvojicu optuženih, da bi potom izjavio da ne zna ni druge koji su bili u pintzgaueru, osim da je bilo vojnika i policajaca. Na osnovu ovakvih navoda svjedoka PW-1 Sud nije mogao sa sigurnošću da utvrdi da su optuženi kritičnog dana obezbjeđivali pratnju za prevoz zarobljenih Bošnjaka od mjesta Bratunaca do Orahovca. Ovo i iz razloga što navode svjedoka PW-1 nije potvrdio ni jedan drugi saslušani svjedok. Svjedok Mile Janjić je izjavio da je kritičnog dana sa pinzgauerom išao u Ročeviče i da je sa njim bio Mladen Blagojević i Željko Zarić, svjedok PW-3 je u svom iskazu naveo da je tog dana bio u mjestu Ročeviči zajedno sa Blagojević Mladenom, te se sa istim i vratio u Bratunac, a svjedok PW-4 je izjavio da je istog dana bio u obezbjeđenju autobusa koji je došao u Ročeviče, te misli da je tu bio i opt. Zarić Željko.

Ni jedan od saslušanih svjedoka nije naveo da su u pratnji autobusa kao obezbjeđenje išli optuženi Božić Zdravko i Živanović Zoran. Odbrana Božić Zdravka je u toku postupka ukazivala da je isti dana 14.07.1995. godine bio dežurni policajac, koji je ostao u zgradi vojne policije u Bratuncu, tako da nije tog dana imao druge zadatke. U tom smislu odbrana je u spis suda uložila Dnevnik dežurnog vojne policije za juli mjesec 1995.godine, iz kojeg se vidi da je po dnevnom izvještaju za dan 14/15.07.1995.godine dužurni policajac bio Božić Zdravko, koji je stavio i svoj potpis na kraju dnevnog izvještaja. U toku postupka, na osnovu iskaza svjedoka vojnih policajaca je utvrđeno da je dežura trajala 24 sata i da je to bio period od 07:00 sati ujutro do 07:00 sljedećeg dana. Tužilaštvo je u odnosu na predmetni dnevnik osporavalo tačnost podataka upisanih u isti, navodeći da je evidentno da se dnevni izvještaj nije vodio za svaki dan, da je zbog toga nejasno kojeg je tačno dana optuženi Božić dežurao, da u dnevnim izvještajima ima nelogičnih ispravki, te da isti izvještaji sadrže podatke o zaduženjima vojnih policajaca za koje se u nekim slučajevima ustanovilo da nisu tačni. Uvidom u Dnevnik dežurnog V.P. za juli mjesec 1995. godine proizilazi da je dana 14/15 07.95.god. optuženi Božić bio dežurni, te da se na kraju dnevnog izvještaja potpisao. Za taj dan je u dnevnom izvještaju navedeno da je vojna policija bila angažovana na sprovođenju muslimanskih izbjeglica, a nabrojana su sedmorica vojnih policajaca, među kojima Babić Mile, Popović Nikola i svjedok PW-2, da su tada bili dežurni na prijavnici. Međutim, tokom postupka većina lica koja su navedena da su tog dana dežurali na prijavnici nisu potvrdili tačnost ovog izvještaja. Svjedok Mile Babić je naveo da je kritičnog dana bio ispred osnovne škole u Bratuncu, a da je po odlasku pritvorenih Bošnjaka otišao kući. Svjedok Popović Nikola je izjavio da je tog dana transporterom otišao u Orahovcu, dok je svjedok PW-2 naveo da je tog dana otišao do komande da bi se potom vratio kući. Sud takođe primjećuje da niko od saslušanih svjedoka vojnih policajaca nije u svom iskazu naveo da je optuženi Božić Zdravko kritičnog dana bio u komandi vojne policije kao dežurni. Na osnovu navedenog sud nije mogao dnevni izvještaj za dan 14/15.07.95.god. u Dnevniku dežurnog V.P. da prihvati kao potpuno pouzdan.

U odnosu na prisustvo vojnih policajaca Bratunačke brigade u mjesatu Orahovac u kritično vrijeme svjedoci Janković Mirko i Petrović Mile su potvrdili da su kritične prilike bili u transporteru UN koji je predvodio kolonu i da su sa istim došli u mjesto Orahovac. Isti su istakli da u Orahovcu nisu primjetili druge pripadnike vojne policije Bratunačke brigade, a to isto je potvrdio i svjedok Popović Nikola koji je takođe sa Janković Mirkom bio u istom transporteru. Tvdnja svjedoka PW-1 da je svu četvoricu optuženih, istog dana vidio u Orahovcu nije potvrđena iskazom ni jednog drugog svedoka. Tužilaštvo, u činjeničnom opisu djela nije navelo za svakog optuženog na koji su način obezbjeđivali pratnju za prevoz Bošnjaka, kojim prevoznim sredstvom su vršili to obezbjeđenje, niti se određeno navodi koje je mjesto bilo predviđeno za privremeni pritvor. U optužnici se uopšteno navodi da su optuženi obezbjeđivali pratnju za prevoz, te iskricali lica na mjestu predviđenom za pritvor. Naziv mjesta koje je predviđeno za pritvor, gdje se to mjesto nalazi, u optužnici se nigdje ne spominje. Sud primjećuje da je Tužilaštvo u ostalim tačkama optužnice stavilo optuženim na teret djela koja su počinili u mjestu Orahovcu, i to istog dana kada je vršen prevoz pritvorenika iz Bratunca, međutim i pored te činjenice Tužilaštvo nije optuženim u ovoj tački optužnice precizno odredilo mjesto za koje su trebali znati da je predviđeno za pritvor.

Vijeće smatra da optužba u toku postupka nije dokazala ni svijest optuženih da se premještanje vrši do mjesta određenog za pritvor, odnosno znanje optuženih o cilju i odredištu transporta. Većina saslušanih svjedoka je navela da su lično učestvovali u obezbjeđivanju prevoza pritvorenih Bošnjaka iz Bratunca, s tim što ni jedan od saslušanih svjedoka nije rekao da je znao krajnju destinaciju, kao i dalju sudbinu pritvorenika. Sam svjedok PW-1 je rekao da su im rekli da sjednu i idu za njima, te da je on mislio da će Bošnjake voditi na njihovu teritoriju. Svjedok Nikola Popović je izjavio da je sa komandrom Mirkom Jankovićem kritične prilike transporterom UN išao u Orahovac, te da nije znao kuda ide i zašto. Po dolasku u Orahovac vidio je da se pred školom nalazila vojska koja se rasporedila u dvije linije tako da su Bošnjaci između tih vojnika prolazili do škole kroz tako formiran prolaz. Svjedok Mijatović Slobodan je istakao da mu je Momir Nikolić rekao da se vrši prevoz ljudi i da vozila odlaze, s tim da ne zna ko je davao naredjenja vozačima gdje da voze, svjedok Milovan Đokić je naveo da u vrijeme kad je pratio ljude u autobusima nije imao nikakve informacije šta će im se desiti, svjedok Mile Babić je istakao da mu je kritičnog dana neki tuđi komandir naredio da uđe u autobus ali je on to odbio, svjedok PW-3 je rekao da nije znao zašto se muškarci bošnjačke nacionalnosti odvođe, te da kao vojna policija nisu imali nikakav poseban zadatak, osim da idu u pratnji autobusa, svjedok PW-4 je izjavio da nije znao zašto je išao u obezbjeđenje autobusa, da je takvu naredbu dobio od Mirka Jankovića ali da nije imao nikakvu dalju instrukciju. Isti svjedok je naveo da taj dan kad su krenuli u pratnju autobusa nije znao šta će se desiti sa tim civilima i da je mislio da će biti razmjenjeni. Takođe je naveo da je iz Bratunca krenulo oko 20 autobusa u koloni, ali da su se u putu razdvojili tako da je u Ročeviče došlo oko 10 autobusa. Tužilaštvo je u predmetnoj tački optužnice optužene optužilo za krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka d) KZ BiH, tj. za deportaciju ili prisilno preseljenje stanovništva. U stavu 2. istog člana, pod tačkom d). pojam deportacija ili prisilno preseljenje stanovništva jeste prisilno iseljenje osoba s

teritorije na kojoj su zakonito prisutni protjerivanjem ili drugim mjerama prisile, bez osnova dopuštenih po međunarodnom pravu.

U konkretnom slučaju je nesporno, a što proizilazi iz saglasnih iskaza svih gore navedenih svjedoka, da se radilo o daljem transportu pritvorenika bošnjačke nacionalnosti koji su prije pritvaranja boravili na području srebreničke enklave, i koji su bili dovedeni u Bratunac, od kojih je veći broj bio pritvoren u Osnovnoj školi „Vuk Karadžić“ u Bratuncu, a pojedini u autobusima i kamionima. Pošto je nesporna činjenica da mjesto Bratunac ne pripada srebreničkoj enklavi, to znači da su ova lica, u inkriminisanoj periodu, tj. dana 14.07.1995.godine, već bila pritvorena na području drugog mjesta u odnosu na mjesto gdje su prethodno legalno boravili. U optužnici se optuženim ne stavlja na teret preseljenje stanovništva već prisilno premještanje pritvorenika. Vještak odbrane dr. Radovan Radinović je u svom nalazu naveo da se sa stanovišta vojne struke licima koji su stavljeni u status zarobljenika, sprječava svaka sloboda kretanja i svako njihovo kretanje, a premještanje iz jednog mjesta u drugo je u nadležnosti onog ko to premještanje vrši i to nije a priori nezakonita vojno-bezbjednosna radnja. Odredbe Zakona o vojnoj disciplini i Zakona o službi u vojsci i principima komandovanja obavezuju pripadnike vojske da bezuslovno izvršavaju naređenja pretpostavljenih ako to izvršenje ne predstavlja krivično djelo. U konkretnom slučaju je nesporno da su optuženi bili obični vojni policajci, a da su pripadnici vojne policije dobili naređenje od strane pretpostavljenih starješina da vrše pratnju prevoza i obezbjeđenje autobusa u kojima su bili zarobljeni Bošnjaci. Činjenica da Tužilaštvo optuženim stavlja na teret prisilno premještanje pritvorenika iz jednog mjesta u drugo, a ne prisilno preseljenje stanovništva iz njihovog mjesta življenja na neko drugo mjesto, ukazuje da se u konkretnom slučaju nisu stekli bitni elementi za postojanje ovog krivičnog djela. Po mišljenju Suda, situacija kada se pritvorena lica već nalaze u drugom mjestu u odnosu na područje gdje su prethodno zakonito boravila te kada se ista lica potom dalje prevoze na neka druga mjesta, na može se smatrati kao prisilno preseljenjem stanovništva, na način kako to zakon definiše.

Imajući u vidu sve navedeno po ovoj tački optužnice, a posebno nedostatak pouzdanih dokaza da su optuženi bili u obezbjeđenju pratnje vozila sa pritvorenim Bošnjacima, te da su znali da će isti biti prevezeni do drugih pritvorskih prostorija, kao i da u konkretnom slučaju same radnje obezbjeđenja ovog prevoza od strane vojnih policajaca, ne sadrže bitne elemente bića krivičnog djela iz člana 172. stav 1. tačka d) KZ BiH, niti bilo kojeg drugog krivičnog djela ratnih zločina, Sud je odlučio da optužene za isto djelo oslobodi od optužbe.

Tužilaštvo je u tački 6. optužnice optuženim stavilo na teret da su dana 14.07.1995.godine, u školi Grbavci, u Orahovcu, nakon što su obezbjeđivali pratnju za prevoz pritvorenika Bošnjaka iz Bratunca, stražarili, vršili kontrolu i obezbjeđivali školsku salu za fiskulturu i kompleks školskog igrališta gdje se nalazilo između 1.000 i 2.500 nenaoružanih civila, muškaraca bošnjačke nacionalnosti, koji su tu dovezeni iz Bratunca, čime su spriječili slobodu kretanja navedenih lica i iste lišili slobode. Iz činjeničnog opisa ove tačke optužnice proizilazi da su optuženi kritičnog dana

obezbjedili pratnju za prevoz Bošnjaka iz Bratunca u Orahovac, s tim da se u predhodnoj tački optužnice kojom se optuženim stavlja na teret prisilno preseljenje pritvorenika, nigdje ne navodi da su optuženi to obezbeđenje vršili do mjesta Orahovac. U odnosu na okolnosti dolaska optuženih u Orahovac, vijeće je prilikom obrazlaganja tačke 5. optužnice već navelo da se iz iskaza svjedoka PW-1 nije moglo van svake razumne sumnje utvrditi da su optuženi bili u pratnji ovog konvoja do mjesta Orahovac, pošto to nije potvrdio ni jedan od ostalih saslušanih svjedoka, a i sam svjedok PW-1 je dao nedovoljno pouzdan iskaz u odnosu na ovu činjenicu, budući da je više puta mjenjao svoje iskaze vezano za lica koja su sa njim došla u Orahovac, tvrdeći u jednom momentu da su među tim licima bili i svi optuženi, da bi prije toga u istazi kao i na kraju svog izlaganja na glavnom pretresu, izjavio da se ne sjeća ko je sve sa njim došao pinzgauerom u Orahovac. Ostali svjedoci koji su u svojim svedočenjima naveli da su kritičnog dana bili u Orahovcu, a to su Popović Nikola, Janković Mirko i Petrović Mile, saglasno su izjavili da u Orahovcu nisu vidjeli druge pripadnike vojne policije iz njihove brigade, pa samim tim ni optužene. Sa druge strane, ni jedan od ostalih provedenih dokaza ne ukazuje da su pripadnici vojne policije Bratunačke brigade, među kojima su i optuženi dobili zadatak da po dolasku u Orahovac stražare, vrše kontrolu i obezbjeđuju školsku salu. Svjedok Mevludin Orić je u svom iskazu naveo da se nalazio u konvoju autobusa koji su prevozili zarobljene Bošnjake iz Bratunca, na čelu kojeg konvoja se nalazio UN-ov transporter, te da su po dolasku u Orahovac natjerani da prođu između dva reda vojnika koji su formirali špalir do fiskulturne sale škole. Pomenuti svjedok je takođe izjavio da je vidio da su pri polasku kolone vozila iz Bratunca iz autobusa izašli vojni policajci i da su ih zamjenili vojnici. Ovo je u svom svjedočenju potvrdio i svjedok Nikola Popović koji je istakao da se u Orahovcu pred školom nalazila vojska koja se rasporedila u dvije linije tako da su Bošnjaci između tih vojnika prolazili do škole kroz tako formiran prolaz. Činjenica da je u Orahovcu vojska uvela Bošnjake u školu i fiskulturnu salu, a ne pripadnici vojne policije Bratunačke brigade prizilazi i iz iskaza svjedoka Mileta Petrovića koji je u svom iskazu tvrdio da su u Orahovcu naoružani vojnici VRS-a govorili zarobljenim Bošnjacima da izlaze iz autobusa i kamiona prekrivenih ceradom, te da su vojnici formirali špalir od dva reda kroz koji su trčeći prolazili Bošnjaci do ulaza u školu.

Na pitanje tužioca koje su bile dužnosti vojnih policajaca prema Srebreničanima, ispred škole u Orahovcu, svjedok PW-1 je odgovorio da im nije rečeno šta treba da rade, da su jednostavno bili u pratnji. Isti svjedok je takođe na pitanje tužioca odgovorio da im nikada nisu date instrukcije na koji način se trebaju odnositi i postupati sa zatočenicima. Ni jedan materijalni dokaz, takođe ne upućuje na činjenicu da su optuženi kritičnog dana pred školom u Orahovcu stražarili, kako to Tužilaštvo u činjeničnom opisu ove tačke optužnice navodi, čime su spriječili slobodu kretanja navedenih lica i iste lišili slobode. Na ovom mjestu Sud želi da konstatuje da je optuženim po istoj optužnici u tački 1. takođe stavljeno na teret da su u Bratuncu istim radnjama i istim licima bošnjačke nacionalnosti spriječavali slobodu kretanja te ih lišili slobode, što znači da se optuženi po drugi put terete za isto djelo prema istim licima, samo što je ovaj put mjesto izvršenja Orahovac.

Budući da se iz samog činjeničnog opisa optužnice vidi da se radi o licima bošnjačke nacionalnosti koji su u Orahovac dovedeni iz pritvorskih prostorija i mjesta u Bratuncu kao pritvorenici, nije sporno da su ta lica već ranije bila zatvorena i lišena slobode, odnosno da se čin lišavanja slobode ovih lica, koji podrazumjeva i ograničavanje kretanja, nije dogodio u mjestu Orahovcu, već ranije u mjestima odakle su ova lica dovedena u Bratunac.

Sud smatra da Tužilaštvo u toku postupka nije dokazalo van svake razumne sumnje da su optuženi počinili krivično djelo koje im se u ovoj tački stavlja na teret, pošto iskaz svjedoka PW-1 nije potvrđen iskazima dugih svjedoka, niti ostalim materijalnim dokazima, niti je u tolikoj mjeri pouzdan da bi Sud samo na osnovu iskaza ovog svjedoka mogao utvrditi krivičnu odgovornost optuženih za djelo koje im se stavlja na teret. Takođe, Sud smatra da se u konkretnom slučaju nisu stekli ni bitni elementi bića krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172.stav 1. tačka e), pošto se zatvaranje i oduzimanje slobode ovim licima bošnjačke nacionalnosti dogodilo u drugom mjestu i u drugo vrijeme u odnosu na vrijeme i mjesto koje se u ovoj tački optužnice navodi, tako da optuženi radnjama koje im se ovom tačkom optužnice stavljaju na teret, nisu mogli predmetno krivično djelo izvršiti. Imajući u vidu sve navedene razloge sud je odlučio da optužene oslobodi od optužbe za navedeno djelo.

U tački 7. optužnice Tužilaštvo optužene tereti da su dana 14.07.1995.god. u školi Grbavci u Orahovcu, učestvovali u maltretiranju, premlaćivanju, okrutnom postupanju i radnjama koje izazivaju strah koje su počinili drugi pripadnici VRS i MUP-a koji su pritvorili 1.000 do 2.500 nenaoružanih civila, muškaraca bošnjačke nacionalnosti u školi i bližoj okolini. Ova tačka optužnice u činjeničnom smislu veoma je slična tački 2. optužnice, a razlika je jedino u mjestu izvršenja djela. Optuženima se i po ovoj tački stavlja na teret da su odgovorni za djela koja su počinili drugi, a u kojima su oni učestvovali. Kao prvo, Vijeće i na ovom mjestu ukazuje, na već obrazložen stav suda, da Tužilaštvo nije van svake razumne sumnje dokazalo da su optuženi kritičnog dana bili u Orahovcu. Bez jasnog i konkretnog dokaza o toj činjenici, gotovo da je suviše dalje obrazlagati razloge zbog kojih Sud nije mogao utvrditi krivičnu odgovornost optuženih za djelo koje im se ovom tačkom optužnice stavlja na teret, pošto samim tim nisu dokazane ni radnje za koje se terete da su počinili u tom mjestu. Po svim tačkama optužbe, koje se odnose na mjesto Orahovac, tužilac svoje tvrdnje zasniva isključivo na iskazu svjedoka PW-1, koji je jedini naveo da su optuženi bili u Orahovcu i da je bio očevidac predmetnih događaja. Vijeće je vršeći ocjenu dokaza detaljno analiziralo iskaz svjedoka PW-1 te zaključilo da je iskaz ovog svjedoka u odnosu na ove činjenice nedovoljno pouzdan, da je u pojedinim dijelovima protivrječan samom sebi, te da u bitnim dijelovima kojima se inkriminišu optuženi nije potvrđen niti od jednog drugog saslušanog svjedoka. Naime osim svjedoka PW-1, ni jedan drugi svjedok nije naveo da su optuženi kritične prilike bili u Orahovcu, a što se vidi iz iskaza svih svjedoka navedenih u tački 5. ovog obrazloženja, koji su se izjasnili na ovu okolnost. Nasuprot tome, mnogi saslušani svjedoci su tvrdili suprotno, pa je tako svjedok PW-3 tvrdio da je tog dana bio u mjestu Ročevići zajedno sa Blagojević Mladenom, svjedok PW-4 je izjavio da se kritičnog dana nalazio u Ročevićima gdje misli da je vidio i optuženog Zarića, dok je svjedok Mile Janjić naveo da je tada bio u mjestu Ročevići zajedno sa

optuženim Blagojevićem i Zarićem. Takođe i svjedoci Janković Mirko, Petrović Mile i Popović Nikola, koji su bili kritičnog dana u Orahovcu, saglasno su izjavili da druge pripadnike VP uopšte nisu ni primjetili u tom mjestu. Sam svjedok PW-1, kao što je to već rečeno u ovom obrazloženju, prvo je tvrdio da ne zna ko je sa njim od vojnih policajaca došao u Orahovac, da bi potom istakao da su u pintzgaueru sa njim u Orahovac došla sva četvorica optuženih, a u toku unakrsnog ispitivanja isti svjedok je ponovo naveo da ne zna lica koja su sa njim stigli u Orahovac. Imajući u vidu ovako različite izjave svjedoka PW-1, kao i dokaze koji su provedeni u toku postupka na ove okolnosti, a koji ne potvrđuju iskaz svjedoka PW-1, Sud nije mogao, van svake razumne sumnje, samo na osnovu iskaza svjedoka PW-1 utvrditi prisustvo optuženih u Orahovcu, te njihovu krivičnu odgovornost za radnje koje im se ovom tačkom optužnice stavljaju na teret.

Sa druge strane, iz samog činjeničnog opisa predmetne tačke optužnice se ne vidi da li su optuženi u izvršenju krivičnog djela učestvovali kao saizvršiocima sa drugim licima, kao saučesnici, ili se radi o odgovornosti po osnovu UZP u prvoj varijanti. U slučaju saizvršilaštva, Tužilaštvo je trebalo dokazati da su optuženi zajedno sa drugim počiniocima krivičnog djela preduzeli određene konkretne radnje koje na odlučujući način doprinose učinjenju krivičnog djela. Takođe, oblik učešća optuženih mogao je biti u pomaganju ili podstrekavanju drugih da izvrše krivično djelo, ali se iz činjeničnog opisa djela ne vidi da je Tužilaštvo optuženim takav oblik saučesništva navelo. Pod pretpostavkom da je Tužilaštvo u konkretnom slučaju optuženima stavilo na teret učešće u izvršenju krivičnog djela po osnovu UZP, Vijeće smatra da se optuženi ne mogu smatrati odgovornim za krivična djela koja su počinila druga lica u situaciji kad u opisu djela nema konkretnih radnji izvršenja djela niti postoji subjektivni element tj. dogovor sa drugim licima da počine predmetno krivično djelo. Tužilaštvo u ovoj tački ničim ne dokazuje tu konkretnu vezu između nepoznatih pripadnika srpskih formacija, sa optuženim. Actus reus optuženih u konkretnom slučaju, na način kako je to Tužilaštvo navelo u činjeničnom opisu, je učešće optuženih u maltretiranju, premlaćivanju, okrutnom postupanju i radnjama koje izazivaju strah, koje su počinili drugi pripadnici VRS i MUP-a RS. U ovoj tački optužnice kao radnje izvršenja krivičnog djela navode se samo pravni pojmovi, bez konkretizacije za svakog optuženog kojim radnjama, na koji način i u kojim okolnostima su učestvovali u maltretiranju, premlaćivanju, okrutnom postupanju i radnjama koje izazivaju strah. Mens rea kao subjektivni element UZP, a koji mora postojati na strani optuženih ukoliko se želi utvrditi njihova odgovornost, tj. subjektivna veza optuženih u odnosu na radnje koje su preduzeli drugi, nije navedena niti je dokazana. U činjeničnom opisu ovog djela takođe nigdje nema ni precizno navedenog opisa radnji i ponašanja koje su preduzeli drugi pripadnici VRS i MUP-a RS. Bez konkretizacije radnji izvršenja kako na strani optuženih tako i na strani pripadnika VRS i MUP-a RS nije moguće utvrditi bilo kakvu odgovornost optuženih ni po osnovu klasičnih oblika odgovornosti ustanovljenih po KZ BIH, niti po osnovu UZP kao vida krivične odgovornosti. Na osnovu svega navedenog Sud nije mogao utvrditi krivičnu odgovornost optuženih za djelo koje im se u tački 7. optužnice stavlja na teret, zbog čega je iste oslobodio od optužbe.

U odnosu na tačku 9. optužnice Tužilaštvo je stavilo na teret optuženim Božić Zdravku i Blagojević Mladenu da su 13/14.07.95.god. ispred Osnovne škole „Vuk Karadžić“ u Bratuncu zajedno sa 6 drugih neidentifikovanih pripadnika VRS pucali i ubili 5 nenaoružanih civila, Bošnjaka muškaraca, koji su prethodno prisilno izvedeni iz škole i poredani kod škole u red za strijeljanje, na koji način su iste lišili života. Ovaj događaj u svom svjedočenju opisao je svjedok PW-2, koji je kao pripadnik voda vojne policije bio očevidac istog. Svjedok PW-2 je istakao da je kritične prilike, nakon što je čuo neku buku i da je ispala gužva, krenuo u pravcu škole da vidi šta se dešava, pa je tada vidio da je 5-6 muškaraca, Bošnjaka, u civilnoj odjeći, izbačeno iz škole od strane trijice uniformisanih lica koji su nosili oružje, a koje ovaj svjedok nije poznao. Izbacivanje je vršeno na način što su ih hvatali za revere, bacali na zemlju, potom dizali, a zatim opet bacali. Tom prilikom zarobljeni Bošnjaci su dovedeni do dvorišta ispred škole desno, tačnije na prostor gdje je trava između ograde i škole, kojom prilikom je čuo da je ispaljen jedan metak i tad je vidio da je jedno izvedeno lice palo. Mjesto na kome se to ubistvo desilo bilo je nekih tri do pet metara od stuba ograde prema školi. Na mjestu događaja vidio je optužene Blagojević Mladena i Božić Zdravka, koji su bili blizu jedan drugom, da su držali puške u rukama, na gotovs, u visini kukova, te da su bili okrenuti prema ovoj grupi lica. Optužene Božića i Blagojevića je vidio samo u jednom trenutku, na blic, i isti su bili od lica koja su izgurana iz škole udaljeni oko 5-6 metara. Napominje da su u tom momentu svi koji su bili prisutni ovom događaju bili okrenuti prema ovim izvedenim muškarcima, iz razloga što kada se nešto dešava svako je okrenut u tom pravcu, pa je i on bio okrenut prema tim licima. On je lično od optuženih tada bio udaljen oko 10 metara i vidio ih je kao figure. Nedugo nakon prvog pucnja, ne zna koliko tačno vremenski, čuo je opet pucanje, ali nije vidio ko je pucao, pošto je posle prvog pucnja okrenuo glavu i vratio se na mjesto odakle je krenuo. Posle drugog pucanja čuo je i pozive u pomoć, bilo je psovke i galame, s tim da glasove nije prepoznao. Svjedok je objasnio da su svi, pa i on, tada držali puške u rukama, u položaju na gotovs. Nije čuo da je neko od prisutnih pokušavao da spriječi ubijanje Bošnjaka. U toku unakrsnog ispitivanja od strane branioca optuženog Božića, svjedok PW-2 je izjavio da se događaj desio u sumrak, oko 22:00 sata, da su svi držali puške na gotovs, da je optužene Božića i Blagojevića vidio samo na blic, na trenutak, tako da ne može da tvrdi da su svo vrijeme držali puške u istom položaju. Vojnici koji su izgurali Bošnjake iz škole bili su na korak-dva od istih, bliže zarobljenim Bošnjacima nego optuženi Božić i Blagojević. U toku unakrsnog ispitivanja od strane optuženog Božića, svjedok PW-2 je rekao da nije vidio da su vojni policajci pucali u ove Bošnjake. Ponovio je da je optužene Božića i Blagojevića vidio samo na blic, kao figure, zbog čega nije vidio da su fizički bili aktivni. Na upit branilaca optuženog Blagojevića, svjedok PW-2 je naveo da po njemu svako držanje puške u rukama je držanje puške na gotovs, što se razlikuje od nišanjenja. Takođe je naveo da su Božić i Blagojević gledali u leđa vojnicima kao i licima koji su izgurani. Vidio je padanje jednog čovjeka ali nije vidio ko je pucao u istog. Pored optuženih i lica koja su izgurana iz škole bilo je 5-6 pripadnika ostalih jedinica vojske. Na upit Suda svjedok je ponovio da je na licu mjesta bilo još vojske, da je bilo 5-6 vojnika u blizini, da su optuženi bili van travnate površine, blizu ograde, te da optuženi nisu izašli iz škole i izgurali Bošnjake. Svjedok je još objasnio da je tada prišao školi iz radoznalosti, jer čim se nešto dešava sam instikt ga pokrene da se

zainteresuje za zbivanja, naveo je da prilikom prilaženja nije imao nikakvu lošu namjeru, s tim što nije mogao da uradi bilo šta da zaštiti izvedene Bošnjake. „Ljudi tako agresivni da se niko nije smio usuditi da nekog zaštiti.“ Takođe je svjedok objasnio da je držanje puške na gotovs u tom trenutku bila reakcija, pošto nikad ne znaš šta može da bude, zbog čega je i on pušku držao na isti način u visini kukova kao i optuženi. Ograda od dvorišta škole bila je djelimično oštećena i to jedno ili dva krila između stubova, na način da je bila polomljena i savijena.

Činjenicu da su ispred škole sa prednje desne strane bila mrtva tijela ubijenih Bošnjaka istakli su u svom svjedočenju i svjedoci Desimir Đukanović i svjedok PW-4. Svjedok Desimir Đukanović je u svojoj izjavi naveo da je bio na radnoj obavezi u komunalnom i da je dobio zadatak da sakupi mrtva tijela u gradu Bratuncu radi ukopa istih u selu Glogova. Isti svjedok je naveo da je ispred škole, sa desne strane vidio mrtva tijela Bošnjaka i to ukupno šest tijela koja su se nalazila na mjestima gdje su kasnije posađeni žbunovi. Svjedok PW-4 je izjavio da je po dolasku pred školu vidio leševe ispred škole i sa desne i sa lijeve strane. Sud je prihvatio iskaz svjedoka PW-2 kao iskren, pouzdan i vjerodostojan, pošto je dat na uvjerljiv način, sa puno detalja, a isti iskaz je posredno potvrđen i iskazima svjedoka Đukanović Desimira i svjedoka PW-4 koji su saglasno istakli da su kritične prilike na mjestu koje je svjedok PW-2 označio kao mjesto ubistva izvedenih Bošnjaka vidjeli mrtva tijela ubijenih Bošnjaka. Iz iskaza svjedoka PW-2 se vidi da su ubijeni muškarci Bošnjaci predhodno bili zatvoreni u osnovnu školu i da su ih iz škole izgurala tri naoružana vojnika, koje svjedok nije poznao. Svjedok Ljubomir Beatović koji je ulazio u školu je naveo da su zarobljene muškarce bošnjačke nacionalnosti čuvali vojnici VRS-a, što je istakao i svjedok PW-4 koji je takođe ulazio u školu i koji je naveo da su Bošnjake u školi čuvali vojnici VRS-a. Iz iskaza svih saslušanih svjedoka, koji su bili pripadnici voda Vojne policije Bratunačke brigade proizilazi da isti kritične večeri nisu dobili zaduženje da čuvaju Bošnjake u samoj zgradi škole, već su poslali pred školu da obezbjeđuju ispred škole kao i ulice u blizini škole u kojima se nalazilo više desetina autobusa i kamiona sa zarobljenim Bošnjacima. U činjeničnom opisu optužnice optuženim Božić Zdravku i Blagojević Mladenu se stavlja na teret da su zajedno sa šest vojnika VRS-a pucali i ubili nenaoružane civile bošnjačke nacionalnosti, koji su prethodno poredani kod škole u red za strijeljanje. Na osnovu iskaza svjedoka PW-2 proizilazi da ovaj svjedok, koji je jedini opisao predmetni događaj, ni jednom riječi nije spomenuo da su Bošnjaci prije pucanja bili poredani u red za strijeljanje, niti se iz iskaza ovog svjedoka vidi da su optuženi Božić i Blagojević pucali i ubili izvedene Bošnjake. Suprotno tome, svjedok je u svom iskazu više puta naveo da nije vidio da su optuženi pucali, niti je vidio ko je ispalio prvi metak. S obzirom na ovu tvrdnju jedinog svjedoka očevica, sud nije mogao van svake razumne sumnje utvrditi da su optuženi pucali i ubili ove Bošnjake, kako im se to optužnicom stavlja na teret. Ovakav zaključak Sud zasniva i na navodima svjedoka PW-2 da je optužene u vrijeme kada je došlo do ubistva, vidio samo na trenutak, da u tom momentu svjedok nije primjetio da su optuženi preduzimali neku aktivnu radnju, da su se optuženi nalazili od izguranih Bošnjaka oko pet do šest metara udaljenji, da su između Bošnjaka i optuženih bili drugi vojnici, njih pet do šest, koji su svi imali puške u rukama usmjerene prema Bošnjacima i kojima su optuženi gledali u leđa, da se ubistvo dogodilo ispred škole na travnatom djelu, tri do

pet metara od ograde škole, a da su optuženi bili ispred ograde na betonu, te da svjedok PW-2 nakon prvog pucnja više nije gledao sam događaj, tako da se dalji tok ovog događaja, vezano za okolnosti pod kojima se odvijao kao i u odnosu na lica koja su djelo izvršila više nije mogao na osnovu njegovog svjedočenja utvrditi. Tvdnja svjedoka da su optuženi imali puške u rukama, na gotovs, u visini kukova, te da su bili okrenuti u pravcu vojnika i lica koji su izgurani iz škole, po mišljenju suda ne znači ujedno da su isti pucali i ubili zatvorene Bošnjake, odnosno da su na drugi način učestvovali u izvršenju ovog djela, pošto okolnosti pod kojima se događaj desio ukazuju da su svi prisutni, pa i sam svjedok PW-2, u tom momentu držali puške u rukama, na gotovs, i da su svi bili okrenuti prema ovim licima. Sam svjedok je objasnio sudu da ga je na mjesto dešavanja privukla galama i gužva koja je pred školom ispala, te da je pušku u rukama nosio kao reakciju na moguća dešavanja, pošto se nikad ne zna šta može da bude. Takođe je istakao da pri tom nije imao nikakvu lošu namjeru, niti se smio usuditi u datim okolnostima da zaštiti izvedene Bošnjake. Sud nije mogao, samo na osnovu izjave svjedoka PW-1 da su optuženih prisustvovali predmetnom događaju u vrijeme kada je ubijeno prvo izvedeno lice, nesporno utvrditi učešće optuženih Božića i Blagojevića u izvršenju predmetnog djela, kao i namjeru optuženih, odnosno njihov subjektivni odnos prema konkretnom djelu. U nedostatku drugih dokaza koji bi ukazivali na konkretno ponašanje optuženih Božića i Blagojevića u predmetnom događaju, Sud smatra da Tužilaštvo nije van svake razumne sumnje dokazalo da su optuženi počinili djelo ubistva na način kao im se u činjeničnom opisu stavlja na teret, zbog čega je odlučio da iste po ovoj tački optužnice oslobodi od optužbe.

U tački 10. optužnice, optuženim Blagojeviću Mladenu i Zarić Željku se stavlja na teret da su dana 14.07.1995.god. u školi Grbavci, u Orahovcu, dok su stražarili, vršili kontrolu, obezbjeđivali fiskulturnu salu i kompleks školskog igrališta, gdje se nalazilo više nenaoružanih civila, muškaraca bošnjačke nacionalnosti, koji su tu dovezeni iz Bratunca, spriječili slobodu kretanja i iste lišili slobode, na način što su koristili silu kako bi prisilili pritvorenike da ostanu u školskoj fiskulturnoj sali, kojom prilikom je ispaljen hitac iz automatskog oružja koje je imao Zarić ili Blagojević, što je uzrokovalo ranjavanje osobe koja je stajala sa strane. Ovaj događaj je u svom svjedočenju jedini opisao svjedok PW-1, koji je na glavnom pretresu izjavio da su se nakon početnog mira, zatvoreni Bošnjaci uspaničili, da je došlo do nekog meteža i da su htjeli da izađu iz prostorija Osnovne škole, od kojih su pojedini uspjeli, te da su neki pripadnici vojne policije koji su bili u blizini škole pokušali da ih zaustave. Potom je jedan čovjek uhvatio za pušku vojnog policajca, ne zna kojeg, tako da je puška opalila i čuo je da je neki mještatin u selu tada ranjen. U toku unakrsnog ispitivanja od strane branilaca optuženog Zarića, svjedok PW-1 je rekao da ne zna koja osoba je tom prilikom ranjena, da nije vidio ranjavanje, da je o tome čuo iz priče policajaca, te da ne zna da li se radi o muškoj ili ženskoj osobi ili djetetu, niti mu je poznato koliko je ta osoba bila daleko od škole. Takođe je naveo da se ranjavanje desilo prema kućama iza škole, te da ne zna iz koje familije je ranjena osoba.

Vijeće i na ovom mjestu ukazuje na već iznijeto mišljenje da Tužilaštvo u toku dokaznog postupka nije van svake razumne sumnje dokazalo da su optuženi

Blagojević Mladen i Zarić Željko kritičnog dana bili u Orahovcu. Takođe, iz iskaza svjedoka PW-1, datog na glavnom pretrersu se ne vidi koji su Vojni policajci spriječavali bjekstvo zatvorenih Bošnjaka, niti se vidi kojeg vojnog policajca je neki od zatvorenih Bošnjaka uhvatio za pušku, niti su svjedoku predočavani raniji iskazi vezano za ovo djelo. Tužilaštvo je u ovoj tački optužnice optuženim Blagojeviću i Zariću ponovo stavilo na teret izvršenje djela lišavanja slobode ili drugog teškog oduzimanja fizičke slobode, suprotno osnovnim pravilima međunarodnog prava. U konkretnom slučaju je nesumnjivo da se radi o muškarcima bošnjačke nacionalnosti koji su dovedeni iz privremenih pritvorskih prostorija u Bratuncu te koji su zatvoreni u prostorije Osnovne škole „Grbavci“ u Orahovcu. Sud smatra da se djelo zatvaranja, odnosno lišavanja slobode ne može počinuti prema licima koja su već zatvorena, tj. lišena slobode, odnosno da je tim licima samim činom zatvaranja već oduzeta sloboda kretanja, tako da se istim sloboda ne može ponovo oduzimati u vrijeme dok imaju status pritvorenika tj. zatvorenih lica. Sa druge strane svjedok PW-1 u svom svjedočenju na glavnom pretresu uopšte nije imenovao vojne policajace koji su učestvovali u ovom događaju, ističući da ne zna kojeg je vojnog policajca zatvoreno lice bošnjačke nacionalnosti uhvatilo za pušku, koja je potom opalila i ranila nekog u selu. Niko od ostalih saslušanih svjedoka u toku postupka nije potvrdio navode svjedoka PW-1 o učešću vojnih policajaca u predmetnom događaju, niti je i jedan drugi provedeni dokaz ukazao da je u selu Orahovac kritičnog dana došlo do predmetnog događaja u kojem su učestvovali vojni policajci i do ranjavanja nekog mještanina u selu. Sve ovo po mišljenju Suda ukazuje da Tužilaštvo nije u toku postupka, van svake razumne sumnje, dokazalo da su optuženi Blagojević i Zarić počinili djelo koje im se ovom tačkom optužnice stavlja na teret, zbog čega je sud u nedostatku nesumnjivih dokaza o učešću optuženih u izvršenju djela, kao i zbog nepostojanja bitnih elemenata koji čine biće ovog djela, odlučio da optužene Blagojevića i Zarića u odnosu na ovu tačku optužnice oslobodi od krivične odgovornosti.

U tački 11. optuženi Zarić Željko i Živanović Zoran se terete da su u noći između 13. i 14.07.1995.godine u osnovnoj školi „Vuk Karadžić“ u Bratuncu, gdje su bili pritvoreni civili, muškarci bošnjačke nacionalnosti, ušli u zgradu škole i pucali iz svog automatskog oružja na pritvorenike. U toku dokaznog postupka Tužilaštvo je u odnosu na ovaj događaj izvelo dokaze saslušanjem više svjedoka.

Svjedok PW-4 je na prvom saslušanju datom SIPI dana 28.11.2006.god., tvrdio da su kritične prilike u školu ulazili većina pripadnika vojne policije Bratunačke brigade, među kojima su Đokić Nenad, komandir Mirko Janković, svjedok PW-1, Zarić Radenko, kao i optuženi Zarić Željko i Živanović Zoran. Tom prilikom svjedok je tvrdio da je i on ulazio u školu, a da je oko 21.00 sat dok je stajao na ulazu ispred škole čuo pojedinačnu pucnjavu iz puške, koja je dolazila sa prvog sprata, te da mu je poznato da je tada pucao Živanović Zoran, zato što je u tom momentu sišao neko od pripadnika vojne policije i rekao da Živanović Zoran ubija. Takođe prilikom saslušanja pred ovlašćenim licima SIPA-e svjedok PW-4 je naveo da je čuo da je opt. Živanović tada ispalio 5-6 metaka, u vremensakom periodu od 3 do 4 minute. Nije mu bilo poznato koliko je ljudi tada ubio pošto se nije penjao gore na sprat da vidi šta radi.

Svjedok PW-4 je u toku istrage pred Tužilaštvom BiH, ostao kod tvrdnje da su optuženi Živanović i Zarić ulazili u školu, s tim što nije bio siguran za ostale pripadnike vojne policije. Naveo je da misli kako mu je Đokić Nenad rekao da optuženi Živanović Zoran ubija, a da je to rekao iz razloga što je Živanović išao gore na sprat. Na glavnom pretresu svjedok PW-4 je odstupio od ranije date izjave tvrdeći da je kritične večeri čuo pucnjavu koja je dolazila iz škole i da je tada bio udaljen oko 15 do 20 metara od škole, s tim da nije znao ko je pucao. Prilikom predočavanja ranije date izjave svjedok PW-4 je ostao kod navoda koje je iznio na glavnom pretresu, tvrdeći da se u istrazi uplašio ispitivanja te da se ne sjeća imena lica koja su ulazila u školu i da mu nije poznato da je optuženi Živanović Zoran u školi pucao. Pri unakrsnom ispitivanju svjedok PW-4 je za optuženog Zarić Željka naveo da ga je predveće vidio pred školom na kratkio i da ga više nije viđao te večeri. U školi je te večeri vidio vojnike i na prvom i na drugom spratu koji su bili naoružani. Rekao je da se uplašio prilikom davanja ranijih izjava i da je govorio šta je znao i šta nije.

Svjedok PW-1 je u svom iskazu naveo da nakon što je čuo galamu ljudi u školi, koji su htjeli najvjerojatnije izaći iz škole, vidio je optužene Živanović Zorana i Zarić Željka da su utrčali u školu, da je sa njima bio neki vojnik Bratunačke brigade. Čuli su se rafali gore, posle se to smirilo. Čim su istrčali gore, čuli su se rafali. Tragove od pucnjave nije vidio. Pucnjava je trajala oko 15 minuta i to su bili kraći rafali. Čuo je da zvuk pucnjave dolazi sa prvog sprata škole. U istrazi prilikom saslušanja od stane istražitelja SIPA-e, dana 12.09.2006.god., svjedok PW-1 je tvrdio da se par minuta od njihovog ulaska u školu čula pucnjava. U toku unakrsnog ispitivanja svjedok PW-1 je naveo da je pored optuženih Živanovića i Zarića u školu utrčalo još vojnika, možda tri, da nije bio cijelo vrijeme prisutan i da dozvoljava mogućnost da su i drugi vojnici tada ušli u školu. Takođe je isti svjedok naveo da samo pretpostavlja da su se optuženi Zarić i Živanović popeli na sprat škole pošto ih nije vidio na spratu, te da tom prilikom nije ulazio u školu.

Svjedok Mirko Janković je izjavio da te večeri školi nije prilazio.

Svjedok Đokić Nenad je u svom svjedočenju istakao da je u kritično vrijeme bio na širem obezbjeđenju škole, te da je lično obezbjeđivao autobuse i kamione. Navodi da je ulazio jednom u školu kad je odnio ljudima da piju vodu, s tim što ističe da nije vidio da je neko ubijen u školi i oko škole, niti je vidio da su nekog premlaćivali ili maltretirali. Od optuženih vidio je Božić Zdravka koji je obezbjeđivao autobuse duž ulice koja vodi prema školi, dok je pred školom vidio svjedoka PW-4 i druge kolege ali ne zna tačno ko je sve bio.

Svjedok PW-3 u svom iskazu navodi da se kritične večeri nalazio u pingaueru koji je bio parkiran pred školom i da je tu proveo gotovo cijelo veče, te da nije vidio da su u to vrijeme optuženi Zarić i Živanović ulazili ili izlazili iz škole.

Svjedok PW-2 je istakao da je te večeri zajedno sa optuženim Živanović Zoranom i vojnim policajcem Miletom Janjićem bio na obezbjeđenju autobusa i kamiona u ulici koja vodi prema školi. Navodi da je optuženi Živanović tom prilikom donosio hljeb i

vodu licima koji su bili zatvoreni u tim vozilima. Takođe ističe da je optuženi Živanović bio udaljeniji od škole i bliže kamionu koji su obezbjeđivali. Nije primjetio da je Živanović prilazio školi, niti da je ulazio u školu.

Svjedok Mile Janjić je u svom iskazu potvrdio da je kritične večeri bio u obezbjeđenju autobusa i kamiona zajedno sa svjedokom PW-2 i optuženim Zoranom Živanovićem. Ističe da je optuženi Živanović bio sa njim najveći dio večeri. U jednom momentu čuo je povike koji su dolazili iz škole, a potom i pucnjavu, u obliku rafalne paljbe iz pješadijskog naoružanja. U vrijeme dok se ovo dešavalo sa njim je bio svjedok PW-2, a optuženi Živanović sa nalazio u blizini škole. Na tom mjestu optuženog Živanovića je vidio svo vrijeme dok je trajala pucnjava. Prije pucnjave u školi, vidio je kolege vojne policajce na stepeništu kafića Hogar, među kojim je bio i optuženi Zarić Željko. Kod ulaza u školu nije vidio nikoga. Takođe je u svom svjedočenju naveo da je optuženi Živanović više puta te večeri išao po hljeb u pekaru i dijelio ga ljudima u autobusima.

Svjedok Ljubomir Beatović koji je iste večeri ulazio u školu naveo je da je u unutrašnjosti škole vidio obezbjeđenje koje su vršili pripadnici vojske VRS.

Svjedok Desimir Đukanović je istakao da je sutradan ujutro u unutrašnjosti škole u više učionica na prvom i drugom spratu pronašao više mrtvih tijela muškaraca bošnjačke nacionalnosti, koja su potom odvežena i ukopana.

Na osnovu provedenih dokaza, proizilazi da su dva svjedoka i to svjedok PW-4 u istrazi i svjedok PW-1 izjavili da su vidjeli optužene Zarića i Živanovića da u noći između 13. i 14. 07.1995.god. ulaze u školu u kojoj su bili pritvoreni muškarci bošnjačke nacionalnosti, kada se dogodila pucnjava. Međutim ni jedan od navedenih svjedoka nije lično vidio optužene da pucaju iz vatrenog oružja na pritvorenike, niti je i jedan od ovih svjedoka vidio posledice njihovog eventualnog pucanja. Svjedok PW-4 je samo za optuženog Živanovića u istrazi tvrdio da je od nekog vojnog policajca čuo da Živanović ubija, navodeći kasnije da bi taj policajac mogao biti Đokić Nenad, dok za optuženog Zarića osim izjave date u istrazi da je ulazio u školu, nije naveo da li je tada pucao ili ubio. Ovu tvrdnju svjedoka PW-4 da je od nekog policajca čuo da Živanović ubija nije potvrdio ni jedan od saslušanih svjedoka koji su bili pripadnici Vojne policije. Ni jedan od saslušanih svjedoka Vojnih policajaca u toku postupka nije naveo da je od drugih lica čuo ili lično vidio Živanovića da puca u školi na prvom spratu, niti da je o saznanjima vezanim za taj događaj upoznao svjedoka PW-4. Svjedok Đokić Nenad, kojeg je svjedok PW-4 u istrazi naveo kao lice koje mu je moglo dati ovu informaciju, nije potvrdio navode ovog svjedoka. Takođe i navodi svjedoka PW-4 iz istrage da je kritične prilike u školu ulazilo više pripadnika vojne policije među kojima Mirko Janković i svjedok PW-1, nisu potvrđeni od strane pomenutih svjedoka, budući da je svjedok Mirko Janković tvrdio da školi uopšte nije prilazio, dok je svjedok PW-1 tvrdio da u školu kritične večeri uopšte nije ulazio. Jedino je svjedok Nenad Đokić potvrdio da je kritične večeri ulazio u školu, ali iz njegovih navoda ne proizilazi da je tom prilikom bilo pucanja u školi, niti da su tada u unutrašnjosti škole bili optuženi Zarić i Živanović.

U vezi sa dešavanjima u samoj školi, vezano za predmetni događaj svjedok P-1 takođe nema neposredna saznanja. Iz iskaza ovog svjedoka proizilazi da on nije ulazio u školu, da nije vidio tragove pucnjave, da nije vidio optužene da su bili na prvom spratu škole u momentu pucnjave, te da samo pretpostavlja da su optuženi Zarić i Živanović pucali na prvom spratu škole iz automatskog oružja. Isti svjedok je tvrdio da su osim optuženih u školu prije pucnjave ušli i još tri vojnika, s tim da ostavlja mogućnost da su mogli osim ove trojice vojnika i drugi vojnici tada ući u školu. Sud takođe zapaža da se prema saglasnim izjavama svjedoka PW-4 i svjedoka Ljubomira Baetovića u unutrašnjosti škole u vrijeme kad su oni bili nalazilo obezbjeđenje koje su davali drugi pripadnici vojske VRS.

Tužilaštvo u samom činjeničnom opisu djela nije navelo subjektivni element djela, tako da je izostavljen subjektivni odnos optuženih prema radnji i posljedici djela (oblik vinosti). Takođe je tužilac propustio da u činjeničnom opisu predmetne tačke optužnice navede konkretnu posledicu koja je proistekla pucanjem iz automatskog oružja na pritvorenike. Sud zapaža da bez ovih bitnih elemenata svakog krivičnog djela nije moguće pravno kvalifikovati djelo, budući da je izostavljena posljedica djela kao i subjektivni element. Iz ovih razloga Sud smatra da je ova tačka optužnice manjkava pošto ne sadrži bitne elemente bića krivičnog djela koje se optuženom stavlja nateret. Takođe Sud smatra da tužilaštvu u toku postupka nije kao nesporno dokazalo da su optuženi Zarić Željko i Živanović Zoran u kritično vrijeme pucali iz automatskog oružja na pritvorenike u školi, budući da tu radnju niko od svjedoka nije vidio, pa imajući u vidu sve navedeno u vezi manjkavosti samog činjeničnog opisa djela, kao i nedovoljno jasnih dokaza da su optuženi djelo počinili, Sud u konkretnom slučaju nije mogao van svake razumne sumnje utvrditi krivična odgovornost optuženih, za djelo koje im se stavlja na teret, zbog čega je iste oslobodio od optužbe po ovoj tački optužnice.

Tačkom 12. optužnice optuženi Zarić i Živanović se terete da su dana 14.07.1995. god. u Orahovcu izdvojili tri nenaoružana civila, muškarca bošnjačke nacionalnosti iz grupe ljudi koji su bili pritvoreni u školi „Grbavci“ i u neposrednoj blizini, te iste natjerali da odu na posebno mjesto, a zatim na ta tri civila pucali iz automatskog oružja, čime su ih lišili života. Ovaj događaj u svom svjedočenju jedini je opisao svjedok PW-1, koji je u svom iskazu datom u istrazi istražiteljima SIPA-e od 12.09.2006.godine izjavio da je vidio kada je neko od vojnih policajaca iz njegove jedinice bajonetom koji je držao na automatskoj pušci, zarobljenika koji je uhvatio cijev puške, ubo u stomak. Isti svjedok je nadalje izjavio da je vidio kada su dvojica zarobljenika uzeli povrijeđenog Srebreničana i odveli iza sale, a iza njih su išla dvojica vojnih policajaca Željko Zarić i Zoran Živanović. Ubrzo se čuo rafal. Nakon toga policajci su se vratili bez odvedena tri zarobljenika. Svjedok PW-1 je izjavio kako pretpostavlja da su ovi zatvorenici ubijeni pošto nije išao iza sale, na mjesto događaja. Prilikom saslušanja na licu mjesta u mjestu Orahovcu, u toku istrage, dana 18.09.2006.godine, svjedok PW-1 je opisujući predmetni događaj naveo da je nakon što je jedan zatvorenik uhvatio jednog vojnika za pušku, neko ga je ubo bajonetom, i koliko se sjeća optuženi Zarić Željko i Blagojević Mladen su odveli trojicu zarobljenika, nakon čega se čuo rafal, a dvojica optuženih su

se vratili bez zarobljenika. U toku istrage, svjedok PW-1 je prilikom saslušanja od strane tužioca, dana 16.10.2006.godine izjavio da ne zna koji je od pripadnika vojne policije imao bajonet na pušci, da je vidio da je vojni policajac sa bajonetom na pušci probo stomak jednom zatvoreniku, da je u tom momentu pred školom i oko škole bilo sigurno 15-tak vojnih policajaca Bratunačke brigade. Takođe isti svjedok je naveo da su optuženi Zarić Željko i Živanović Zoran rekli dvojici zarobljenih Bošnjaka da između sebe povedu zatvorenog Bošnjaka koji je proboden bajonetom, da su iza ovih zarobljenih lica išli dva koraka, te da je odmah čim su odvedeni iza sale čuo rafalnu paljbu, nakon čega su se isti policajci vratili bez trojice zarobljenika. Nisu ništa rekli po povratku, niti je bilo ko drugi nešto rekao povodom ovog događaja, a kasnije o istom događaju nije ni sa kim razgovarao. Na glavnom pretresu od 19.09.2007.godine, svjedok PW-1 je izjavio da je jedan zarobljeni Bošnjak uhvatio za pušku jednog vojnog policajca, ne zna kojeg, tako da je puška opalila, nakon čega je vidio da je jedan vojnik VRS sa bajonetom probo stomak tom zatvoreniku. Onda su dvojica policajaca, koji su mu bili okrenuti leđima, po njegovom mišljenju, po siluetama, to su bili Zarić Željko i Živanović Zoran, naredili dvojici zarobljenih Bošnjaka da odvedu probodeno lice iza škole. Svjedok je dalje naveo da je od mjesta gdje je pritvoreni Bošnjak proboden bajonetom bio udaljen deset do petnaest metara, a da je optužene Zarića i Živanovića prepoznao po liku. U toku unakrsnog ispitivanja svjedok PW-1 je istakao da nije mogao da čuje i vidi lica iza škole, da dozvoljava mogućnost da je u momentu odvođenja iza škole već bilo druge vojske, da ne zna od koga potiče ispaljeni rafal, niti zna šta se događalo iza škole i da li su ubijena trojica odvedenih Bošnjaka. Svjedok PW-1 je u unakrsnom ispitivanju objasnio da prilikom davanja iskaza u fazi istrage nije bio siguran koja dvojica vojnih policajaca su odvela ovu trojicu lica bošnjačke nacionalnosti iza škole, da je jedan bio Zarić Željko, a ovaj drugi je bio Živanović ili Blagojević, ali misli pošto je manjeg rasta da je bio Živanović Zoran. Takođe je istakao da u određenim momentima nije bio siguran ko je ostao, a ko odveo ove ljude iza škole. Ponovio je da se događaj desio u toku dana, a da pod siluetama podrazumjeva crte lica koje prepoznaje, s tim što je naveo da su optuženi u momentu odvođenja bili u odnosu na njega okrenuti bočnom stranom lica. Posle zadnjeg ispitivanja u istrazi postao je siguran da su ta dva lica bili Zarić i Živanović.

Svjedok PW-1 je tvđio da je u to vrijeme oko škole u Orahovcu od pripadnika vojne policije pored optuženih Zarića, Živanovića, Blagojevića i Božića vidio i Mirka Jankovića, svjedoka PW-3, Gvozdrenović Milana, Stanković Sretena, i Jakovljevića. U toku dokaznog postupka, ni jedan od pomenutih lica koji su saslušani kao svjedoci nije potvrdio ovaj događaj, niti bilo koji drugi provedeni dokazi upućuju da se isti desio. Takođe, ni jedan od saslušanih svjedoka nije naveo da su optuženi u inkriminisano vrijeme bili u Orahovcu. Isto tako svjedoci PW-3, Gvozdrenović Milan i Borivoje Jakovljević nisu potvrdili navode svjedoka PW-1 da su kritične prilike bili u Orahovcu.

U tom smislu svjedok Milan Gvozdrenović, koji je u julu mjesecu kao vojni policajac vozio tamić, izjavio je da nije bio prisutan kada su pritvoreni Bošnjaci odvedeni iz Bratunca u pravcu Zvornika, i da on lično nije išao sa tamićem na teritoriju opštine Zvornik, pošto je vozilo bilo neispravno za daleki put.

Svjedok PW-3 je naveo da je kritičnog dana otišao u pratnji autobusa u mjesto Ročević, te da je pored njega u Ročevićima bio i optuženi Blagojević, sa kojim se zajedno istog dana vratio u Bratunac.

Svjedok Borivoje Jakovljević je izjavio da je u inkriminisano vrijeme vidio kolone autobusa sa muškarcima bošnjačke nacionalnosti kako napuštaju Bratunac i odlaze u pravcu Kravice, da su u pratnji autobusa bili jedan do dva vojnika, a da on taj dan nije nigdje išao iz Bratunca.

U vezi događaja koji su se dešavali kritičnog dana u mjestu Orahovcu svjedok Tanasko Tanić je u svom iskazu tvrdio da je tog dana bio u Orahovcu i da je vidio dva mrtva tijela koja su se nalazila u okviru igrališta škole, bliže ogradi i putu. Ovaj svjedok je takođe izjavio da je u Orahovac došao nakon što je u Karakaju saznao da zatvorenici bježe. Stigao je u Orahovac sa kamionetom za dvadeset minuta. Svi muškarci bošnjačke nacionalnosti bili su u fiskulturnoj sali. Nije primjetio pred školom vozila koja su dovela zarobljenike, niti je vidio kamione ili autobuse. Osim pripadnika Zvorničke brigade u Orahovcu nije vidio drugu vojsku. Nema saznanja da su na toj lokaciji bili vojnici iz Bratunca.

Vršeći analizu datih iskaza na gore navedene okolnosti, Sud smatra da iskaz svjedoka PW-1 nije u tolikoj mjeri pouzdan da bi Sud samo na osnovu njegovog svjedočenja, van svake razumne sumnje, utvrdio odgovornost optuženih za ovo djelo. Već je u obrazloženju ove presude konstatovano da u toku postupka Tužilaštvo nije kao nespornu činjenicu dokazalo da su optuženi Zarić i Živanović u kritično vrijeme bili u Orahovcu. U nedostatku uvjerljivog dokaza za ovu činjenicu Sud nije mogao optužene oglasiti krivim za predmetno djelo. Sa druge strane svjedok PW-1 je mijenjao svoj iskaz i u pogledu osoba koje su izvršile predmetno djelo. Isti svjedok je izjavio da nije bio siguran ko je odveo trojicu Bošnjaka iza škole u Orahovcu, te da je postao u to siguran tek nakon davanja zadnje izjave u istrazi. Sud je prilikom ocjene pouzdanosti svjedočenja ovog svjedoka imao u vidu da se predmetni događaj desio u julu 1995. godine a da je svjedok PW-1 svjedočio u istrazi u novembru 2006. godine, što znači nakon više od 11 godina. Činjenica da svjedok nije ni sam bio siguran za sve ove godine u identitet lica koja su počinila predmetno djelo, takođe Sudu ukazuje na nedovoljnu pouzdanost njegovog svjedočenja. Svjedok PW-1 je često pri davanju izjave na ovu okolnost upotrebljavao glagol „mislim“, a objašnjenje načina prepoznavanja optuženih dato je neprecizno, budući da je svjedok izraz silueta objasnio kao lik tj. crte lica, da bi u jednoj izjavi tvrdio da je vojne policajce koji su odveli Bošnjake vidio sa leđa, u drugom momentu da ih je vidio iz profila, a jednom je izjavio da je po visini zaključio da se radi o Živanović Zoranu. Takođe i lokacija koju je svjedok PW-1 naveo da su odvedena trojica muškaraca bošnjačke nacionalnosti, a to je prostor iza škole, uopšte ne odgovara lokaciji koju je svjedok Tanić Tanasko opisao kao mjesto gdje je vidio dva mrtva tijela zatvorenih Bošnjaka. Naime, svjedok Tanić je naveo da su mrtva tijela bila u blizini ograde i puta na igralištu škole, a uvidom u fotografije vanjskog izgleda škole u Orahovcu se vidi da se igralište i put nalaze ispred škole, gdje je u blizini stajao po njegovom kazivanju svjedok PW-1, što znači na

sasvim drugom mjestu u odnosu na mjesto koje je svjedok PW-1 naveo kao mjesto gdje su odvedena tri zatvorena lica bošnjačke nacionalnosti. Tužilac je pri tom u činjeničnom opisu naveo da su Bošnjaci odvedeni na „posebno mjesto“, ne precizirajući tačnu lokaciju, iako je svjedok PW-1, na čijem iskazu zasniva opis ove tačke optužnice, rekao da su odvedeni iza škole.

Imajući na umu da ni ostali svjedoci koje je svjedok PW-1 pomenuo da su bili u Orahovcu, nisu potvrdili njegov iskaz, i to kako u odnosu na sam događaj, tako i u odnosu na prisustvo optuženih Zarića i Živanovića u Orahovcu, kao i vezano za učešće istih u navedenom događaju, te da su pojedini svjedoci tvrdili suprotno, odnosno da su optuženog Zarića tog dana vidjeli u mjestu Ročević, što je već u obrazloženju navedeno, sud nije mogao van svake razumne sumnje utvrditi odgovornost optuženih za predmetno djelo samo na osnovu iskaza svjedoka PW-1, zbog čega je optužene Zarića i Živanovića oslobodio od optužbe za počinjenje krivičnog djela koje im se ovom tačkom optužnice stavlja nateret.

U tački 13. optužnice optuženi Živanović Zoran se tereti da je dana 12. i 13.07.1995.godine u Potočarima, učestvovao u odvajanju muškaraca bošnjačke nacionalnosti od žena i djece, te da je upotrebom sile i pod prijetnjom upotrebe sile natjerao žene i djecu bošnjačke nacionalnosti da uđu u autobuse, znajući da će biti prebačeni izvan enklave Srebrenica na teritorij pod kontrolom bošnjačkih snaga.

Odbrana u toku dokaznog postupka nije negirala činjenicu da je optuženi Živanović Zoran u inkriminisano vrijeme bio u Potočarima kao pripadnik Vojne policije Bratunačke brigade i to je branilac optuženog istakao i u svojoj završnijoj riječi. Stoga sud ove činjenice prihvata kao nesporne i nema potrebu iste posebno utvrđivati i obrazlagati. Činjenice da su kritičnih dana stanovnici enklave Srebrenica došli u Potočare, te da je tom prilikom došlo do odvajanja muškaraca bošnjačke nacionalnosti od žena i djece, a da su potom žene i djeca prebačeni van enklave, Sud je utvrdio prihvatanjem činjenica utvrđenih u presudama Haškog tribunala. Tako je sud prihvatio činjenicu da je na hiljade bosansko-muslimanskih stanovnika Srebrenice pobjeglo u Potočare, kako bi potražili zaštitu u bazi UN-a, kad je Srebrenica pala pod kontrolu snaga bosanskih Srba. Žene, djeca i starci potrpani su 12. i 13. jula 1995. u autobuse i pod kontrolom snaga VRS-a odvezeni iz Potočara na teritoriju pod kontrolom bosanskih Muslimana u blizini Kladnja. Odvoženje bosansko-muslimanskog civilnog stanovništva iz Potočara dovršeno je uvečer 13. jula 1995.godine do 20:00 sati. Od jutra 12. jula snage bosanskih Srba počele su da izdvajaju muškarce od ostalih izbjeglica u Potočarima i da ih drže na zasebnim mjestima. Ove utvrđene činjenice u toku postupka su potvrđene i brojnim dokazima koji su izvedeni pred Sudom, a naročito nalazom vještaka Butlera, i iskazima svjedoka Van Duijna i svjedoka Kingorija, čiji su iskazi kao i nalaz identični u pogledu ovih utvrđenih činjenica kao i materijalnim dokazima koji su uvedeni u spis suda, a posebno video snimcima događanja u Srebrenici dana 12. i 13.07.1995.godine.

Konkretno o učešću optuženog Živanović Zorana u radnjama odvajanja i prisilnog preseljenja stanovništva, pred sudom je svjedočio svjedok PW-4 koji je na glavnom

pretresu izjavio da je kritičnog dana bio u Potočarima gdje je vidio civile bošnjačke nacionalnosti koji su došli iz Srebrenice, a u Potočarima je tada vidio vojnike VRS, kao i vojnike UNPROFOR-a. General Mladić se tada obratio civilima i rekao im da će biti evakuisani u Kladanj i Olovo, tako što će prvo ići žene i djeca a kasnije muškarci. Evakuacija je bila organizovana na način da su ispred naroda bili vojnici VRS koji su puštali kolonu da izlazi prema autobusima, a pripadnici Vojne policije Bratunačke brigade su propratili kolonu do autobusa da ne bi bilo gužve. Vojnici VRS koji su stajali ispred srebreničana bili su iz Zaštitnog puka. Muškarci su odvajani u prostoriju distribucije, uglavnom su bili stariji ljudi, vidio je sa puta oko 50-80 muškaraca u toj zgradi. Dok se nalazio ispred autobusa vidio je 10-15 kolega vojnih policajaca ali se ne može sjetiti njihovih imena. Svjedoku PW-4 tužilac je predočio prilikom direktnog ispitivanja njegovu raniju izjavu datu SIPA-i dana 28.11.2006.godine, gdje je tvrdio da im je komandir Mirko Janković rekao da odvajaju vojno sposobne muškarce i propuštaju djecu i žene, što su oni i činili, te da je u tome učestvovao Đokić Nenad, Stanković Sreten, svjedok PW-2, Ilić Milan, Janjić Mile, Andrić Pero i Živanović Zoran. Svjedok PW-4 je odgovorio da je general Mladić rekao da se odvoje muškarci od žena i djece, a da se ne sjeća tačno ko je sve bio prisutan od vojnih policajaca. Prilikom unakrsnog ispitivanja svjedok PW-4 je izjavio da se prilikom davanja ranije izjave bio uplašio te da je pred tužiocem ponovio prethodnu izjavu pošto je kod tužioca vidio istog istražitelja SIPA-e. Potvrdio je da je gen. Mladić rekao civilima da će biti evakuacija i da se muškarci odvajaju da bi žene i djeca što prije otišli jer su slabiji. Imao je osjećaj da pomaže civilima da se evakušu. Nije vidio ni jednog vojnog policajca da je ugurao nekog u autobus, maltretirao ili tukao.

Svjedok Mile Janjić je potvrdio u svom iskazu da je bio u Potočarima i da je od izvjesnog pukovnika Jankovića dobio zadatak da prebrojava lica koja se evakušu i ulaze u autobuse. U početku je ulazio u autobuse i brojao lica, a kolege su stajale pored autobusa da spriječe eventualne incidente. Vidio je odvajanje muškaraca od žena i djece ali ne zna imena lica koja su to odvajanje vršila. Među kolegama je vidio i optuženog Živanović Zorana. Bili su pored autobusa, pomagali, kontrolisali, nisu imali posebne zadatke. Prilikom unakrsnog ispitivanja svjedok Mile Janjić je izjavio da toga dana nije vidio da Živanović Zoran odvajaju muškarce od žena i djece, te da je odvajanje radila Specijalna policija VRS.

Svjedok Slobodan Mijatović je u svom iskazu naveo da je dana 12.07.95.god. otišao u Potočare radi pomoći u organizaciji prevoza civila. Čuo je da se gen. Mladić obraća narodu i da je rekao da se prednost da ženama, djeci i starima, jer nedostaju prevozna sredstva da se svi odjednom prevezu. Od Momira Nikolića su dobili zadatak da se pomogne ženama i djeci da uđu u autobuse. Od pripadnika vojne policije u Potočarima vidio je optuženog Živanovića, koji je bio u njegovoj neposrednoj blizini. Snage bosanskih Srba su vršile odvajanje ali koja jedinica je to radila ne zna. Tog dana vratio se sa optuženim Živanovićem u Potočare. U toku unakrsnog ispitivanja svjedok Slobodan Mijatović je naveo da je optuženog Živanovića vidio pred autobusima, da su žene i djeca ulazili u autobuse dobrovoljno, te da optuženi Živanović nije koristio silu da isti uđu u autobuse. Takođe je izjavio da niko od pripadnika Vojne policije Bratunačke brigade nije učestvovao u odvajanju muškaraca od žena.

Svjedok PW-2 u svom iskazu je istakao da je oba dana kao pripadnik Vojne policije bio u Potočarima kada se vršila evakuacija, te da im je rečeno da tamo idu kao obezbjeđenje. Ističe da su prvog dana mnogi pripadnici Vojne policije bili u Potočarima. Vidio je da se odvajanje muškaraca od žena i djece vrši kod rampe, gdje su bili oficiri. Pripadnici Vojne policije su bili van baze UNPROFORa, pored puta. Ne sječe se da je konkretno vidio nekog od optuženih. Lično nije bio prisutan na mjestu gdje se vršilo odvajanje. Drugog dana u Potočarima su muškarci autobusima odvoženi za Bratunac. Razna vojska je vršila obezbjeđenje ovih ljudi.

Svjedok Nikola Popović je u svom iskazu naveo da je kao pripadnik Vojne policije bio u Potočarima i da su imali zaduženje da budu pored autobusa u vrijeme dok ljudi ulaze u iste. Odvajanje muškaraca od žena je bilo iznad njih gdje su bili oficiri i druga vojska. U Potočarima je bilo još 10-tak pripadnika Vojne policije, među kojima misli da je bio optuženi Blagojević. Ističe da su civili bošnjačke nacionalnosti u autobuse ulazili dobrovoljno, da ih niko nije primoravao niti maltretirao prilikom ulaska, te da su svi ulazili normalno.

Svjedok Nenad Đokić je u svom iskazu naveo da je kao vojni policajac bio u Potočarima zajedno sa kolegama iz voda, te da su tog dana dijelili hljeb ženama i djeci. Dok se nalazio u Potočarima vidio je da žene i djeca ulaze u autobuse i kamione. Nije vidio da je neko prisiljavao te ljude da uđu u kamione, ljudi su trčali da uđu. U njegovom prisustvu te ljude niko nije maltretirao. Prilikom unakrsnog ispitivanja od strane tužioca isti svjedok je istakao da je u Potočarima vidio da su odvajani muškarci od žena i djece, iz razloga što su žene i djeca imali prednost, a da je general Mladić rekao muškarcima da nema potrebe da se guraju pošto će svi biti transportovani. Ne zna ko je vršio ovo odvajanje, bilo je vojske iz svih jedinica i neki od vojnika su bili zaduženi da odvajaju muškarce od žena.

Svjedok Joseph Kingori, koji je kao pukovnik UN-a bio vojni posmatrač u enklavi Strebrenica je u svom iskazu naveo da su među vojnicima kod bijele kuće bili i pripadnici vojne policije sa beretkama, a da je to znao jer Vojna policija ima različite uniforme od ostalih. Svjedok je istakao da su vojnici koristili i silu da muškarci uđu u autobuse koji su bili namjenjeni za njih. U unakrsno ispitivanju svjedok Kingori je rekao da se ne može izjasniti koje boje su bile beretke Vojnih policajaca, niti se može sjetiti drugih detalja u vezi njihove uniforme, ali mu je rečeno da su to vojni policajci.

Na osnovu izjava gore navedenih svjedoka sud nije mogao van svake razumne sumnje utvrditi da je optuženi Živanović Zoran učestvovao u organizovanom, nečovječnom i agresivnom postupku odvajanja muškaraca bošnjačke nacionalnosti od žena i djece, niti da je upotrebom sile i pod prijetnjom upotrebe sile natjerao žene i djecu bošnjačke nacionalnosti da uđu u autobuse radi prebacivanja van enklave. Naime, izkaz svjedoka PW-4 kojeg je dao u istrazi gdje je naveo da je jedno vrijeme vojna policija učestvovala u odvajanju muškaraca i da je tu među mnogim vojnim policajcima bio i optuženi Živanović, nije kasnije potvrđen iskazom ni jednog drugog saslušanog svjedoka. Sam svjedok PW-4 je na glavnom pretresu ovu svoju izjavu opovrgao,

ističući da je prilikom davanja iste bio uplašen. Svjedok PW-4 je u toj prvoj izjavi naveo sva lica koja je vidio da vrše odvajanja: Đokić Nenad, Stanković Sreten, svjedok PW-2, Ilić Milan, Janjić Mile, Andrić Pero i Živanović Zoran, međutim od nabrojanih lica ni jedan nije potvrdio da je vojna policija imala zadatak da učestvuje u radnjama odvajanja muškaraca od žena i djece, niti da su oni lično u tome učestvovali. Niko od ostalih saslušanih svjedoka koji su svjedočili na ove okolnosti nije naveo da je optuženog Živanovića vidio u Potočarima da odvaja muškarce od žena i djece. Svjedoci Mile Janjić i Slobodan Mijatović koji su u svom iskazu naveli da su kritične prilike vidjeli optuženog Živanovića u Potočarima, istakli su da je Živanović bio svo vrijeme u blizini autobusa, a ne na mjestima gdje se odvajanje vršilo. Tvrdnja svjedoka Kingorija da je kod bijele kuće vidio pripadnike Vojne policije je nedovoljna za utvrđivanje krivice optuženom Živanoviću, pogotovo što svjedok nije znao da navede druge detalje u vezi uniforme policajaca, a samo po beretkama se ne može sa sigurnošću utvrditi da su to bili pripadnici vojne policije Bratunačke brigade, pogotovo ako se iz iskaza saslušanih svjedoka zna da su u događjima u Potočarima učestvovali pripadnici specijalne policije VRS, kao i vojska VRS iz raznih drugih jedinica sa različitim uniformama. Samo na osnovu iskaza svjedoka PW-4 koji je jedino u istrazi naveo da je opt. Živanović učestvovao u odvajanju muškaraca, a kasnije to opovrgao, sud nije mogao van svake razumne sumnje utvrditi krivičnu odgovornost optuženog Živanovića za ovu radnju.

U odnosu na navode u optužnici da je tom prilikom u Potočarima optuženi Živanović upotrijebio silu i prijetnju upotrebom sile kako bi natjerao žene i djecu bošnjačke nacionalnosti da uđu u autobuse radi prebacivanja na teritorij pod kontrolom bošnjačkih snaga, sud takođe iz iskaza saslušanih svjedoka nije mogao utvrditi opisano ponašanje optuženog. Sud i ovdje zapaža da Tužilaštvo nije konkretizovalo na koji način je optuženi Živanović upotrijebio silu, pošto se sila kao pravni pojam može upotrijebiti na brojne načine, niti je Tužilaštvo precizno navelo način prijetnje upotrebom sile. Prema tome po mišljenju Suda, Tužilaštvo i u ovoj tački optužnice koristi pravne pojmove, bez navođenja konkretnih radnji za optuženog Živanovića, što i ovu tačku optužnice čini manjkavom. U toku dokaznog postupka ni jedan od saslušanih svjedoka vojnih policajaca nije naveo ni jedan primjer da je bilo ko od pripadnika vojne policije upotrijebio silu ili prijetnju silom kako bi natjerao žene i djecu da uđu u autobus. Nasuprot tome, svi saslušani svjedoci, koji su svjedočili o ovim okolnostima, su istakli da nikakva sila niti prijetnja nije postojala, da su žene, djeca i starci u autobuse ulazili bez prisile, a takođe ni jedan od saslušanih svjedoka nije izjavio da je vidio optuženog Živanovića da upotrebom sile i pod prijetnjom upotrebe sile tjera žene i djecu da uđu u autobuse. Svjedok Kingori je naveo da je vidio vojnike da upotrebljavaju silu prilikom ulaska muškaraca u autobuse, što se optuženom Živanoviću stavlja na teret, međutim svjedok Kingori tom prilikom nije tačno precizirao koji vojnici su to činili i kojoj jedinici su pripadali što njegovu izjavu čini nedovoljnom za utvrđivanje individualne krivične odgovornosti optuženog. Imajući u vidu sve provedene dokaze, na okolnosti iz predmetne tačke optužnice, sud na osnovu istih nije mogao van svake razumne sumnje utvrditi krivičnu odgovornost optuženog Živanović Zorana za konkretno djelo, zbog čega je istog oslobodio od optužbe po ovoj tački optužnice.

Sud je prilikom ocjene dokaza imao u vidu i druge dokaze provedene ne glavnom pretresu. Međutim, tim dokazima sud nije pridavao poseban značaj, a niti je našao potrebnim da vrši njihovu detaljnu analizu, jer nisu bitno uticali na konačno utvrđeno činjenično stanje i zaključke do kojih je sud došao na osnovu dokaza čiju je ocjenu dao.

Primjena materijalnog zakona:

U pogledu pitanja materijalnog zakona koji treba primijeniti, obzirom na vrijeme izvršenja krivičnog djela, Sud je prihvatio pravnu kvalifikaciju optužbe, te optuženog Blagojević Mladena osudio zbog krivičnog djela zločin protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi tačke k) KZ BiH

S obzirom na vrijeme izvršenja krivičnog djela i materijalnog zakona na snazi u to vrijeme, Sud smatra relevantnim dva zakonska načela: načelo zakonitosti i načelo vremenskog važenja krivičnog zakona:

Član 3. Krivičnog zakona BiH propisuje načelo zakonitosti, prema kojem nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna. Član 4. Krivičnog zakona BiH (vremensko važenje krivičnog zakona) propisuje da se na učinioca krivičnog djela primjenjuje zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja krivičnog djela, a ako se poslije učinjenja krivičnog djela jednom ili više puta izmijeni zakon, primjenit će se zakon koji je blaži za učinioca.

Načelo zakonitosti propisano je članom 7. stav 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama (u daljem tekstu: EKLJP) koja ima prioritet nad svim ostalim zakonima u BiH (član 2.2. Ustava BiH). Prema navedenom članu EKLJP “Niko ne može biti proglašen krivim za krivično djelo počinjeno činom ili propustom koji, u času počinjenja, po domaćem ili po međunarodnom pravu nije bilo predviđeno kao krivično djelo. Isto se tako ne može odrediti teža kazna od one koja je bila primjenjiva u času kad je krivično djelo počinjeno.” Dakle, zabranjeno je izricanje teže kazne od one koja je bila primjenjiva u vrijeme izvršenja krivičnog djela. Ova odredba prema tome, propisuje zabranu izricanja teže kazne, ne utvrđujući obaveznu primjenu blažeg zakona za učinioca, u odnosu na kaznu koja se primjenjivala u vrijeme izvršenja krivičnog djela. Stavom 2. člana 7. EKLJP određeno je da “Ovaj član ne spriječava suđenje ili kažnjavanje bilo koje osobe za neki čin ili propust koji je u času počinjenja predstavljao krivično djelo u skladu s opštim načelima prava priznatim od civilizovanih naroda”.

Član 15. stav 1. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (u daljem tekstu: MPGPP) propisuje: “Niko se neće smatrati krivim za krivično djelo počinjeno činom ili propustom, koji, u vrijeme počinjenja, nisu predstavljali krivično djelo prema domaćem ili međunarodnom pravu. Isto tako, neće se izreći teža kazna od one koja je

bila primjenjiva u času kada je krivično djelo bilo izvršeno. Ako se, nakon što je djelo počinjeno, zakonskom odredbom predvidi izricanje blaže kazne, to će ići u korist počinioca”.

Stavom 2. člana 15. MPGPP određeno je da “ništa u ovom članu ne sprečava suđenje i kažnjavanje bilo koje osobe za neki čin ili propust koji je u vrijeme počinjenja predstavljao krivično djelo prema opštim pravnim načelima koja priznaje međunarodna zajednica”.

Konačno, članom 4a) KZ BiH, koji je usklađen sa članom 7. stav 2. Evropske konvencije, propisano je da članovi 3. i 4. KZ BiH ne spriječavaju suđenje i kažnjavanje bilo kojeg lica za bilo koje činj enje ili nečinjenje koje je u vrijeme kada je počinjeno predstavljalo krivično djelo u skladu sa opštim načelima međunarodnog prava. Ovim članom je omogućeno izuzetno odstupanje od principa iz člana 3. i 4. KZBiH, kao i odstupanje od obavezne primjene blažeg zakona u skladu sa odredbama člana 4. stav 2. KZ BiH, u postupcima koji predstavljaju krivična djela prema međunarodnom pravu. Predmetni postupak protiv optuženih potpada pod član 4a, pošto se upravo radi o inkriminaciji koja uključuje teško kršenje pravila međunarodnog prava. Ovakav stav zauzet je u presudi Odjela I Apelacionog odjeljenja Suda BiH izrečenoj protiv Abduladhima Maktoufa, broj KPŽ 32/05 od 4.4.2006. godine.

Članom 172. KZ BiH propisano je krivično djelo Zločin protiv čovječnosti, kako je to propisano i članom 5. Statuta MKSJ (članom 5. Statuta MKSJ djelo Zločin protiv čovječnosti definisan je kao određena posebna djela, „kada su ona počinjena u oružanom sukobu, bilo međunarodnog, bilo unutrašnjeg kakraktera i usmjerena protiv bilo kojeg civilnog stanovništva“). U inkriminisanom periodu, Zločin protiv čovječnosti nije eksplicitno bio predviđen krivičnim zakonima u Bosni i Hercegovini.

Običajni status kažnjivosti zločina protiv čovječnosti i pripisivanje individualne krivične odgovornosti za njegovo počinjenje u periodu 1992. godine, potvrđen je, od strane Generalnog sekretara UN³¹, Komisije za međunarodno pravo³², kao i jurisprudencijom MKSJ i Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu (MKSJR)³³. Ove institucije ocijenile su da kažnjivost zločina protiv čovječnosti predstavlja imperativnu normu međunarodnog prava ili *jus cogens*³⁴, pa se čini nespornim da je u 1992. godini zločin protiv čovječnosti bio dio običajnog međunarodnog prava.

---

³¹ Izvještaj GS UN-a u vezi sa stavom 2. Rezolucije Vijeća sigurnosti br. 808, 3.maj 1993. paragraf 34-35 i 47-48

³² Komisija za međunarodno pravo, Komentar na Nacrt zakona o zločinima protiv mira i sigurnosti čovječanstva (1996), član 18.

³³ MKSJ, Apelaciono vijeće, *Tadić*, Odluka o prijedlogu odbrane za interlokutorni prigovor na nadležnost, 2. oktobar 1995. paragraf 141; MKSJ, Pretresno vijeće, presuda *Tadić* od 7. maja 1997. paragraf 618-623; MKSR, Pretresno vijeće, *Akayesu*, 2.septembar 1998., paragraf 563-577.

³⁴ Komisija za međunarodno pravo, Komentar na nacrt teksta članova o odgovornosti država za međunarodno protupravna djela (2001), član 26.

Član 4a) ZKP BiH govori o “opštim načelima međunarodnog prava”. Kako međunarodno pravo, kao ni EKLJP ne poznaju identičan pojam, to ovaj termin predstavlja ustvari kombinaciju, s jedne strane “principa međunarodnog prava” kakav poznaje Generalna skupština UN i Komisija za međunarodno pravo i “opštih principa prava priznatih od strane zajednice naroda” kakve poznaje Statut Međunarodnog suda pravde i član 7. stav 2. EKLJP.

Principi međunarodnog prava kako ih poznaje Rezolucija Generalne skupštine 95(I) (1946) i Komisija za međunarodno pravo (1950) odnose se na “Nirnberšku povelju i presudu tribunala”, dakle i na zločine protiv čovječnosti. “Principima međunarodnog prava priznatim u Povelji Nirnberškog tribunala i u presudi tribunala”, koje je Komisija za međunarodno pravo usvojila 1950. godine i podnijela Generalnoj skupštini, Principom VI.c. predviđen je Zločin protiv čovječnosti kažnjiv kao zločin po međunarodnom pravu. Principom I određeno je da: “Svaka osoba koja počini djelo koje predstavlja krivično djelo po međunarodnom pravu, odgovorna je, prema tome i podliježe kažnjavanju”. Principom II određeno je da: “Činjenica da domaći zakon ne predviđa kaznu za djelo koje je kažnjivo po međunarodnom pravu, ne oslobađa osobu koja je počinila to djelo odgovornosti prema međunarodnom pravu”.

Praksom Evropskog suda za ljudska prava naglašena je primjena odredbe stava 2. člana 7. umjesto primjene stava 1. člana 7. EKLJP u nekoliko sličnih predmeta³⁵ u kojima je predmet rasprave upravo bilo postojanje i kažnjivost Zločina protiv čovječnosti kao krivičnog djela. Šta više, u predmetu Kolk i Kislyiy protiv Estonije, Evropski sud “se prisjeća da tumačenje i primjena domaćeg zakona u načelu spada u nadležnost domaćih sudova...³⁶ Ovo se primjenjuje i kada se domaći zakon odnosi na pravila opšteg međunarodnog prava ili međunarodnih sporazuma.

Prema tome, krivično djelo zločina protiv čovječnosti može se u svakom slučaju podvesti pod “opšta načela međunarodnog prava” iz člana 4a) KZ BiH. Dakle, bez obzira da li posmatrano sa stanovišta međunarodnog običajnog prava ili stanovišta “principa međunarodnog prava”, nesumnjivo je da je Zločini protiv čovječnosti predstavljao krivično djelo u inkriminisanoj periodu, odnosno da je zadovoljen princip legaliteta.

Činjenica da se krivičnopravne radnje nabrojane u članu 172. KZ BiH mogu pronaći i u zakonu koji je bio na snazi u relevantnom vremenskom periodu - u vrijeme izvršenja djela, i to u članovima 134., 141., 142., 143., 144., 145., 146., 147., 154., 155. i 186. KZ SFRJ, odnosno da su radnje optuženja bile kažnjive i po tada važećem krivičnom zakonu, takođe dodatno doprinosi zaključku suda u vezi sa načelom zakonitosti. Konačno, u vezi sa članom 7. stav 1. EKLJP, sud zapaža da primjenu člana 4a) dodatno opravdava činjenica da je izrečena kazna u svakom slučaju blaža od smrtne kazne koja je bila u primjeni u vrijeme izvršenja djela, čime je zadovoljena i primjena

³⁵ Vidjeti npr. presudu ESLJP u predmetu Naletilić v. Hrvatska, 51891/99 i presudu

³⁶ Vidjeti Papon protiv Francuske br. 54210/00, ESLJP 2001-XII i Touvier protiv Francuske, br. 29420/95, odluka Komisije od 13.I.1997. godine.

principa vremenskog važenja krivičnog zakona, odnosno primjena “zakona koji je blaži za počinioca”.

Navedeno krivično djelo iz člana 8a. izmjenjene optužnice optuženi Blagojević Mladen je počinio sa direktnim umišljajem, a iz dokaza provedenih u postupku, proizilazi da je optuženi u momentu izvršenja krivičnog djela bio svjestan da svojim postupcima krši pravila međunarodnog prava i očigledno da svojim radnjama želi prouzrokovati zabranjenu posljedicu. Premda je optuženi počinio djelo progona u vezi sa drugim nečovječnim djelom, sud nalazi da se u konkretnom slučaju radi o jednom krivičnom djelu, Zločinu protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) - progon KZBiH, jer je u pitanju jedinstveno krivično djelo bez obzira na broj izvršenih radnji. U konkretnom slučaju krivično pravna radnja progona sadrži u sebi elemente krivičnopravne radnje nečovjećnih djela (člana 172. stav 1. tačka k). Ovakvo tumačenje zauzeo je i MKSJ, prema čijoj jurisprudenciji u slučaju da je krivično pravna radnja progona počinjena u vezi sa sa radnjom drugih nečovjećnih djela, elementi krivično pravne radnje drugih nečovjećnih djela sadržani su u krivičnopravnoj radnji progona (Presuda Apelacionog vijeća MKSJ u predmetu Krstić, paragraf 231-232).

S obzirom na utvrđeno činjenično stanje u odnosu na tačku 8a izmjenjene optužnice i posljedice koje su proizašle, te uzročnu vezu između istih, Sud je optuženog Blagojević Mladena oglosio krivim za krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkom k) Krivičnog zaskona Bosne i Hercegovine, te ga za navedeno krivično djelo osudio na kaznu zatvora u trajanju od 7 (sedam) godina. Odlučujući o visini kazne, Sud je cijenio sve okolnosti koje utiču na istu a koje su propisane odredbom člana 48 KZ BiH, a naročito stepen krivične odgovornosti optuženog, pobude iz kojih je djelo počinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, kao i okolnosti pod kojima je djelo počinjeno. Takođe, prilikom odlučivanja o visini kazne Sud je imao u vidu i raniji život optuženog, njegove lične i porodične prilike, te držanje optuženog u toku ovog postupka. Prema tome Sud je cijenio kako otežavajuće tako i olakšavajuće okolnosti koje se stiču na strani optuženog.

Prilikom odmjeravanja visine kazne, sud je optuženom Blagojević Mladenu od olakšavajućih okolnosti našao da je u vrijeme izvršenja krivičnog djela bio mlada osobe, da je porodičan, da ima jedno malodobno dijete, da nije zaposlen, da prije ovog događaja nije osuđivan, da je pred sudom imao dobro držanje i vladanje, da je oglašen krivim za jednokratnu zabranjenu radnju kojom je prouzrokovao zabranjenu posljedicu. Ponašanje optuženog izuzev opisane situacije, nije ukazivalo na njegovu upornost u vršenju djela, premda je imao punu slobodu u pristupu pritvorenicima. Od otežavajućih okolnosti Sud je našao da je optuženi Blagojević kažnjen za imigracionu prevaru, od strane američkih pravosudnih organa, a zbog davanja neistinitih podataka prilikom odlaska u SAD-e.

Imajući u vidu brojnost i kvalitete olakšavajućih okolnosti koje se stiču na strani optuženog Sud smatra da se iste mogu u svojoj ukupnosti smatrati kao osobito olakšavajuće okolnosti, zbog čega je primjenom člana 49. stav 1. tačka b). KZ BiH

optuženom izrekao kaznu ispod granice propisane zakonom, smatrajući da se i sa ovako ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.

Sud smatra da je ovako odmjerena vrsta i visina kazne srazmjerna težini krivičnog djela, stepenu društvene opasnosti, povredi zaštićenog dobra, te učešću i ulozi optuženog u istom, te da će se sa ovako izrečenom kaznom zatvora postići svrha kažnjavanja u smislu specijalne i generalne prevencije, odnosno kod optuženog i svih drugih pojedinaca podići svijest o zabranjenosti, kažnjivosti i društvenoj osudi zločina, te odvratiti navedena lica da ubuduće čine zločine..

U odnosu na ostale tačke izmjenjene optužnice za sve optužene, kao i na tačku 8a izmjenjene optužnice za optužene Božića, Zarića i Živanovića, Sud smatra da izvedeni dokazi nisu mogli van svake razumne sumnje uvjeriti Sud da je u konkretnom slučaju došlo do izvršenja krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h) u vezi sa tačkama a), d), e) i k) istog člana KZBiH, a sve u vezi sa članovima 21., 29. i 180. stav 1. KZ BiH, koja se optuženim stavljaju na teret. Na osnovu rezultata dokaznog postupka Sud smatra da odlučne činjenice u pogledu učestvovanja optuženih u izvršenju ovih djela, kako je to Tužilaštvo u izmjenjenoj optužnici opisalo, nisu sa potpunom izvjesnošću dokazane, pa je Sud u nedostatku uvjerljivih dokaza, a primjenjujući princip „in dubio pro reo“, optužene Božić Zdravka, Blagojević Mladena, Zarić Željka i Živanović Zorana, u skladu sa članom 284. stav 1. tačka c) ZKP BiH oslobodio od optužbi za djela koja im se ovim tačkama optužnice stavljaju na teret.

Na osnovu člana 56. KZ BiH, optuženom Blagojević Mladenu u izrečenu kaznu zatvora uračunava se vrijeme provedeno u pritvoru počev od 15.11.2006. godine, pa nadalje koji pritvor je određen rješenjem ovog suda broj X-KRN-07/405 od 17.11.2007. godine.

Na osnovu člana 188. stav 4. ZKP BiH optuženi Blagojević Mladen se u cjelini oslobađa dužnosti plaćanja troškova krivičnog postupka budući da je isti nezaposlen, slabog imovnog stanja, porodičan, otac malodobnog djeteta, tako da bi njihovim plaćanjem bilo dovedeno u pitanje izdržavanje optuženog kao i lica koje je dužan da izdržava. Takođe, sud je imao u vidu da je optuženi Blagojević Mladen oslobođen od optužbe za više djela koja su mu u okviru djela Zločini protiv čovječnosti stavljena na teret, a po mišljenju suda ovi troškovi se ne mogu izdvojiti.

Na osnovu člana 189 stav 1. ZKP BiH optuženi Božić Zoran, Zarić Željko i Živanović Zoran oslobađaju se svih troškova krivičnog postupka, te isti padaju na teret budžetskih sredstava suda.

U toku glavnog pretresa Sudu nije podnijet prijedlog oštećenih za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva zbog čega Sud o istom nije ni odlučivao. U svakom slučaju, ovlašćene osobe za podnošenje prijedloga za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva to svoje pravo mogu tražiti u parničnom postupku.

ZAPISNIČAR
Šaćir Hadžić

PREDSJEDNIK VIJEĆA
S U D I J A
Staniša Gluhajić

PRAVNA POUKA : Protiv ove presude može se podnijeti žalba Apelacionom vijeću Suda BiH u roku od 15 /petnaest/ dana od dana prijema pismenog otpravka presude.